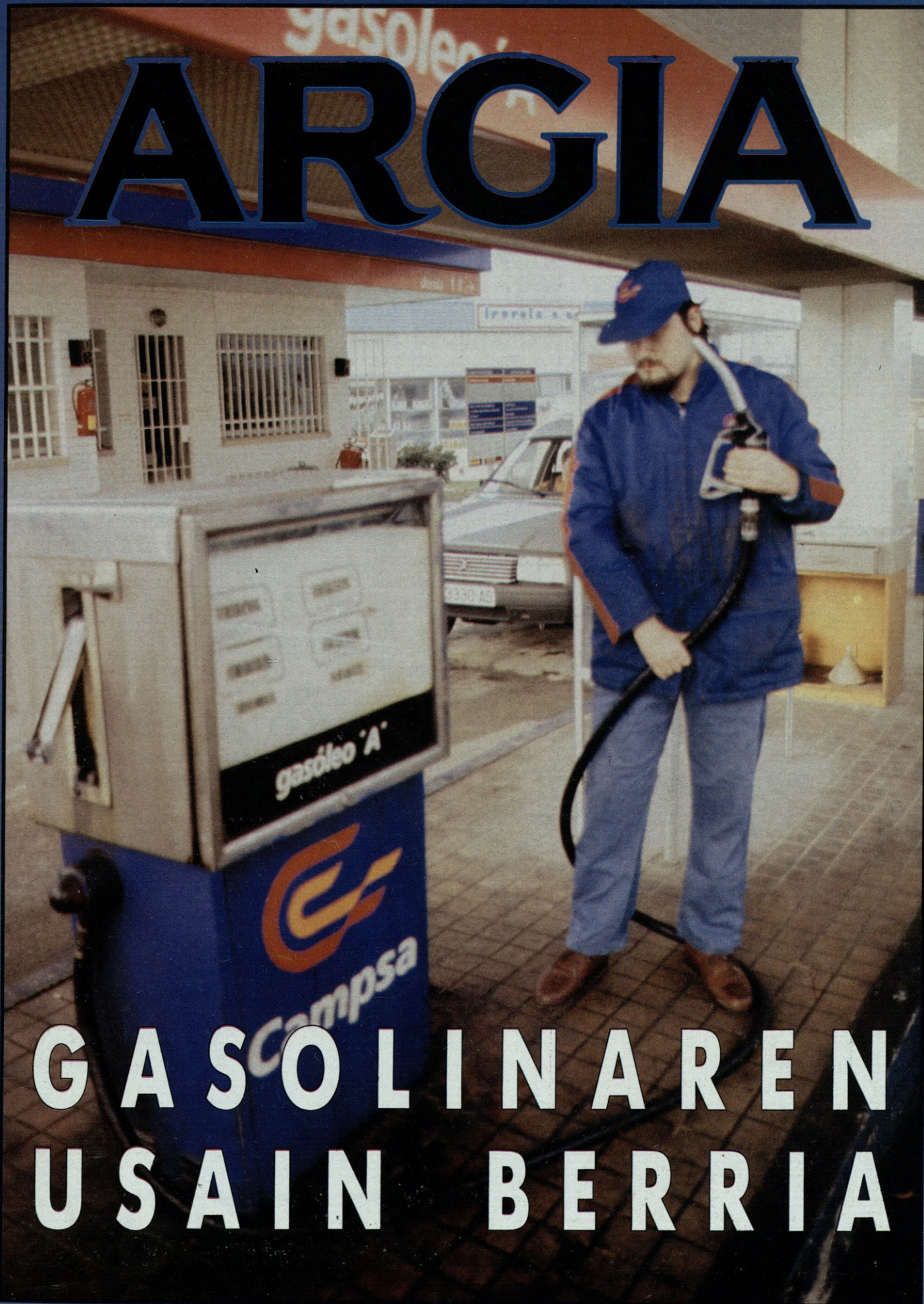

ARGIA

GASOLINAREN
USAIN BERRIA

EKO

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Telf. 461177
DONOSTIA

EKO PASAI

PASAI ANTZO

S.JUAN

BAUTISTA

Kooperatiba

Villas auzoa. Telf. 550199
HERNANI

EKO ALTZA

Larratxo ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

BETI MERKEK

Loiola kalea 12.
DONOSTIA

EKO TOLOSA

TOLOSA

MERKEK

IGLESIAS

TRINTXERPE

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Telf. 211488
AIETE.DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite poligonoa z/g.
Telf. 692526. ASTEASU

EKO URRETXU

Labeaga 1. Ipiñarrieta 9
URRETXU

AUTO SERVICIO

DURANGO

Retentxu kalea 30
DURANGO

1.228. zenbakia

Azaleko argazkia: **Pabti Zarautz.**
4.— Astegiroa.

POLITIKA

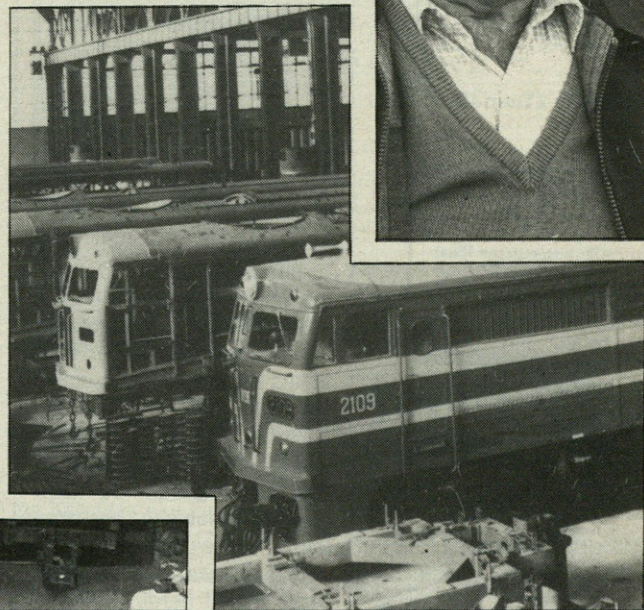
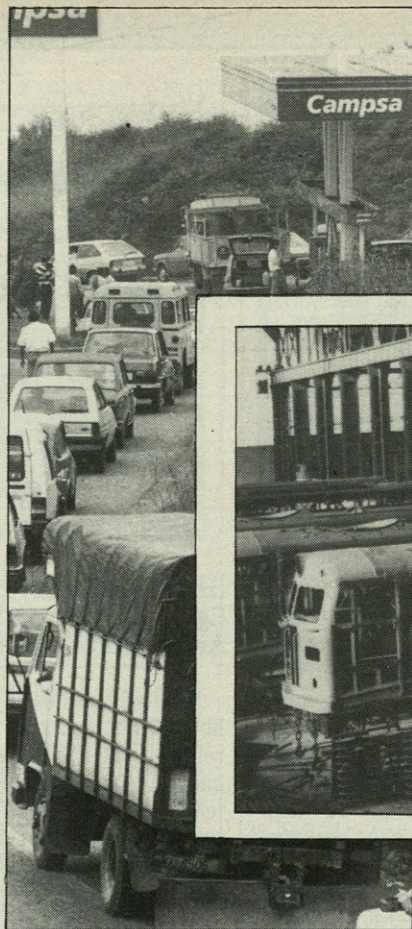
- 12.— Politikako elkar hizketa. **I. Zubiondo.**
- 16.— Kronika politikoa. **I. Zubiondo.**
- 17.— Diruaren hotsa. **J. Tobar-Arbulu.**
- 18.— Zer hautsi da EEn? **I. Zubiondo.**
- 20.— Londresek bazterketaren alde beregiten du apostu. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 22.— Euskararen aldeko ez ohizko udal kanpaina Andoainen. **I.U.**
- 24.— Gasolinaren usain berria. **J. Oiz.**
- 36.— CAF empresa esku loturik dauka Alsthom konpainiak. **J.J. Petrikorena.**
- 38.— Lexoti: «Nuen abilitadea baino gehiago egiten nuen kanpeonatueta». **L. Azkune eta P. Zubiria.**
- 42.— Felix Bergara, Euskal Herriko Apaiz Koordinakundeko partaidea mintzo. **L. Fernandez.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
- 46.— Hizkuntza eta Hezkuntza Eibarko ihardunaldietan. **I. Goikoetxea.**
- 48.— Testu liburugintzarako dirulaguntzak Santillana argitaletxearentzat. **G. Arrese.**
- 50.— Joxan Goikoetxea: «Akordeoiaren posibilitateak landu nahi ditut». **Agüña.**
- 51.— Eukene Martin: «Kritikoagoak izan behar dugu literaturaz». **L. Mintegi.**
- 52.— Kulturaren aste borroastea.
- 53.— Muduan zabaletik kultura: Jodorovsky Mexikon. **J.M. Heritz.**
- 58.— Azkena: «Komeriak eta far-tsa». **G. Arrese.**

KONPAINIA eta multinazional petroliferoek atea zabalik izanen dute 92. urtetik aurrera. Zer gertatuko da orduan GASOLINDEGLEkin? CAMPSAren monopolioa amaitzera doa, eta zeharo itxuraldatuko dira errepideetako inguruak. Aste honetako gai nagusien artean aipatu baita ere: Abiadura Handiko Trenen fabrikazioan BEASAINGO CAF empresa puntako teknologiatik baztertua geratuko dela, frantses konpainien faboretan. Elkar hizketen artean: politikan, ONDARRUKO ALKATEA alde batetik eta GISASOLA ospetsua bestalde; erdian, Bertsolari Elkarteak omenduko duen LEXOTIrekin eginikoa, eta APAIZ KOORDINAKUNDEKO partaide batekin bigarrena. Eta artikuluko interesgarria halaber NAZIOARTEKO orrialdeetan: Londresetik erasoak indartzen dira Ipar Irlandaren aurka.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzalai, Luis Fernandez, Ermiñe Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gasteizen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogortza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Aguirre, Martxel Aizpuru, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonariz, Mikel Arrieta, Ladix Anosagarrak, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Ellosegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielangel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorza, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Irbarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagire, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Martin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealda, J.L. Alvarez 'Txillardegi', Urederra, Aitor Zabalgobera.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos, Xabier Aguirre.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Mundaiz bidea z/g, 20012 Donostia / Diputazio kalea, 3, 1-ekz, 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzeriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

URTARRILA 15 URTARRILA 21

urtarrilaren 21ean ilbe-
te

eguzkia: (urtarrilaren 15an)
irten: 08.36
sartu: 18.12

mareak: (urtarrilaren 15an)
gora: 05.44 eta 16.07
behera: 00.25 eta 11.51

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Izenburua: Antologia.

Egileak: Gabriel Aresti, Salvador Espriu, Celso Emilio Ferreiro.

Argitaratzailea: Erein.

Orain aste batzuk ARGIA-kultur orrialdeetan eman genuen Galeusca, idazle katalan, galego eta euskaldunen topaketen berri. Ihardunaldi horietan aurkezturiko liburu hau hiru nazioen kideasunaren ezaugarri eta hiru idazle Elkartearen elkarlanaren fruitu da, azken orduko zereginak euskaldunen esku geratu badira ere.

Gure artean ez dago Aresti aurkeztu beharrik. Ferreiro eta Espriu ere ez agian, baina badaezpada ere... Hitz gutxitan esanda, bi idazle horiek, zein bere herrian, Aresti gurean bezain haundi, ospetsu eta esanguratsu dira. Hirurak beren literaturetako XX. mendeko adierazgarrienak, diktadura berberaren oinpean herri osoaren ahots izan zirenak.

Hiruren arteko ezaugarri amankomunak dirateke liburuaren arrazoia, baina sinplifikazioetan erori nahi ez badugu gehixeago sakondu behar dugu: poeta hauetako bakoitzak bere idazkera du, be-

GABRIEL
ARESTI
SALVADOR
ESPRIU
CELSE EMILIO
FERREIRO

Antologia

re nortasuna, aparteko gaiak eta maila unibertsala eskura lezaketena, ezagutza emanaz gero. Bide horretan urrats bat izan daiteke liburu hau.

Orain arte esan ez dugun arren, hiru hizkuntzatan egindako liburua da hau. Arestiren poemak euskaraz datoz, eta ezkerretara galego eta katalanezko itzulpenak; beste biek berdin: jatorrizko hizkuntza hizki haundiz, bi itzulpenak aldamenean.

Egile bakoitzaren antologia bere garai guztietako olerki adierazgarrienetarik hautatu dira, lehenbizikoz hurbiltzen garenok ikuspegi orokor bat izan dezagun. Ikuspegi hori osatzen laguntzearen, antologia bakoitzaren aurretik poetari jarritako sarrera irakur ahalgo duzu, eta hari buruz zerbait gehiago ikasiko.

Liburu honek funtzio asko bete ditzake: poeta batzuen lan ederra ezagutzeko modua ematen digu, eta aldi berean, zapaltzaile bera izateak batzen gaituen hiru herri arteko anitasuna sendotzeko aukera. Galiza eta Katalunyan «Nire aitaren etxea» eta «Egun da Santi Mamina» irakurriko dute, eta guk bien bitartean «Ens mantindrem fideis / per sempre més al servei d'aquest poble» edo eta «I eu, morrendo / nesta longa noite / de pedra».

ITXARO BORDA

JUST LOVE

maiatz.

Izenburua: Just Love.

Egilea: Itxaro Borda.

Argitaratzailea: Maiatz.

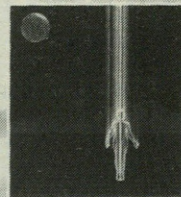
Maiatz batasunaren Uhargi liburu-bilduma Itxaro Bordaren lan batek («Bizitza nola badoan») hasi zuen 1984. urtean. Geroztik Susa eta Txertoan kaleratu izan ditu hitz lauz eta olerkizko liburuak, batasunaren aldizkarian izkribu laburrak kalera tzeaz gain, eta orain Maiatzek berak argitaraturiko liburu berri batekin datorkigu: «Just Love».

Azken aldietan, Maiatz aldizkarian mundu zabaleko herri askotako poeten lanak aurkeztu dizkigu euskaraz Itxarok. Besteek zer egiten duten ikasten, aztertzen eman bide du denbora, eta uza jasotzeko garaia heldu da. Oso gustoko gertatu zait poesia liburu, agian Itxaroren liburuetarik umatuena, landuena haxe datekeela.

Anitzetan betiko Itxaro Borda kausituko duzu: mingots eta zorrotz, inguratzen duen gizartearen eta honen balio ustelen kontrako. Hori egitean, halabaina, erritmoak inoiz baino landuago agertzen dira, hitzak arreta handiz aukeraturik, iradokizun ahalmen izigarria daramate.

Itxaro kaustiko horren aldamenean beste bat ere eridene duzu, samurrakoa, ozipinaren ordeztia darabilena, eta ez seaska kantetan bakarrik. Bizitzaren ikuspegi oparoagoa sumatzen ahal da. Aipagarria da bere poema lu-

Edorta
Gonzalez

ELKAR

ze xamarrek egiteko joera, hauetako batzuetan hitzak banan-banan aletzen direla.

Denetarik da liburu honen barnean. Badira poema hermetikoak eta badira kanturako eta burrukarako eginak diruditenak, lehen esan duan bezala, erritmo eta lexiko lanketaz denak ere. Lots of love gure partetik Itxarorentzat.

Izenburua: Azken belaunaldia.

Egilea: Edorta Gonzalez.

Argitaratzailea: Elkar.

Bestelakorik irakurri badugu ere, ez da hau euskaraz idatzitako zientzia fikziozko lehen elaberria. Aurretik, guk dakigula, Xabier Kintanak ihardun zuen (oroit, kasu, «Ukrania» famatu hura), eta Maddi Pelotek Maiatzekin «Biharko oroitzapenak» ipuin liburu eta «Teleamaraua» nobelatxo argitaratu zituen. Egia da, hala ere, gutxi landutako generoa dela zientzia fikzioa, azpigenoa askoren ustetan, eta alde horretatik idazle berri bat gure artean, eta beraz interesgarria.

Bilbotarra da Edorta Gonzalez, eta euskaldunberria, itxura denez, bere hizkuntza gogor eta hotz samarra bait da. Baina tira, batek esan lezake, liburu zientzia fikziozkoa izaki barkakizun izan ahal dela hori.

Liburuko istorioa haxe da gutxi gorabehera: zientzilar bat deskubrimendu itzela egiteko zorian dago, baina ho-

rrren ondorioaren beldur da. Ezegitekoa egin ondoren, Enperadoregoaren espioitza eta armada guztia izango dituzte atzetik berak eta bere lagunak. Nobelaren bilakaeran bestalde, gizakien espeziearen ordez zientzilariaik asma-tutako izaki berriak nagusitu-ko dira.

Edorta Jimenezek, Susak zientzi fikzioari eskeinitako aleko saio batean zera zioen: geroaz mintzatzean beti ari garela oraingo gure errealtate-ematen. Eta horren zantzuak nabari dira nobela honetan. Hala ere, inpresio nagusi bat geratu zait, liburua goitik behera topikoak betea dagoela, sarritan errazkeriaz eta ingenio faltaz, genero honetako literatura eta zinema-ko topiko gehiegiz gainezka. Egileak ez du mundu berri-rik, bere ezaugarri propioak izango dituen mundua eraiki-tzen jakin, eta irakurtzera-koan honez gero ikusitakoan sentsazioa nagusitzen zaizu.

Dena den, istorioa ondo kontatua dagoela esatera ausartuko naiz, 'korrektoa' dela edo: badu suspense pit-tin bat. Baina bukaerak ber-riaz, kutsu mistiko-teologiko bitxia.

Izenburua: Purra! Purra! 3 eta 4

Egilea: Yon Etxaide Itharte.

Marraskigilea: Antton Ola-riaga.

Argitaratzailea: Erein.

Orain urtebete edo hasi zen Erein Etxaideren «Purra! Purra!» hauek kaleratzen. Lehen bi, eta orain beste bi agertu dira. Zaila da obra osoaren ezaugarrien berri ematea, era askotakoak bait daude nahasian. Azpitu-luak berak gaztigatzen digu: «Ipuin, elaberri, drama eta el- kar hizketak; bigarren age-rraldi osatua, zabaldua eta hobetua». Apurrak eta pouy-pourri, edo halako zerbait, nahiz eta txalotzekoa eta es- kertzekoa izan Etxaidek oraindik ere gordetzen duen lanerako ahalmen eta perfek- zio-grina.

Bi liburu hauetako lehena, «Arangioko basalorea eta beste» kontakizun labur-labu- rrez osatua da. Laupabost orritakoak dira batz best, eta kontagaia, ipuinak ba- tzueta, txisteak besteetan eta pasadizo hutsak beste as- kotan. Bihotz-bihotzez esti- matzekoa Etxaide, eta ez ge- nuke esan behar dugun ho- rregatik haserretzerik nahi: «Purra Purra» lehenengoz ar- gitaratu zenean ezer gutxi agertzen zen euskaraz eta denaren beharra ere bazen; gaur berriz, hamaika liburu plazaratzen delarik hobeki- xeago hautatu behar litzate- ke zer kontatu, eta liburu ho- netako ateraldi asko ere asko zinez kaxkarrak iruditu zaiz- kit, batik bat gogoan izanda egileak dextente lan gailena- goak egin ditzakeela eta egin izan dituela. Onak eta eska- sak, guztiak ere euskara bi- kain eta erraz kontatuak, ho- ri bai.

Bigarren aldiz, Arturo Campionen «Pedro Mari». «Pedro Mari», izatez, Cam- pion euskaltzale nafarraren nobela bat da. Etxaidek bere bi zaletasun elkartu ditu, itzulpenarena (oroit Baroja- ren euskaratze ederrak) eta antzerkiarena, eta biak batu- rik erdal Pedro Mari nobelatu hartatik euskal antzerki bat sortu du (elebiduna, hobe esanda).

Pedro Mari, Errazuko muti- koa gerrara eramanen dute, espainolekin. Gerran dabile- la, Baigorri aldeko lagunekin eginen du topo, hauek ere gerlan, frantses armadako

gudari. Arazoak izanen ditu Pedro Marik, eta oker buka- tuko, gure herria zatitu eta zapaltzen dutenen bidegabe- keria- ren erruz.

Hogeitaka antzezlagun agertzen denez gero, pentsa- tzekoa da irakurtzeko tea- troa dela batez ere hau, gai- tza bait litzateke taulan joka- tzea.

Izenburua: Kittano.

Egilea: Joxantonio Ormaza- bal.

Argitaratzailea: Elkar.

J.A. Ormazabalek liburu berri bat plazaratu du, eta ohi bezala haurren gustokoa izanen dela uste dut. Hemen ere, pertsonaia marjinal sa- mar eta jator asko baten ibil- keta eta biribilketak konta- tzen ditu. Kittano da gure protagonistaren izena, eta gaztainaltzaile honen bizitza kontagai.

Jaioberritan saski batean utzi eta Ketruxa neskazaha- rrak zainduko du. Pixka bat haztean Kittano deituko dio- te bere ijito planta eta kolo- reagatik, baina honek ez dio galeraziko Kintxo eta Mielño bezalako adiskideak egin eta bihurrikeriatan ibiltzea.

Umezurtz geratuko da or- dea Kittano, eta bakarrik moldatu beharko du hortik aurrera. 'Txokotxiki' izenda- tuko duen txabola bat egingo du, eta bertan bizitzen hasi, baina ez zaio arazorik faltako Jerbaxio terreno jabearekin.

Hemendik aurrera abentu- ra gehiago izango da. Maita-

sunaren gazi-gozoak ezagutu- ko ditu Irimirri Zirkoan dabi- len Uxaberekin, eta gartzela mingotsa ere bai, lapurreta saio txepel baten ostean. Guzti hori bizkor eta arin kontatuta, Ormazabalen eus- kara gozo eta idazkera josta- larekin. Geografia ere, na- hiz eta izenak moztortuta ageri diren, aski erraz eza- gun daitezkeenak: hala nola, Bolbi hiri handia, Botibar txi- kia, Martatuneleko espe- txea...

Telebista

«Teletxip», txip, urra!

Teletxip saioak informatikak eta ordenagailuak haurrentzako duten balioa agertzen digu eta hurrek telebistaren aurrean baba botatzen duten bitartean besteok ez dakigu harridura non zintzilikatu. Gabon giroan, bederen, «Teletxip» Bilboko erakustazokara joan da, programatik kanpo beste jokoekin kontaktoan jarritz, eta hauxe izan da dudarik gabe saio honek ondo egin duen gauza bakarra.

Programa honek, haurrentzako ukaezinezko baloreak aurkezten ditu eta joko partizipatibo komunikatiboak didaktika pedagogika batekin oso estu lotzen ditu. Gazte-txoei, pantaila aurrean eseri, eta gaizto jende mordoa hiruro botoiekin bakarrik akatzen irakasten zaie. '40 principales'en' 'mixture' bat eginez, hasteko 10 bideo joko onenen zerrenda egiteri da eta egia esan, denek merezimendu berdina lukete lehen postuan egoteko. Batzuk etsaiak eskuz hiltzen dituzte, besteek morteroaz eta lagunak askatzeko hegazkin bat edo tanke bat jartzen da esku artean. Baina nola ez! pedagogikoenak dudarik gabe 'red danger' motatako bideo jokoak ditugu. Hauetan, haurrak, bakar-bakarrik, komunista (sobietarra noski) gaiztoak erahiltzen ikasten du, joko bakoitza zein ordenagailu motatan akopla daitekeen garbi azaltzen da, Comodore, Amstrad, Spectrum... etxean haurrak izenak entzun, bere telebistari begiratu eta ea Telefunkenen atzean beste zerbait ba ote den arakutzen du. Zoritzarra, ez dago ezer.

Halere haurra marka komertzialak dagoeneko buruz ikasteko aukera izan du, eta hala egin ez duen umeak nahiko kezka sortuko dizkio gurasoei. Ez da txantxetako, astero marka komertzial berdinak errepikatu eta matxakatu ondoren, hauek hainbeste opari eskeini ondoren, gorri gaiztoak hegazkinez akabatzen diren jokoa zein motatakoa den ez dakiena, tontoa da gutxienez.

Programaren amaieran hurrei opariak eskeintzen zaizkie, disketea gordetzeko kaxa, ordenagailua garbitzeko tresnak eta abar. Eta bapatean programaren aurkezleak hurrei zera galdetzen die: Eta zuk ba al daukazu ordenagailurik etxean? Hiru haur inozoek burua makurtu eta ez dutela diote! Ene bada, ez dute ordenagailurik etxean; segi etxera eta esan gurasoei bat erosteko.

Alfred Hitchcock larunbatez

Entretenigarria aste honetako pelikula sorta: abenturak, melodrama eta suspentsea nahas-nahasian astean zehar. Gozo-gozo egoteko modukoak alegia, telebistari begira patata zorroa jaten.

Igandez «King Solomon's Mines». Klasikoaren berrezar-keta honetan, Afrikara joandako esploratzaileek, herbertaturiko kazike bat konbinatzen ahaleginduko dira, honek diamantezko mehatzetaraino gida ditzan. Zuzendaria: Compton Bennet eta Andrew Marton. Antzesleak: Stewart Granger, Deborah Keer eta Richard Carlson.

Asteazkenez «Youngblood Hawke». Pelikula-melodrama honetan, idazle batek bat batean ospea bereganatu eta horrekin batera amodio ugari suertatu ere. Zuzendaria: Delmer Daves. Antzezleak: James Franciscus, Suzanne Pleshette eta Mary Astor.

Larunbat eguerdiz «Ilargia lekuko». Legearen agintari batek, indiar apatxe artean bizi den emakume bat eta bere semeari, ihes egiten laguntzen dio. Hirukoteak ordea, ez daki umearen aita, apatxea halaber, haren arrastoaren atzetik dabilenik. Zuzendaria: Robert Mulligan. Antzesleak: Gregory Peck, Eve Marie Saint eta Robert Foster.

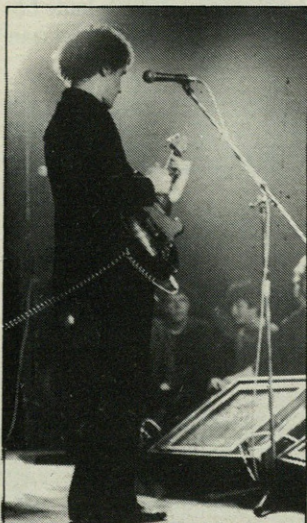
Larunbat gauetz «Altzairuzko muga zulatua». Zientzilaria bat, Ekialdeko herrien esku dagoen formula bat, bere herrialdearen aginpean jartzeko helburuz, lapurtu beharrean aurkitzen da. Zuzendaria: Alfred Hitchcock. Antzesleak: Paul Newman, Julie Andrews eta Wolfgang Kieling.

Asteazkenez «Ilargia lekuko». Indioak eta liskarra tartean...

musika

Joan den astean iragarritako kontzertuaren data aurrera-tuaz, larunbat honetan, hilak 14, Ruper Ordorika Lekei-tioko Antzoki zineman izango dugula, gaueko 10,30etatik aurrera, iragartzen zaigu.

Donostiako 'Kom-plot' tabernan, "Los Rotos" talde bilbotarra-ren kontzertua entzungai izango dugu 10ak aldera hasita.

Hertzainak non nahi

Hona hemen "Hertzai-nak" taldeak, aste honetara-ko, eskainiko digun kontzertu pare baten berri: Batetik datorren ostiralean, hilak 20, biharamunean, urta-rrilak 21, Beskoitzeko pla-zan gauerdia joaz gero.

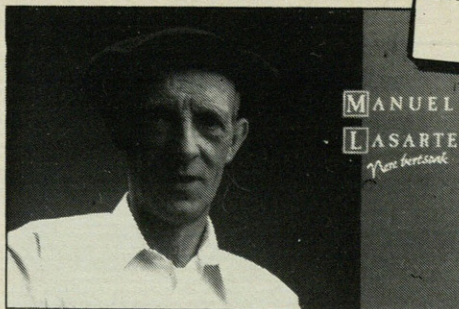
bertsoak

Leniz Bilarako Bertso Es-kolak, A.E.D. elkartearen (Arrasate Euskaldundu De-zagun), atonduko duen afa-lostean bertso saio bat anto-latuko da. Afaría 9ak aldera hasiko da, 500 pztako sarre-ra irekia izanik. Argibide gehiago edota izen ematea nahi dutenek 795446 tfno zenbakira hots egin dezake-te.

Bertsolari eguna Lexoti omenduz.— Bere jai-o-terrian, Oiartzunen, joan den astean antolatutako hamabostaldi kulturala —berari buruzko liburu bat pla-zaratuaz— sarrera ederrarekin batera, igande honetan, hilak 15 betetzerakoan, Donostiako Victoria Eugenia antzokia izango dugu Euskal Herriko Bertsolari Elka-teak antolatutako aurtengo *Bertsolari Egunaren* mar-kua, "Lexoti" bertsolari oiartzuarrari eskainitako ome-naldiaren markua. Ziento erdi bat baino gehiago ber-tsolari bilduko dituen Bertsolari Eguna honi eguerdiko 11,30etan emango zaio hasiera, aldez aurretiko sarre-rak leku hauetan eskuratzekoak izango ditugularik: To-losako Agustin-enean, Azpeitiako Pastorkua errete-gian, eta Donostiako Alejandro jatetxean.

URTARRILA
15
URTARRILA
21

Manuel Lasarteren bertsoak eta tristura

Luxuzko karpeta batean eskaini dizkigu 12 diske-txeak Manuel Lasarteren bertsoak, hiru diskotan bilduta eta «Nere bertsoak» izenburupean. Azaleko argaz-kian bertsolariak erakusten digun ezin lehertuzko irrifarre-tristearen haritik luzatzen dira hemezortzi bertsoak, Lasar-teri bertsozale guztiek maite dioten abots gozo horrek kan-tatuta.

Hemezortzi bertso sailak multzoka ipintzekotan, batetik Lasartek bere buruari eta familian gertatutakoei —«Nere alaba zanari» eta «Ama ta seaska»— ipinitakoak daude. Beste multzo batean bildu daitezke oriotar-leitzarrek bere inguruko zenbait pertsonari jarritakoak: «Neska aurduna-ri» —zeinetan biltzen bait da bertsolariaren moral estua oso era argian—, «Neskatxa dantzari», «Mutilzarra» eta «Neskazar jostailu baten izakera». Lasartek maite dituen herriei eskaini dizkie beste hiru bertso sail: Leitzako «Piñu aundiak», «Leitza nere sorterriari» eta «Aia». Animaliekin eta naturarekin lotuta daude beste batzuk: «Txantxango-rria», «Azeria ta artzaia», «Zaldia renak», «San Juan ura», «Egunsentia-ri» eta «1986ko udazkena». «Gaurko bertsola-riei» sailean aholku batzuk luzatzen dizkie ofizioako gaztee-nei. Eta erlijiozkoak dira «Arantzazukoak» izeneko ber-tsoak.

Neurrietan dituen zaletasunak argi utzi ditu diskootako hemezortzi bertsoetan. Hamarreko txikian bost sail eskaini dizkigu, eta hamarreko nagusian bat. Bederatzi puntukoak lau dira, hiru zortziko nagusikoak, zortziko txikikoak bi, «Aizak hi mutil mainontzi»-ren harikoak bi eta «Egunsentia-ri» burutzeko Arantzazuko fraileek kantatzen duten Salba-tore Mitxelenaren «Zuk zer dezu, Arantzazu» kantaren doi-nua aukeratu du. Ebakera garbikoak eta gozo kantatzeko bertsoak egiten ditu Lasartek, bertsolarietan klasikoa zer-baitegatik bait dago kontsideratua, eta errimak berriz ahozko bertsoetan ohizkoak izan direnetatik daude ger-tuen.

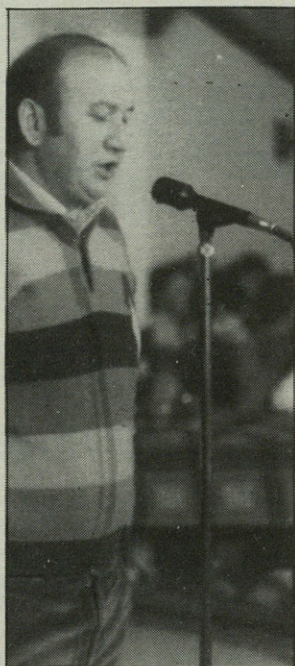
Aspalditik ezagutzen dugun Manuel Lasarte aurkituko du bertsozaleak diskootan, bere abots gozoarekin, bere tristura urra-ezinarekin —«Askorentzako bizitza au da/ zorian gutxixokoa/ nik ortan badet eskarmentua/ eta as-palditxokoa»—, entzulea malkotan jartzeko sentiberatasu-nez —bere haur txikiaren heriotz orduan: «Galdetzen nion 'nora/ nai zenduke juan?'/ Biatzarekin gora/ erakusten zuan»—. Pasa den aro bateko lekuko dotorea.

ARTASO

□«Nere bertsoak». Manuel Lasarte. 12.

Nor ote balkoitik kantari?

Hil honetako hirugarren igandea ailegatu zaigularik eta joan den urtean zehar ohitura bihurtutako Donostiako Konstituzio plazako bertso saioa ezin etenez, aste honetan, eta aurtengo lehendabiziko saioa "balkoiratuaz", ilazki euskaltegiak, bere balkoiak zabalduta, bertsoaldi bat eskainiko digu eguerdiko ordubata jota. Prolema bat besterik ez, ez zaigula iragarri oraindik bertsolari bikote horretan parte hartu behar dutenen izenak.

antzerkia

Artzeren azken ikustentzutekoa

Donostiako "Legazpi 6" euskaltegiaren eskutik, irakasleek antolatuta bai ikasleentzat bai nor nahirentzat, datorren asteazkenean, urtarrilak 18, Joxean Artzeren azken muntaia ikus ahal izango dugu. Izan ere, arratsaldeko 7,30etatik aurrera poeta usurbildar honek "Gizon handia mundua da eta mundu ttikia da gizona" izeneko ikustentzutekoa plazaratuko du euskaltegi honen aretoan. Argibide gehiago telefono zenbaki honetan: (943) 424366.

Eta etxeakoak zer moduz?

Azken abenduko eta aurtengo urtarilako emanaldi esprintari amaiera emanez, larunbat honetan, hilak 14, eta biharamunean, hilak 15, Elgoibarko "Taupada" an-

tzerki taldea bere soterrira itzuliko da. Hain zuzen ere, larunbatean arratsaldeko 5etan eta igandean gaueko 10etan, Edurne Lasa eta Jose Mari Larrañaga Herri Antzokiko tauladi gainean izango ditugu "Eta etxeakoak zer moduz" izeneko muntaia antzesten.

Sebastopolekoak

Hemen dihoakizue "Sebastopoleko titiriteroek" aste honetarako iragarri dizkiguten muntai plazaratzeen berri. Igande honetan, urtarrilaren 15a, Lezon izango ditugu arratsaldeko 5etatik aurrera bertako Amnistiaren Aldeko Batzordeak antolatu duen ikuskizunean. Datorren asteazkenean, urtarrilak 18, bestalde, Mungian izango dugu talde honen antzeskizuna arratsaldeko 5ak aldera herriko plazan eratuko den agerpenean.

zinema

Vietnam Bilbo

urtarrila

16 Betaurreetan ditugu berriro, Bilboko Fas zine klubak eskaintzen dizkigun pelikulak. Izan ere, "Los modernos" filme zikloaren eskutik jadanik baititugu ikusgai aurtengo lehen zinta sorta. Aste honetan, astelehenez hain zuzen, arratsaldeko 7,30etan hasita Maurice Philips zuzendari britainarrak 1986. urtean burututako "Al estilo americano" izeneko pelikula ikusgai izango dugu San Bizente kaleko aretoan. Bestalde, aipa dezagun zinta honen nondik norakoa, alegia: Vietnamgo gerra eta bereraren ondorioak.

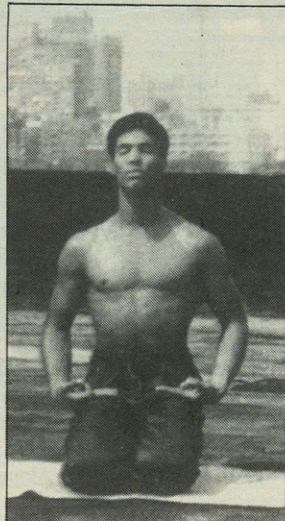
"Pötzoloa" Azkoitian

urtarrila

15 Alfred Hitchcock zinema egile britainarraren hainbat lan paintailaratu, Azkoitiko Gaztetxeko "zine-klub taldea" k hilabete honetan zehar zine ziklo bat pantailaratzen digu. Igande honetan esaterako, "Sospecha" izeneko zinta bistaratuko da gaztelerazko bertsioan. Filme botatzea: arratsaldeko 8,30etan Azkoitiako kultur etxean.

Denontzat Altzan.— Hona hemen Altzako kultur etxeak aste honetan proposatzen diguen zine eskaintza. Batetik "Zinea Goizez" delako sailan, hilaren 18an, asteazkenean, "Grupo salvaje" izenburuko filmea goizeko 11etan. Eta bestetik, "Jubilatuentzat Zinea" izeneko zikloan, arratsaldeko 6,30etan hasita, "Bony and Clyde" izenburuko zinta. Pantailaratze biak, dohai-nik, kultur etxean.

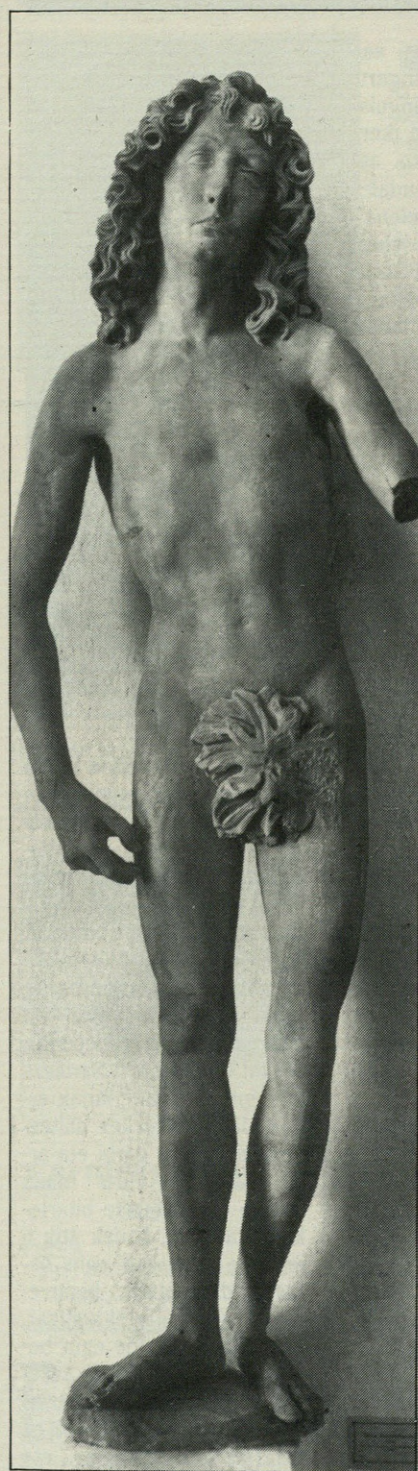

arte

erakustaretoan. Arratsaldeko 7,30etatik gaueko 9ak arte lanegunetan eta eguerdiko 12,30etatik arratsaldeko 2ak arte jaiegunetan, James Joyceren "Dubliners" edota "Mrs. Daloway" Virginia Wolfenarena, liburuak irudikatu dituen autore honen zenbait marrazki, grabaki eta irudu ikusgai izango ditugu.

LOIOLA ETA ZARAUTZEN

Hementxe dihoazkizue aste honetarako bigomendio: Alde batetik Donostiako Loiola auzoko kultur etxean, Martin G. Agilar-ek "Bidaia Ertamerikan zehar" izenburupean osatutako argazki bilduma ikusgai izango dugu bertan, hilaren 19a arte, eratutako erakusketan. Bestaldetik, eta artista koxkorrenen lanak ikusteko aukera ezin hobea eskainiz, aste honetan zehar Zarauzko Nafarroa kaleko Sanz-enea erakustokiak bertako hainbat ikastetxeko haurren lanak erakutsiko dizkigu "Buz-ti-Xuri-Lur" izenburupean antolatutako erakusketa-aren bitartez, non besteak beste, aurreko hilabetetan zenbait taillerretan landutako eskulanak bistarutuko diren.

**CARME SERRA
IRUÑEAN**

Hil honen 16a arte, astelehen, Carme Serra irudi egile katalu-

niarraren lanez osatutako erakusketa ikusgai izango dugu Iruñeko Aurrezki Kutxa Munizipalaren Rodezno Kontea

ihardunaldiak

Topaketa antimilitaristak unibertsitatean.—

Kolektibo ekologista antimilitaristak (KEA) antolaturik urtarrilaren 17tik 19a bitartean ihardunaldi batzuk ospatuko dira gai honen inguruan Leioako giza zientzien fakultateko aretoan. Ekintzei hasiera emateko, urtarrilaren 17an, goizeko 11,30etan Plot taldeak mimo saio bat eskeiniko du, saio honen jarraian Kataluniako "Dones antimilitaristes" taldearen partaide den Fina Rubiok "Feminismo eta antimilitarismo" gaiari buruzko hitzaldi bat eskeiniko du. Hurrengo egunean, goizeko 11etan eta unibertsitateko zine klubaren laguntzaz "Le petit soldat" pelikularen emanaldia izango da, honen ondoren Bartzelonako CIDOB tladeko partaide den Vicen Fisas Armengolek hitzaldia emango duielarik. Ihardunaldiei bukaera emateko, bi ekintza ospatuko dira urtarrilaren 19an, Jesus Torresek gitarrazko emanaldia emango du goizeko 11etan eta 12etan Madrideko Mariano Aguirrek armamento laisterketa gaia jorratuko du.

Donostiako eguna

urtarrila

20 Urtero gertatzen ohi den bezala aurten ere ostirale honetan ospatuko da Donostiako eguna, danborraren hotsa izango delarik nagusi kaleetan zehar. Gaztelubideko danborren hotsenpean goratuko da bandera eguneko lehen orduetan eta hortik aurrera

etengabe arituko da ratapla-na bazter guztietan zehar. Egunaren zehar ospatuko diren ekintzen artean, eguerdiko hamabietan Alderdi ederretik abiatuko den umeen danborrada azpimarratu daiteke, bertan 3000 umeek parte hartzen bait dute. Gauerdian amaituko dira danborren hotsak, Union Artesanako gizonen musikapean beratuko delarik bandera.

ikastaroak

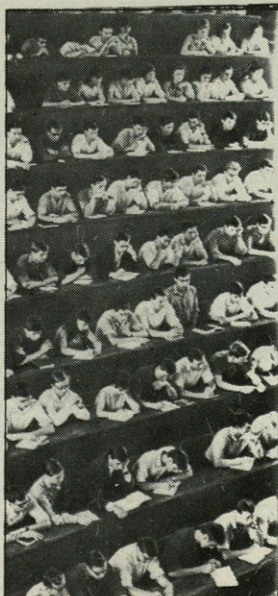
● **Barnetegiak.**— AEKren antolakuntzapean aurten ere barnetegiak izango dira euskara era azakar batetan ikasi nahi dezutenentzat. Lau lekutan izango dira barnetegi hauek: Lekeitio, Igorre, Errigoiti eta Etxarri bertan maila guztiak irakatsiko direlarik. Matrikula epea otsailaren 10ean amaituko da, hau honako helbide hauetan egin daitekelarik: Bizkaia- Diputazio kalea 3 4241710 tlf; Gipuzkoan- Donostian 471935; Nafarroan- Konpañia kalea 35 220213 tlf; Araban- Errege katolikoak 15 288922 tlf; Gernika- Santamaria kalea 6853596.

lehiaketak

□ **Koldo Mitxelena saria.**— Euskara bere inguru sozial, historiko eta linguistikoan garatuko duten ikerketa lanak sustatzeko asmoz Errenderiako udaletxeak "Koldo Mitxelena" izeneko sariaren lehen deialdia zabaldu du, saria 500.000 pezetakoa izango delarik. Jatorrizko lanak euskaraz, gaztelaniaz eta frantsesez aurkeztu ahal izango dira. Lanak deialdiaren izenburuarekin, Dina 4ko eta espazio bikoitzean idatzirik, gutxienez 20 orrialde eta 50eko luzera izan behar dute. Jatorrizko lana eta hiru kopia, bi espaziotan eta orriaren alde bakarretik mekanografiatuak aurkeztuko dira. Lanak ez dute egilearen sinaketa edo adierazpenik edukiko, lan bakoitza sobre itxi batetan aurkeztuko da, bertan lanaren titulua eta modalitatea azalduko direlarik. Sobreak barruan egilearen izena, deiturak, helbidea eta telefonoa ezarriko dira. Lanak, Errenderiako udaletxean, kultura departamendua dagoen Kapitan etxean aurkeztu behar dira, edo bestela postakutxatilara igorri behar dira, epea abuztuaren 31a delarik.

□ **Elbire Andereñoa ipuin sariketa.**— Lehengo astean iragarri genizuen olerki sariketarekin batera, Euskera-zaintzat umeentzako ipuin lehiaketa bat antolatu du Elbire andereñoaren omenez. Gaia bakoitzaren aukerakoa izango da, baina norberak asmatutakoa beharko du izan eta ahal den neurrian euskal girokoa. Sariketa umeentzako izaki, lanak eskuz idatzirik aurkez daitezke, baina letra garbi eta argiz idatziak. Hiru maila izango dira: 16 urte bitartekoentzat bata, hauek 4tik 6 orrialde bitartean egin beharko dituztelarik; bigarrena 14 urte bitartekoentzat, hauek 3-4 orrialde egin beharko dituztelarik; eta azkenik 12 urte bitartekoentzat, hauentzako mugari jarri ez delarik. Asmamen eta ipuin-egitura ez ezik, besteak beste, euskerarik bizen eta aberatsena izango da sarigarri. Lanak helbide honetara igorri behar dira urtarrilaren 31a baino lehen: "Euskera-zaintza" Geta-ria, 21 - 20005 Donostia.

kirolak

■ Urdiña txiki elkar-
teak antolaturiko pa-
la erdiko bigarren txapel-
keta urtarrilaren bukaer-
an hasiko da. Parte har-
tu nahi dutenak urtarrila-
ren 20a baino lehen ho-
nako helbide honetara jo
behar dute, bertan Jose
Manuel Ortizengan galde-
tu behar dutelarik: Urdi-
ña txiki, Fueros plaza 5;
arratsaldeko 7,30etatik
9ak bitartean.

Ipazterren gizon probak

Ipazterren urtarrilaren 29an jokatuko dira bertako uda-
letxeak antolaturiko gizon probak. Honako txapelketa
honetan parte hartu nahi dutenak izena emateko epea hil
honen 22ra bitartean dute, telefonoro honetan egin daiteke-
larik: 6840760, goizeko bederatzietatik ordubatatara dei dai-
tekeelarik. Sariei dagokienez, honako hauek dira: irabazleak
60.000 pezeta eta txapela, bigarrenak 50.000, hirugarrenak
45.000, laugarrenak 40.000 eta seigarrenak 30.000. Esan be-
har da proba hauek bakarkakoak izango direla eta erabiliko
den harria ipazterkoa da, hots, 1.150 kilotakoa.

Carnicas Urrutia saria

urtarrila
15 Pisu librean izango di-
ren idi proba hauek,

Larrakoetxean jokatu-
ko dira urtarrilaren 15ean. Parte
hartuko duten uztarrien
ugazabak honako hauek di-
ra: Olegario Bilbao, Iñaki
Arrieta, Alejandro Oliden
eta Antonio OLabarrieta.
Proba Larrakoetxean joki-
tzerik ez balitz honako bi
plaza hauek daude zerren-
dan, Ipazter eta Barengon.
Sariei dagokienez, lehenak
75.000 pezeta eta mantak
jasoko ditu, bigarrenak
60.000, hirugarrenak
50.000 eta laugarren geldi-
tzen denak 40.000 pezeta.

Euskadiko harrijasotze txapelketa.— Aiako uda-
letxeak otsailaren 12rako antolatu du Euskadiko harri-
jasotzaileen txapelketa, partehartzaileentzako jarrita-
ko baldintza bakarra honako hau izango delarik: ba-
koitzak bere gorputzeko pisua bikoiztu beharko du ha-
rrijasotzean. Harrijasotzaile bakoitzak sei minututako
bi txanda burutu beharko ditu. Baldintza hauetan par-
tehartzeko prest daudenak urtarrilaren 29a bitartean
dute izena emateko epea, hau Aiako udaletxean egin
daitekelarik.

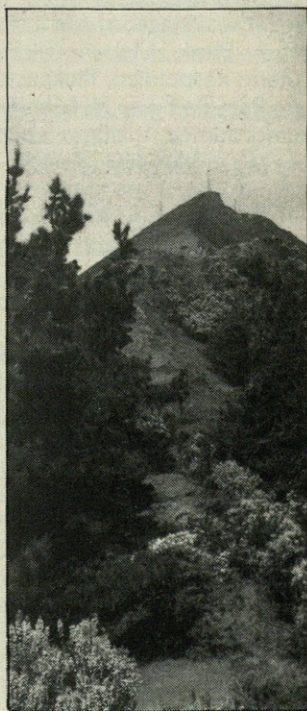
Pantikosara irteeraldia

Donostiako eguna ostiralean ospatzeak eskeintzen duen
Zubia aprobetxatuz, Donostiako Xabier eta Aitzarte
mendigoizale elkarteek Pantikosara ibilaldi bat antolatu du-
te urtarrilaren 20tik 22ra bitartean. Ibilaldiaren irteera 20an
goizean goiz izango da eta etorrera 22 gabea. Irteeraldi
hau eskiatzeko irteeraldi bezala antolatua izan da, elurra
egongo balitz behintzat, eta gaua Hoz de Jacan dagoen ater-
pean igaroko dute. Ibilaldira joateko asmoa duzuenok, hona-
ko telefono honetara jo dezakezue: 292278.

Mendi filmeak ikusgai

urtarrila

17 Mendi ibilaldiak ize-
neko sail honetan,
mendiarekin zerikusi han-
dia duten bi albisteen berri
ematera gatozkizue honako
honetan. Alde batetik, In-
txaurrondoko mendi taldea-
ren laguntzaz urtarrilaren
17an, arratsaldeko zortzire-
tan, auzo berdineko Larro-
txene kultur etxean eskeini-
ko den "Madrilgo Everest"
espedizioari buruzko filmea
dugu albistegai. Bestetik,
Grosetako auzoan dagoen
Okendoko kultur etxean,
eskiari buruzko filme ema-
naldia izango da egun be-
rean, hau arratsaldeko
7,30etan hasiko delarik. Bi
emanaldiak dohainik izango
dira.

mendi ibilaldiak

Euskal Preso Politikoak borrokan

Prisión Provincial. LANGRAITZ

Garbi Del Rio, Jose Antonio
Otero Garcia, Kepa
Gonzalez Alonso, Kepa
Ordoñez Medina, Patxi
Gurmindo Agirre, Antton
Albistur Bermudez, Iñaki
Egurbide Pikabea, Sabino
Ferrerías Txabarri, Fco.Javier
Gonzalez Fernandez, Manuel
Jauregi Iturrioz, J.M.
Landa Azkue, Jose Agustin
Murgizu Bakaikoa, Josu
Olaziregi Aizkorreta, Adrian
Perez Aldasoro, Pio
Pinatxo Larralde, Fermin
Urdanpilleta Larralde, J. Angel
Zubiaurre Portugal, J. Maria
Olabarri Isasi, Iñaki
Tortosa Cordero

Prisión Provincial. Apto. 113 SEGOVIA

Etxeandia Zorroza, Jon
Martinez Apestegia, Kiko
Urbiola Peña, Jose Mari
Artola Amenza, J.L.
Aparicio sagastume, Josetxo

EL DUESO

Alberdi Agirregomezkorta, Jesus
Urrutia Aurtenetxe, Jon
Apezetxea Arozena, J.M.
Barbero Prieto, Mariano
Basterra Respaldiza, Iñaki
Etura Ruiz De Eginio, J. Manuel
Jauregi Iturrioz, Luzio
Sagarzazu Mendibe, Ramon

PUERTO DE SANTA MARIA

Alberdi Olano, Ernesto
Reparaz Lizarraga, Jesus
Izaga Gonzalez, Rikardo
Martin Robles, Pako
Zinkunegi Urdanpilleta, Jose Angel
Artola Santesteban, Joxe Ramon
Esteban Nieto, Esteban

Centro Penitenciario. Ctra. de Alcora, Km 10. CASTELLON DE LA PLANA

Aranguena García, Ane
Carrera, Arantza
Galdos, Mertxe
Sagarzazu, Begoña
Nazabal Auzmendi, Jon
Garcia Del Molino, Antton
Intxauspe Aranburu, Iñaxio
Lopez Agiriano, Estanis
Aldana Zelaia, J. Ignacio

Prisión Provincial. Acebuche. Apto. 221 04080 ALMERIA

Bilbao Goikoetxea, Iñaki
Bilbao Inzunza, Apolinar
Fernandez Hernandez, Jose Antonio
Irakulis Albizu, Fernando
Goikoetxea Arandia, J.I.
Lujanbio Galdeano, Pakito
Trecet Sastre, Juanito
Zabarte Arregi, Jesus M^a
Arnaiz Etxebarria, Xabier

Prisión Provincial. C/Ramón y Cajal, 66. Apto. 80 22.006 HUESCA

Cabrera Martxante, Benjamin
Madariaga Erezuma, J. Antonio
Azurmendi Albizu, Jose Miguel
Elustondo Oartzabal, J.M.
Gonzalez Garcia, Fidel
Gonzalez Merino, Juan Manuel

Prisión Provincial. Apto. 113 SEGOVIA

Etxeandia Zorroza, Jon
Martinez Apestegia, Kiko
Urbiola Peña, Jose Mari
Artola Amenza, J.L.
Aparicio Sagastume, Josetxo

Centro Penitenciario de Cumplimiento. Daroca. 50.360 ZARAGOZA

Etxebarri Aiesta, Josean
Ormaetxea Antepara, Josu
Anzizar Telletxea, Fermin
Anza Ortunez, J.M.
Beloki Kortajarena, Xabier
Dominguez Fernandez, Koldo
Sarasketa Zubiarrementeria, Mitxel
Iturriaga Omar, Jon
Bidaburu Otadui, Ramon

Prisión Provincial. Apto. 796. Mod.4—Especial MURCIA

Iurrebaso Atutxa, Jon
Lakasta Egea, Koldo
Agirre Agirre, Jose Angel
Etxabe Urrestrilla, Isidro
Carvajal Alvarez, Juan Emilio

BURGOS

Pajares Arana, Sebastian
Areizaga Arozamena, Gaizka
Garmendia Arrieta, Fco.Javier
Izagirre Iglesias, Teodoro
Jaio Bustindui, Iñaki
Sein Etxebarria, Eugenio
Alkain Zubiondo, Lontxo

Prisión Provincial. Ctra. Olivenza Km7 06080 BADAJOZ

Rike Galarza, Iñaki
Labai Matxin, Endika
Iholdi Mujika, Juan Carlos
Kortadi Alustiza, Josean
Sebastian Horcajo, Benancio
Gaztelumendi Iribarren, Jon
Egibar, Koro
Noble Goikoetxea, Inmakulada
Ernaga Esnoz, Josefina
Beaskoetxea, Natividad

CACERES

Izaga Gonzalez, Xabier
Aldanondo Luzuriaga, Jokin
Rekalde Goikoetxea, Angel
Zabaleta Garmendia, Ramon
Iriondo Garate, Inaxio

Centro Penitenciario de Bonxe. Apto. 381. Bonxe. LUGO.

Ibarrola Landaluze, Angel
Oiarbide Arratibel, Marcos
Reta de Frutos, Jose Ignacio
Prieto Vicente, Ricardo
Oregi Etxebarri, Xabier
Salbador Labat, Mikel

Prisión Provincial. Ctra. de Allora Km72 ALBACETE

Alberdi Galdos, Victoriano
Cortes Lorenzo, Agustin
Pagola Kortajarena, Jose Antonio
Larrinaga Etxebarria, Juan Jose
González Rodríguez, Koldo
López Domaika, Saturnino

LOGROÑO

Eskisabel Goikoetxea, Arantza

CARTAGENA

Elizetxe Ezkurra, Fermin
Ruiz de Gauna, Juan Ramon
Rementeria Beotegi, Jaime
Tapia Irujo, Juan Mari
Olagorta Arana, Juan Antonio

Prisión Provincial de Jóvenes. Carabanchel. 28025 MADRID

Astrain, Josu
Santa Coloma, Josu
Aranguena García, Xabier
Gaztañasatorre Gorritxategi, Aitzol
Irastorza, Xabier

AMNISTIAREN ALDEKO BATZORDEAK

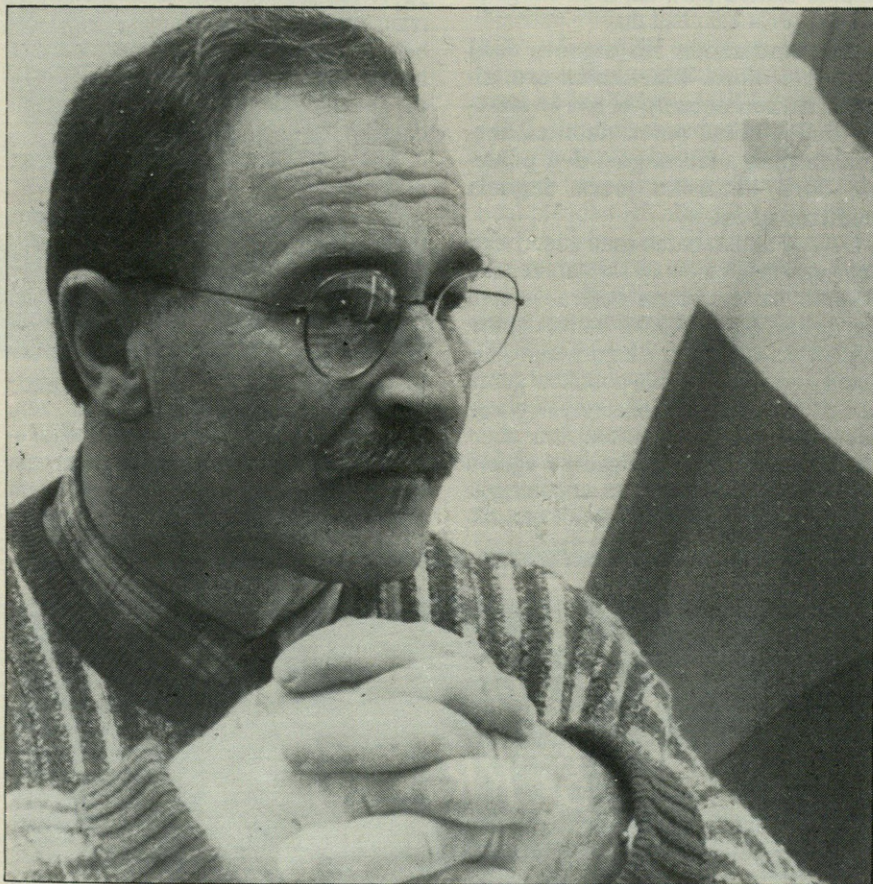
Idatz iezaiezu!!!

Loren Arkotxa, Ondarroako alkatea

«Herriak ez du sinistu muntaia guzti hau»

Urte Zahar egunean Ondarroan egin zen manifestapenarekin eman zitzaien bukaera 1988 urteari. Jose Mari Gisasolak ustez jasotako mehatxua zela medio EAJ, EA, EE eta AP alderdiek konbokatu zuten manifestaldi hau, 'heriotz zigorraren eta indarkeriaren aurka'. Herri Batasunaren aurkako muntaia bat baino ez zela salatu zuen, aldiz, alderdi honek. HBko partaide izanik Ondarroako alkate den Loren Arkotxarengana jo dugu, gertaturiko guztiaz patxadaz ari zeko.

«Pertsona bat tresna bat bezala erabili dute, hain zuzen Herri Batasuna entranpatzeko».

ARGIA.— Zein konklusio ateratzen duzu azkenaldian Ondarroan gertatu den iskanbila guztiaren ondoren?

Loren Arkotxa.— Konklusioa, dena alferrikakoa izan dela. Azken finean, pertsona bat tresna bat bezala erabili dute, hain zuzen Herri Batasuna entranpatzeko edo baztertzeko tresna bezala. Ez zuten hori lortu ekainean, eta ez dute lortu orain ere. Konklusio gisa... Herriak min hartu du, inguru guztietako aho-mihian erabili da Ondarroa, eta telefono dei bategatik honela ibiltzeak Herriari batere mesederik ez dio egingen. Herriko alkate bezala ikusita, penagarria iruditzen zait, ez duela ezertarako balio izan.

A.— Ekainean ere honelako zerbait gertatu zen...

L.A.— Bai, eta abendukoa gauza bera izan da, nahiz eta oraingoan manifestapen eta guzti izan den. EA, EAJ, EE eta APren aldetik manifestapen bat egin da, eta azken batean, manifestapena ez da izan **Jose Mari Gisasolaren** defentsarako —defentsaren beharrik ez du, akusazio formalik ere ez du eta—, baizik eta droga trafikatzailentzat bizitzaren garantizazio bat edo horrelako zerbait izan da. Bizitzaren alde esaten zuten, gu ere bizitzaren alde bagaude, baina gauza batzuk neurtu egin behar dira.

A.— Zarautzen hil zuten **Engraciano González** ondarrutarra, Ondarroako jendearen hitzetan, bazen trafikatzaila antza denez. Hil egin zuten baina, ondarrutarra izan arren, bertako alderdiak ez ziren mugitu hori salatze-ko...

L.A.— Arazo hau ez da kasualitatea. **Engraciano** edo '**Ciano**' horren aldeko manifestapen bat egitea ez zen posible, Ondarroan urte askotan bizi izan zen eta denok dakigu bere lanbidea zein izan den. Talde instituzionalek zer-

“EA protagonista izatetik biktima izatera pasa da”

bait behar zuten heriotz honen aurrean ETaren aurka erantzuteko, eta beno, hor muntatu dute zerbait ez ‘Ciano’ren izenaz, beste baten izenaz baizik. Azken batean, manifestapen horren zentzua hori zen, droga trafikatzailen bizitzaren defentsa.

A.— Zer iruditzen zaizu alderdi politikoek izan duten jokaera?

L.A.— Azken batean beraiek bere markoan jokatzen ari dira. Nahiz eta batzuetan medioetatik baztertuak direla esaten duten, medioek plataforma bat ematen dietenean oso gustora sentitzen dira medio horietan mugitzen eta adierazpenak egiten... Hitz oso gogorak esan dira Ondarroatik, batez ere gure kontra eta ondarrutarren ahotik gainera. Hitz oso gogorak esan dituzte, eta egunen batean konturatuko dira zein pisuko hitzak esan zituzten.

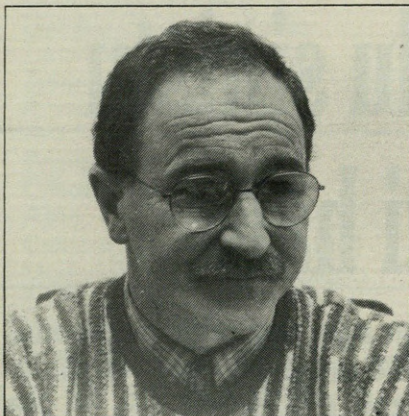
A.— Ondarroan azken egunotan gertaturiko guztian zerikusi handia izan dute komunikabideek, oihartzun handia izan dute manifestapen etabarrek... baina herriko jendeak sinistu al ditu ‘Telediarrio’, ‘Radio Nacional’ etabarretan esan direnak?

L.A.— Ez, ez. Ondarroako jendea konturatu egin da hemen muntaia bat egon dela. Esate batera, joan den eguneko manifestapenean, eta egia esan behar da, 700 pertsona baino gehiago ez zen egon, eta 700 horietatik, ia ia 400, kanpotik etorritakoak ziren. Beraz, herriko jendea 300-350 bat izan zen. Ondarroak 15 mila biztanle ditu, eta mugitu den aparailu, sentsasionalismo guztiaz 300 pertsona baino ez mugitzeak Herriak ez duela sinistu esan nahi du. Eta ez da guk inor presionatu dugulako, guk ez dugu ahorrak zabaltu. Bakarrik komunikatu bat atera genuen HB bezala, eta prentsaurreko bat Bil-

bon. Guk bakean utzi ditugu, beraiek erabaki zezatela mugitu behar bazuten, eta Herria ez da mugitu. Herriak ez du sinistu muntaia guzti hau.

A.— Eusko Alkartasunak beste alderdi politikoek baino protagonismo handiagoa izan du ezta?

L.A.— Nire ustez kasu honetan EA protagonista eta biktima bihurtu da. EAk ez du analizatu ekainean gertatu zena, eta berriro erori da nik ez dakit

Loren Arkotxa, Ondarroako alkatea.

nondik montatutako tranpa batean. Beste alderdiek egin dutena iniziatibari jarraitzea izan da, etekinik baldin bazen gero banatzeko. Baina frakaso bat izan da, eta porrota EAren lepora jauzi da. Orduan, EA protagonista izatetik biktima izatera pasa da, muntaia guzti honek porrot egin bait du.

A.— Ondarroan HB erasotu nahi izan dela diozu, Oiarzunen ere, alkatea HBkoa delarik, berau botatzeko ahaleginetan omen dabilta beste alderdiak... HB nagusi den udallean bere kontrako joera dagoela iruditzen al zaizu?

L.A.— Politiko batek esan zuen Herri Batasuna instituzioetan sartzen zenean elefante bat ferreteria batera sartzen den bezala sartuko zela, baina demostratzen ari gara, gure kontraesan guztiekin —marko juridiko-politikoaren gurea ez bait da—, ez gara elefanteak eta ez dugula katxarrik hausten, eta abertzale erradikalak izanik gaurko egoera gure ikuspegitik ahalik eta ondoen gestionatzeko gai gara. Eta hau oso arris-

“Inplikazio politiko garbi garbiak ikusten ditut drogaren arazoan”

kutsua bihurtu da beraientzat, beren baseak konturatu dira gestioan besteak bezain onak gara, gardenagoak gara, asekibleagoak, herritarren kezken erantzuna gozo eta berdintasunean hartzen ditugula. Eta hau molestagarria da beraientzat. Orduan, bai, gu udal-txeetatik kentzea beraien helburuen artean dagoela uste dut. Gu kriminalizatzeari, Herri Batasuna kriminalizatzeari beren planetan dago.

A.— Ondarroako gertaera guzti hauen sorburuan zerikusi handia duen drogaren arazoak hitzegin dezagun orain. Kalte asko egin al du drogak Ondarroan?

L.A.— Bai, drogaren eraginez heriotza bat izan zen zuzenki, Alberdi hil zitzaigun HIESak jota orain urte terdi edo. Gero, gaisotasunaz badago mordoska bat, eta adikzioaz beste pila handia. Drogak hemen egundoko kaltea egin du, eta egiten ari da oraindik. 1977. urtean-edo sartu zen droga herrian, eta ez da kasualitatea... Ondarroa beti herri oso borrokalaria izan da, eta hori herri baten gazteria ahultzeko izan da, azken batean herriaren bizitza hondatzeko. Ez dira kasualitateak.

A.— Inplikazio politikoak ikusten al dituzu?

L.A.— Inplikazio politiko garbi garbiak ikusten ditut drogaren arazoan. Gaur egun, beharbada, inplikazio politiko horien helburuak zabalagoak dira. Momentu hartan ez zen kasualitatea Ondarroa, Arrasate, Orereta eta Durango bezalako herri borrokarietan agertzea droga, zerbaitegatik izan zen. Gaur egun droga denean sartuta daukate. Helburua gazteria baztertzeari eta alienatzeari, eguneroko bizitzatik eta zentzu politikotik kanpora uztea da.

BIDAIAK

THINDUKI, S.A.

GAT 1.025

OPA DIZU
URTE BERRI ON!

Hemen droga ez da beste tokietan bezala zigortzen, beste tokietan egiten den ahaleginik ez da egiten. Horrek badu bere esanahia.

A.— Droga duela 12 urte sartu omen zen Ondarroara, eta arazo larri bihurtu da ordutik. Zer egin da herrian horri aurre egiteko?

L.A.— Oso gutxi. Gertatzen da gurea bezalako herri batean droga, problematika berria izanik, zer den konprenitzera heltzea ere asko kostatu zaigula, denbora bat pasa izan da eta ordurarte

ezer gutxi egin da. Gerora, eta gu udaltxean sartu garelarik, droga arazoetarako komisio bat sortu dugu, kanpaina prebentiboak-eta egiteko, eta osatu nahi dutenei laguntza osoa emateko.

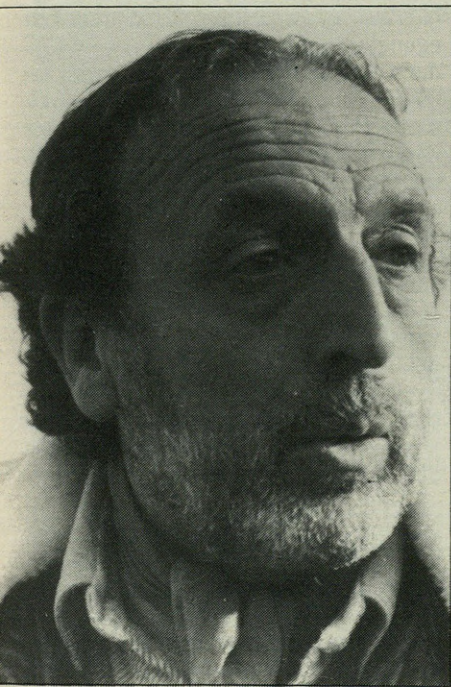
A.— Drogaren arazoa, Ondarroan, pixkanaka konpontzen ala larriagotuz ari da?

L.A.— Arazoa larriagotzen ari da. Drogarekin dabilen jendearen nukleoa lehen baino zabalagoa da, gazteagoak hasiak daude eta zaharragoak ere bai. Ondarroa itsasotik bizi da, jende asko

egiten du lan itsasoan, eta orain dela urte batzuk itsasoan drogarik ez zen ezagutzen, gaur egunean, aldiz, nahiko zabaldua dago itsasoan ere drogaren erabilpena. Beharbada kale bazterretan botata jendea ez dugu lehen adina ikusten baina sustraiak askoz ere sakonagoak dira eta kapa sozial gehiagotan sartua dago droga.

INAKI ZUBIONDO

Jose Mari Gisasola: «Norbaitek ETaren izena erabiliz egin du deia»

Jose Mari Gisasola ondarrutarra.

ARGIA.— Egunotan Ondarroan gertatu denaren zure balantzea egingo zeniguke? **Jose Mari Gisasola.—** Orain, inoiz baino gehiago, mintzatzea behar da. Gauzak indarkeriaz egiten direnean honelakoxeko kasuak gertatzen dira; horregatik frango hitz egin beharra dago, nirea bezalako kasuak gerta ez daitezen. Azken hilabeteotan herriko zurrumurruei erantzuteko azalpenak eta akusazioak eskatzen aritu naiz eta azkenean zalantzazko honelako egoerak denok jasaten ditugu.

Hau muntaia politiko bat izan da baina ni neu arazo hau bide pertsonaletik konpontzen saiatu naiz, ezin izan

dut lortu eta alderdi politiko zenbaitek, eta EAK bereziki laguntza eskaini didate.

A.— Zuk alkateari salbokonduktorik eskatu al zenion?

J.M.G.— Ni ondarrutar bat banaiz eta kontzientzia lasai badut, zenbait akusazioen aurrean nire alkateari laguntza eskatzen diot; ni, hasiera batetan, ez naiz nire alderdiarengana laguntza bila joan, alkatearengana baizik; hori lojiko da, alkateak nire arazoak konpondu behar ditu.

A.— Laguntza eskatzea ongi dago baina salbokonduktorik bat eskatzea ez al du inplikazio politikorik?

J.M.A.— Salbokonduktorik ez dut eskatu. Ni Loren Arkotxa ezagutzen dut eta giza balio oso onak dituela uste dut. Udal plenoan HB abstenitu egin zen eta nik pentsatzen dut HBk nik baino edo nire lagunek edo nire alderdiak baino laguntza handiagoak jaso ditzakeela beste instituzioengandik, kontua ez da salbokonduktorik eskatzea, definitzearena baizik. Laguntza eskatzea edo frogarik badago akusatzea.

A.— Azken egunotako kontu hau telefono-dei batek piztu du, berehala politika eta prentsa aparatu guztia martxan ipini dira. Nola baloratzen duzu hau?

J.M.G.— Egun batzu pasa ondoren, hau baloratzerakoan oraindik ez dut oso garbi. Pentsatu nahi dut, eta ia ziurtasun oso daukat dei hura ez zuela ETA militarrek egin. Norbaitek ETaren izena erabiliz egin du deia; hasiera batetan hau salatu nahi nuen baina akusazioa nolanahikoa ez zenez, ETak deiarik egin ez bazuen, aitortuko zuela espero nuen. Ez zen horrela gertatu eta ez naiz hori baloratzen hasiko.

A.— Hau gertatu baino lehenxago Engraciano González ondarrutarra hil zuten Zaurautzen, eta ez zen ezer aipatzekorik suertatu. Nola lotzen dituzu bi gertakizun hauek?

J.M.G.— Beranduago mugimendua sortu bada, azken hilabeteotan jendea kontzientziatzen hasia dagoelako da, halere, hemendik kendu beharko genituzke egian sinesten ez dutenak, zeren hauek konfliktibitate giroari eutsi nahi bait diote soilik.

Ni ez nago droga trafikoa murgildurik, eta hau Herriaren, ez Euskal Herriaren baizik Espainiar Herri osoaren erantzun ofiziala izan da. Engraciano-ren kasuan, oso sentitzen dut bera hiltzea. Ni ez naiz pertsona egokiena droga trafikatzalea zen ala ez baloratzeko.

A.— Prentsan agertu da Sebastian Aizpirirekin negoziok zenituela. Zehaztuko al zeniguke zeintzu?

J.M.G.— Noizbait norbaitek elkar aurkeztu gintuen eta gremio beran lan egiten dugun adiskidetasuna sortu zen. Hil baino hiru edo lau hilabete lehenago diskoteka baten kontuarekin etorri zitzaidan eta inbertsio ona zela ikusi nuen, diskotekaren bi heren erosi genituen, orotara 18-20 milioi pezetetako inbertsioa. Hauxe da Sebastianekin nuen negozio bakarra.

A.— Herri Batasuna kriminalizatzeo muntaia bat dela esan dute alderdi honetako kideek..

J.M.G.— Ez, ez. Honekin sasi politika egin da. Gisasolaren kontra ez dago ezer demostratua, beraz zerbait gertatzen bazaio noren ardura da? Abstenitu direnena. Epailak ez direla diote baina beren alderdikoren bat nirea bezalako kasuan egongo balitz abstenituko al lirake?

Tregoa hamabost egunez alde batetik bakarrik

Orain arteko su-etenen eskaintzen aldean, nobedade bat da ETak urtarrilaren 8tik hasita mantentzen duen tregoa. Erakunde militar batentzako tregoa bat luzatzea urrats oso garrantzizkoa da, eta kaso honetan ere ETaren eta Madrilgo aginteen arteko negoziaketa politikoaren bila ikusten den prozesoren barne ikusten da.

ETA erakunde armatuak 15 egunetako su-etena eskaini dio gobernu espainiarrari.

Zurrumurruren batzuk bazebiltzan azken asteotan HB eta KASeko zenbait jenderen artean, eta igande goizean «Egin» egunkariaren titularrak eman ziotuen ontzat hangoak: «ETak tregoa unilaterala adierazi du». 1988ko azken egunetan erakunde armatuak erabili duen ofentsiba gogorraren ondoren, Estatu Espainolak Europako Ekonomi Elkarteko lehendakaritza sei hilabetez hartzearekin batera eta Gasteizko hartzarmen antiterroristaren birrestearen atarian gertatu da.

Erregebigarreneko oparia

Bitxia suertatu da urtarrilaren 9ko egunkariak alderatzea: denetan, alderdi politikoen erreazioa kalifikatzerakoan «cautela» hitza erabili bait dute. Orohar, partiduen presako balorazioak optimismoaren eta prudentziaren artean egon dira, ETaren tregoa hau epaitzerakoan.

Zenbait komunikabidetan «una nueva oferta de tregua» aipatu da, eta batik bat Madrilgo komunikabideek ia aho batez berdindu dituzte oraingo tregoa hau eta 1988an zehar ETak luzatu dituen tregoa eskaintzak. Tonu diferentziazatua eta baloratu da berria Madril eta Euskal Herrian, hotzago han. Eta hala ere politik azterlari askok azpimarratu dute ETaren adierazpen berri honetako nobedadea: tregoa unilaterala da eta borondate ona eta sintzeritatea erakusteko helburua duena.

Herri Batasunako buruek behin baino gehiagotan adierazi izan dute Aljerri Madrilgo gobernuak igorri dituen mezulariek behin eta berriro tregoa tekniko deklaratu gabea proposatu dietela ETaren ordezkariari. Jon Idigorasek ere orainsu deklaratu du kontakto politiko zuzenak eten ondoren ere Madrildik poliziak bidaltzen segitzen dutela, ETaren nahiak sondatze asmotan. Isilpeko tregoa tekniko horren posibilitatearen ordez ETak tregoa unilaterala erabakiz inizatiba hartu nahi izan duela dirudi.

Kontutan edukitzekoa da, dena dela,

Eskuin espainola batu argazkietarako behintzat

Milioiak pagatu zitzakeen Hernandez Manchak joan den astean Fragarekin eta Orejarekin ateratako argazkia lortzeagatik. Egun batzuetako ametsa ere badute eskuindar espainolek: sozialisten aurkako alternatiba.

Marcelino Orejaren eskutik etorri da eskuin espainolaren irudi berri-tzea. Frankismoaren garaian politi-kari efikaz eta nolabait «liberala» iza-tearen irudia eta prestijioa irabazi zi-tuen Orejak, Europako urteetan han-ditu du ospea, eta beregan ipini ditu Alianza Popularrek esperantzak, Europa aurrean itxuraldatzeko beza-la Demokrazia Kristaua den indar faktiko transnazionalarekin adiski-detzeko. Marcelinok esijitu du argaz-kia, dudarik gabe.

Oreja garantia eta Fraga muga

Norbaitek irabaztekotan Manchak irabazi du fotoarekin. Bere larruaza-lagatik duela hilabete duro bat joka-tuko ez zutenek, defenditzeko gai den Hernandez Mancha bat ezagutu dute. Fraga zetorrela eta hondamen-dian zegoen honek bere jokoa nola edo hala borobildu ahal izan du eta gaur egun burua tente atera daiteke.

Fraga da zentro-eskuin operazioa-ren garantia, Eskuin Handia lotzeko indar askok aspalditik beregan du-ten itxaropena dela medio. Baina muga ere Fraga du operazio honek. Zama handiegia bait du eskuineko

pertsonalitate asko beregana hurbil-tzen uzteko, eta batik bat Suarez. Santsebastianetan Fragaren opera-zio guzti honen sagaratzea ikusi on-doren, behar bada Suarezena hasiko zaigu.

Suarezen txandaren zain?

Gure artetik, Fragaren sozio izan litekeen norbait mintzatu da: Xabier Arzalluzek irratia bati argitu dionez «holako operazioak beti operazio di-ra, eta ez zait oraingo honetatik ezer berririk aterako denik iruditzen».

Eskuin espainiarrarentzako beti erreferentzia bat den Emilio Rome-rok ere eszeptizismok erreparatu dio Fraga-Mancha-Oreja argazkiari. «Pu-jol falta da. Pujolek 'bere' Kataluniaz bakarrik arduratzen segitzen du. Eta Pujolik gabe ez dago Sozialismoari kontrajartzeko alternatibarik». As-palditik esana da PSOE dela Estatu Espainol modernoaren artikulatu deza-keen partidu bakarra. Horretan ados ez daudenek, alderdi errejionalista eta nazionalista moderatuek batik bat, Suarezekin egin nahiko dute apostu, apika.

I.Z.

Azken urteotako kontaktoen ildoan

Tregoa hau batzuek Txomin Iturbe-ren garaian hasi eta azken urteotan luzatu diren kontaktoen ildotik ikusten dituzte. Kontakto eta harreman horie-tan barna, negoziaketaren baten bila, bi aldeek nahi dute etsaiaren aldetik se-gurtasunen bat aurrera segitzeko, eta tregoa moduren bat litzateke sozialista espainiarrek ETari eskatutako «abal» antzekoren bat. Behar bada horregatik mintzatu dira beste inor baino gogorra-go PSOEko buruak, ETaren eskaintza hau propaganda hutsa dela adieraziz eta abar.

Gorago aipatu dugun dimentsio euro-parra azpimarratu du beste zenbaitek eta ez da kasualitatea tregoaren berria Gonzalezek Europako Elkartearen bu-ruzagitza sei hilabetetarako hartzen duen egun berean plazaratzea. Hiruga-rren zirkunstantzia Ajuria-Eneako hi-tzarmen antiterroristaren urtebetetzeak markatzen du.

ETaren isolamendu aldera baina ba-tik bat HBren baztertze aldera fruiturik eman die itun hura sinatu zutenei, eta duela gutxi arte partidu sinatzaile haiek bloke moduan jokatu dute. Azken egu-notan Eusko Alkartasunaren desmarka-tzea nabarmenago ikusi da, Garaikoe-txearen alderdiak batik bat Estatutoa-ren garapenerako batzordea martxan ez jarriaz kexu delarik. Ikusi beharko da ETaren tregoa honen balorazioak eta batez ere honek aurrera begira sor ditzakeen ikuspegi ezberdinek blokeari irmotasun gehiago edo pitzadurak sor-tuko dizkion.

Test inportante bat

Erakunde armatu batentzako tregoa eskaintzea edo areago tregoa unilateral bat deklaratzeko bromako urratsa ez de-la genioen arestian, eta puntu honek zer pentsaturik eman behar dio mundu guztiari. Errefuxiatu politikoek bezala presoek azken urteotan jasan dituzten jipoi eta tratuekin, erakunde armatuak berak ezagutu duen odolhustutzeare-kin, estuasunen erdian amore ematen ez duten eta bidean erori diren militan-teen presentziarekin, Hego Euskal He-rrian aldaketa politiko funtsezko bat ga-beko konponketarik ametituko ez dute-la adieraziz esan eta egin dituenekin, hamabost egunetako su-eten honek ETaren bidean duen garrantzia ezin dute gutietsi gainerako indarrek.

Edo ez dute gutietsi behar, hemen gertatzen direnak konponbidean jartze-ko asmorik baldin bada behintzat. Ha-mabost egun hauek test bat izango dira datozen hilabetei eta behar bada dato-zen urteei begira.

INAKI ZUBIONDO

ETak berak bere tregoa adierazpenean azpimarratzen duen «como una prueba más de la sinceridad de de nuestra reiterada oferta negociadora». Europaren presioa aipatzen da behin eta berriro, eta Europak presio egiten du bai ETari zintzurra estutzeko eta bai Felipe Gon-

zalezi Euskal Herrikoa nolabait kon-pontzeko eskatzerakoan. Marko euro-parrari begira alde guztiek dute sines-garritasuna erakutsi beharra. Edonola ere, tregoa deklaratu denerako Madril-dik trukean beste abalen bat eskainiko zela pentsa daiteke.

*Gipuzkoako EEren militantzia
haserre bere alderdiarekin*

Zer hautsi da EEn?

E.E.ko Biltzar Ttipiak Konstituzioari baiezkoa eman eta alderdi honetako bizkaitarren artean sortutako tirabiren oihartzuna itzali gabe zegoenean Gipuzkoan piztu da sua. Leizarango autobiaz EEko diputatuek hartutako erabakiak partidua uzte eta haserre ugariak sortu ditu.

Abenduaren 18an egin zen Biltzar Ttipia Leizarango trazaduaren alde azaldu zela-ta sortu da pitzadura EEn.

Abenduaren 1ean ospatutako EEren Gipuzkoako Batzarrean %80a agertu zen Leizarango autobiaaren aurka. Gai hori zela eta 18an egindako Biltzar Ttipia Leizarango trazaduaren alde agertu zen erabaki matizatu batez eta BT horretan dauden Gipuzkoako ordezkariak balantza baiezkoaren alde jarriaz.

EA-EE hitzarmenaren bidez goberna-

tzen duen Gipuzkoako Diputazioak Leizarango autobiaaren aldeko erabakia hartu eta egun batzutura piztu zen sua autobiaaren aurka posizionatu izan diren EEkoen artean. Urtarrilaren 2an prentsaurreko batez Billabonako alkateak eta bi zinegotzik alderdia uzteko erabakia plazaratu zuten prentsaurreko baten bidez.

Zer gertatzen da EEn?

Biltzar Ttipiak Konstituzioari buruzko baiezkoa agertu zuenean, erabakia bera baino erabakia hartzeko modua kritikatu zuten bizkaitarrek. Billabonako alkate eta zinegotziek ere antzeko kritikak egin zituzten prentsaurrekoan: «Buruzagi batzurekiko konfidantzak huts egin digu», «Ez gara horiek ordezkaturik sentitzen», «Prozedura da kritikatzeko duguna»...

Oinarriko militante batek esan zigunez EE ez da gauza izan bere barnean eztabaida kritiko bat aurrera eramateko eta proiektua kritikoki aztertzeko. Bere ustez ezin da onartu diputazioan presa daukalako dena 15 egunean debatitzea.

Gipuzkoako militanteen kritiken oinarrian dago Gipuzkoako EEren politika Diputazioan dauzkaten diputatuek markatzen dutela. Gogoratu dezagun autobiaarena zela hasiera batean EA eta EEren arteko hitzarmenean bi alderdiek zeukaten ezadostasunik handiena eta EAren postura gailendu zaiola EEren militantziari Zubimendi, Txato Agirre eta Garaialderen adostasunarekin.

Kritikak eta adostasunak

Dena den, kritikak eta prentsaurrekoa lekuko, adostasun moduko bat soma zitekeen Billabonako EE eta alderdia utzitakoen artean: alkateak eta bi zinegotziek independente moduan jarraituko dute Udalean EEn mantendu den beste zinegotzi batekin, eta EEk krisirik ez dagoela esango du.

Gipuzkoako Udal arazoetarako arduradun den Iñaki Tapiak hala esan zigun gai honetaz hitzegiteko hots egin genionean: «Ez dugu horretaz hitzegiteko asmorik. Gertatu den guztia atera da dagoeneko prentsan. Billabonakoaz esan beharreko guztia esan da prentsaurrekoan. Hau gainera ez zen izan alkatea eta zinegotziak alde batetik eta EEko arduraduna bestetik. Bertako taldean

emandako adostasun baten fruitu izan zen prentsaurrekoa. Adostasuna zegoen EE kritikatzeko orduan eta adostasuna zegoen EEn programa Udalean aurrera eraman zezaten. Guretzat positiboa izan da diferentzia guztien gainetik adostasun horretara heldu ahal izatea.

Ordezkarari honen esanetara Billabonakoa zen guztia. Andoainen, Beasainen, Ordizian, Tolosan... ez zen ezer gertatzen. Kepa Aulestiak Andoaina egindako bidaiek berriz kontrakoa adierazten zuen. Bada zer bait baina gordetzen ahalegintzen ari dira. Eduardo Labordek, Billabonako alkateak garbi adierazi zigon: «Azalduko dituk. Nik bazekiat Andoainen agrupazioak dokumentu bat onartu duela guk egin dugun salaketa apoiatzen eta partidoari pittin bat paloa sartzen. Agrupazio osoak aprobatu dik dokumentu hori eta Uda-

lean postura nahiko indibidualak hartzen ari dira».

Billabona, Andoain...

Hurrengo egunean agertuko zen egunkarietan. Andoaingo zinegotzi den Ramon Jauregik bere kargua bertan behera utzi du «*diputatuen jarrera lotsagarria*» salatuz eta «*alderdian jende asko dago arazo honekin kezkatuta*» esanez.

Ez da agertu oraindik Andoaingo alkate eta zinegotzi diren Carlos Sanz eta Joseba Erkiziaren jarrerarik. Lerro hauek idazterako ez dugu lortu beraiekin hitzegiterik.

Tolosan —urtebete daramatza EEk hiru zinegotzi izanik birekin bakarrik— ez du hainbesteko indarrik izan autobien aferak. Herri honetan 'Musta'eko etxeak direla eta agertu dira

postura kritikoak EE barruan, hemen ere diputatu batekiko kritika ugari agertu dituztelarik.

Hauze da egunotan jakin duguna. Publikoki alderdia utzitakoak baino dexente militante gehiago dira karneta hautsi dutenak baina, zaila daukate EEtik kanpo politikoki inon kokatzeko. Badirudi EEk barne-egituraketaz ospatuko duen Konferentziaren zain daudela militantziak indar handiagoa izan dezan alderdiaren erabakietan.

Garbi ikusi dena da «demokraziaren alde» hainbateko apostua egin duen EEk ez duela demokraziaren izpirik erakutsi bere barne funtzionamenduan.

Hortik aurrera hipotesi guztiak daude mahai gainean.

I.ZUBIONDO

Eduardo Laborde, EE utzitako Billabonako alkatea:

«Gurekin bat jende asko dago alderdiaren barruan kritiko»

E.LABORDE.— Autobia asunto horretaz gure problema zen Konferentzia probintzian hartutako erabakiak ez zirela errespetatu eta BTn hartutako erabakiak hartzeko orduan paper handia jokatu zutela baieztaren alde Gipuzkoako ordezkariak Konferentzian isilik egon zirenean. Autobia apoiatuz hartu zuten jarrera izan ez balute ez zen aterako Biltzar Tipian atera zen baiezkia. Guk, gipuzkoarrak bezala ikusten dugu ez gaudela ados eraman duten jokara horrekin.

ARGIA.— Nola da posible Gipuzkoako Konferentzian %80a autobien aurka agertzea eta gero Biltzar Tipian jarraitzea hori hartzea?

E.L.— Beraiek ikusiko ditek. Guretzako postura txarra izan duk eta hori salatzen diagu gehien bat. Gurekin jende asko zegoen ados partiduaren barruan, baina beraiek hartzen ditek beste postura kritiko bat, partiduaren barruan jarraitzea eta barrutik egiturak aldatzea, nolabait baseek errepresentatibidade gehiago izan dezaten.

A.— Dena dela bazirudik Billabonan akordio modu batera iritsi zaretela EErekin. Partidua utzi bainan Udalean jarraitzen duzue...

E.L.— Ez. Guk akordioa ez dugu egin partiduarekin, guk egin dugu desafiliatu eta gure karguak partiduaren esku utzi. Partiduak bazekik gure ordez inor jartzeko posibilitate gutxi dituela; posibilitate gutxi eta erabaki hori hartuz gero Billabonako afiliazio gehiena pikutara joango litzatekeela, ze geratu direnak ere geratu dituk kezkatuta eta nahiko kritika egiten partidu barruan.

Gu Udaletik kentzea partiduaren kontra aterako huke. Horrelako erabakia hartuz gero dena galduko lukete herri honetan.

A.— Entzuten denez nahiko haserre zaudete Gipuzkoako diputazioan daukazuen ordezkariekin, Zubimendi, Txato Agirre eta Garaialderekin.

E.L.— Bueno, horiek... eta gehiago ere badaude. Instituzioetan dauden ordezkariak beraiek ezagutzen dira. Kulpia ez daukate beraiek bakarrik. Hor daude Kepa... Hor daude gehiago. Baten buru gainean botatzea nahiko injustoa litzateke.

A.— Egiturak aipatu dira behin eta berriz. Agintzen dutenak alde batetik dabiltzala eta baseak bestetik.

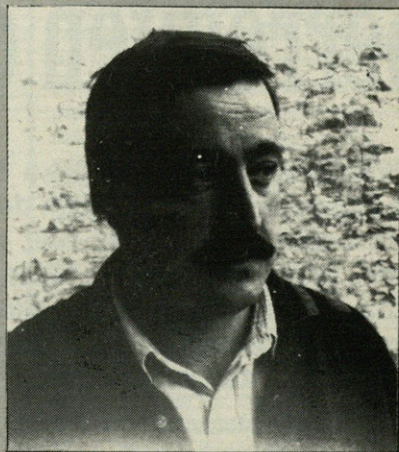
E.L.— Bi kasu hauetan hori ikusi diagu. Bai Konstituzioarekin, bai honekin. Guk postura gogor hau hartu diagu eta espero diagu kontutan hartuko dutela.

A.— Gertatutakoak gertatuta ez zirudik tendentziarik sortzeko ideiarik dagoenik...

E.L.— Ez. Gure asmoa ez duk hori. Tendentziak badaude. Tendentziak badaude eta azkenengo kongresuan EEk erabaki zuen tendentzia horiei bide bat jartzea, «normas de juego» esaten dena. Guk inolako kontakturik ez dugu izan tendentzia horiekin. Tendentzia bat bazegok Bizkaian baina gu, inongo tendentzia... ez gaituk sartu horretan.

A.— Zer egingo duzue orain Autobiaren aurrean?

E.L.— Udal bezala gauza handirik ez zegoen egiterik. Eskatuko ditek obra egiteko lizentzia eta guk luparekin begiratuko diagu.

Lizentzia nahi badute lortu pauso legal guztiak bete beharko dituzte. Bestela ez ditek hartuko.

A.— Bai, baina Udalaren erabakiaren gainetik erabaki duk Autobia egitea...

E.L.— Bai, hemen zegok egitea pittin bat atzeratzea. Hor dekretuak eta bazeudek Udaletxearen gainetik pasatzen direnak. Pentsatzen duguna da diputazioak ere kosziente direla mendian ze kalte egiten duten eta uste dugu gure obligazio eta diputazioaren obligazioa dela kalte hori pagatzea. Ikusiko dugu; Plan Especial de Forestación edo horrelako batean konpentsazio modu bat eman beharko dute.

A.— Zuen apostua independente bezala zein da, datorren Udal-aldia bitartean jarraitu eta gero...

E.L.— Oraingoz behintzat bai. Bi urte t'erdi gelditzen dituk oraindik eta ikusiko diagu. Partidutik esan zigutek itxoiteko, Konferentzia bat egin behar dutela arazo hauek zuzentzeko, baseei partizipazioa emateko... Ikusiko dugu. Guk inolako eragozpenik ez daukagu berriro ere inguratze-ko. Ez diat esaten afiliatu, baina bai EEn entornon ibiltzeko.

I.Z.

Irlandari buruz ez-informazioa
hautatu du Thatcherek

Londresen bazterketaren alde berregiten du apostu

Londresen bere Irlandako korapilotik atera ezinik darrai, eta Europak, han gertatzen dena ikusi nahi ez balu ere, ikusi egin behar, datuak oso bait dira nabarmen. 1950ean sinatu zuen Britainia Handiak Giza Eskubideei buruzko konbentzioa. Handik honat, giza eskubide horiek biolatzegatik izan diren kondenen %40a Londresan zuzendu dira; Irlanda iparraldeko sei konterrietan izaniko biolazioak, gehien-gehienetan.

Hortaz, eta bestez, ez da harritzekoa Paddy Ryan apezaren kasuan pasa den azaroan Belgikak hartu zuen erabakia, ez bait zuen Ingalaterrara estraditatu, Irlandako gobernuaren eskuetan lagatu bait zuen. Ryanen auziak asaldatu ditu Britainiako politikoak. Bruselasi, eta Dublini geroago, terrorismoaren kontrako ekimen kolaboratu nahi ez izana leporatu diete.

Estradizioak zalantzan jartzen direlarik

Udaz atzeman zuten belgiarrek Patrick Ryan paper faltsoekin zebilela. Benidormen, non azken urteotan bizi izan bait zen apeza, polizia lehergailuak fabrikatzeko manualen bat kausitu du. «IRako apeza» dela salatu dute britainiarrek, eta estradizioa eskatu dute. «Londresen bidali dokumentuetan hainbat akats» zegoela esan du Melchior Wathelet belgiar justizia ministrariak eta, esan bezala eta segurtasun neurri handiz, Dublinan bideratu dute.

Fianna Fail-en gobernura jo du orduan Thatcher-enak. Errepublikako agintariak, berriz, belgiarrek bezalaxe, ez dituzte gauzak arrot garbi ikusi, eta ez dute atzerriratu gizona. Akusatuak irlandarrak zirelarik, gainera, «epai errore» asko izan

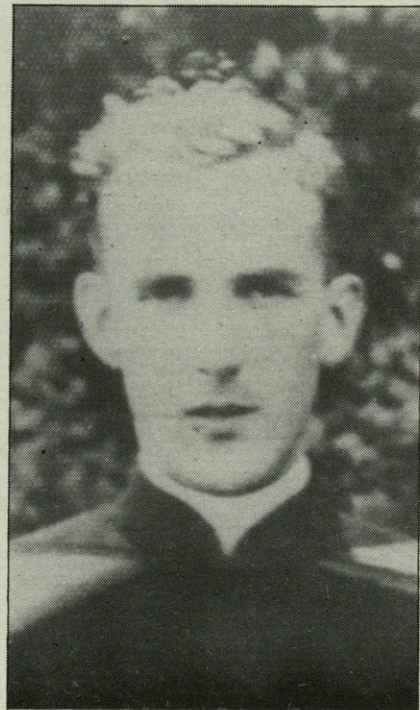
omen da —ez dira alegia britainiar epaitegien inpartzialitateaz guztiz fido. «Errugabe ala ez —zioen Neil Blaney irlandar deputatu independenteak— Britainia Handirako edozeinen estradizioaren kontra-koa naiz ni. Okupatzen gaituztenek ez bait lukete noski neutraltasunez epaitzen jakingo».

Orduan, Londresetik Irlandak eta Britainia Handiak orain hiru urte sinatu zuten estradizioari buruzko paktua ipintzen da dudatan. 'Daily Mail'ek: «Anglo-irlandar akordioak indarrean iraun ote dezake?» Zalantzak Dublin aldean ere, akordio hura berrikusteko lege egitasmo bat onartu delarik parlamentuan.

Berrogeitamar bat zibil hil da balapean

Balantza militarri dagokionez, hondar denboretan gauzak ez dira itxuraz sobera kanbiatu iparraldean. IRAk ez du bere azken bi urtetako ekintza ahalmena gutxiturik ikusi, eta okupazio indarrak zein RUCeko partaideak regularki kolpatzen ditu.

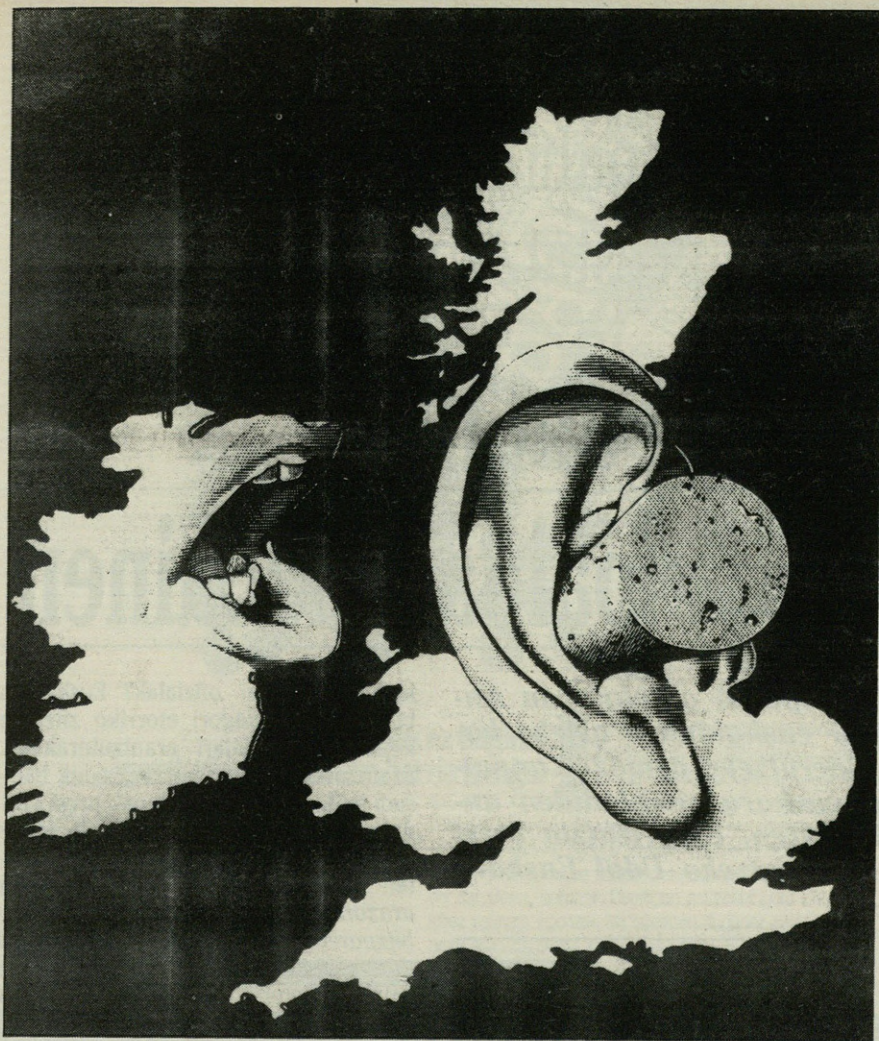
Beste aldetik errepresioaren areagotze bat ikusi da, 'loyalist' en hiltzaileen eskutik batez ere; Irlandan biolentki hildakoen zerrendetan erreparatuz gero, zen-

Patrick Ryan apeza, estradizioei buruzko eztabada berpiztu duen printza.

bat zibil hiltzen den deitzen du bereziki atentzioa: urtean zehar ehunen bat pertsona hil delarik, erdia-edo paisanozkoak izan dira, horietatik hogeitaz UDRk edo bere inguruko 'Ulster Freedom Fighters' deitzen direnek errebindikatuta.

Hogeigarrena azaroaren 24ean izan zen. Gaueko 10,30ak aldera, Francis McNally Sinn Fein-darra bere emaztea, haurrak eta anaiarekin etxean zelarik,

atean jo dute eta Francisek, sukaldeko argia itzalirik, logelara pasatu da kanpoan zein ote zen ikusteko, handik entzun ditu tiroak eta sukaldean zegoen Phelim bere anaia erori da hilik. Aurreko egunetan UDRko jendea ikusi da etxearen inguru-minguru. «Terrenoa prestatzen ari ziren erasorako», deklaratu dute independentzizaleek.

88garrena bestetik Sinn Feineko inor Britainia Handiko telebista pantaila eta irratietan azaldu dadinerako Thatcherren debekuaz amaitu da. Kontserbatzaileak gehiago eskatzen aritu dira aspaldi, alderdi horren erabateko debekua alegia, momentuz behinik behin ahotsa kenduko zaie. Gerry Adams Sinn Feineko presidentearen aurpegia ezaguna zen dagoneko ingelesten artean, zeina Londresek arriskugarritzat jo bait du nonbait. Agindua beteko ez duen kazetaria epaitegien aurrean erantzun beharko du. Idatzizko prentsari berriz, oraingoz «gomendioa» egiten zaio soilik, «lege eta ordenuaren alde» jokatu dezan.

Europatik baztertuta segitzen duen eskualdea

Beste neurri bat dugu berorri European batere ongi begiratu ez dena. Barruan ere erantzunik jaso dute britainiarrek,

esatebatera bulego bat ireki da Belfasten, Ingalaterran barrena «errepublikar perspektiba» batekiko bideoak-eta banatzeko asmotan.

Irlandan, heriotzarekin bat, bizitzak segitzen du... nekez. Sei konterriak, esan ohi da, Europako eskualderik pobreena dugu, eta Londresek Belfasteko hiri-erdia nolabait zuzpertzeko dirutza batzuk inbertitzen dituen bitartean, hiriko langile auzoguneetan, arestian han izandako frantses jurnalista batek ohartarazten zuenez, usaindu egiten omen da pobrezia. «Erdialdean gertatzen denak —esaten zion jurnalista horri Wilson izeneko apezak— ez gaitu ukitzen gu. Merkatalgune horietan enplegu batzuk sortu dira baina epe luzeko aberastasunik ez da antzematen, ez da mozkinik berrinbertituko hemen». Eta bere aitak esana gogoratzen du: «Aldez aurretik bragetako botoiak kendu gabeko galtza parerik ez dizute sekula emango 'brit'ek».

Eta hegoaldean ere hildo horretati; Dublinetik berria heldu zaigu, abenduko pare bat astetan smog larripean bizi izan direla hiritarrak, zergatik eta, haizeak ez jotzeaz gain prefosta, langile etxe gehienetan berotzeko tximiniak beste biderik ez dutelako.

PABLO SASTRE

Cuba, 30 urte

Castroikaren kontra

Cubako iraultzaren 30garren urteurrenekoa ospatzearren, haren egintzen inventariuma eginez, hezkuntza eta sendakuntzazko dudabako eta Ameriketara paregabeko aurrerapenekin bat, europar mass-mediak huts egin gabe errestoranteetako kolak, lewis pare bat lortzeagatik iskanbilak eta ttantaka askatuagatik kontaezinahala gelditzen diren presoak berraitpatzen dituzte egun aleotan. Printzipioz serioagoa litekeen beste arlo batean, prentsa askatasunik eta demokraziarik eza ere gogoratzen dituzte, bide nabar bertoko sistemen libertate sailduak goresteko profitatuz. Sartu gabe lerro murriztotan berdindu ez daitezkeen prentsa libreari buruzko koska-muturretan, demokraziarenak, ezagutu behar da, badauka grazia-rik. Pinochetekin parekatzen bait da eta, bueno, esaten da segidan, ez da horrenbestekoa ere —baina utzi egin da erortzera zirraragarritzko aipamena. Guatemala eta Colombia, kasu, ez dira maila berean ipintzen, horiek hauteskunde bezperetan dolarrak eta koloreak korritzen diren mendebaldetiar inspiraziozko demokraziak bait dira, eta beroiekin konforme ez dagokeenak bide bazter batean lepatxokoan tiro bat daukala azaltzeko pribilegioa bait du, Cuban ez bezala, alafede. Inor ez da, nik entzun dudalarik, cubatar hauteskunderik mintzatzeraz menturatu, zein gaiztoki amarraturik izaten diren erakustearren besterik ez baltiz ere —a baina, bada, hauteskunderik Cuban?, galde dezake trankilamentean kolumna honen irakurle sanoak.

Eta egundaino sobietar inperialistek beren eredu marxista-leninista Cubari inponitu diotela jo-ta-fuego salaketan aritu den kazetari gajoak, zerutikako zohardura batek argituta, galdegiten dio Fidel zaharrari: Zergatik ez zara, bada, perestroikara makurtzen —ez bait du ententitzen?

Fanxin

Udalarekin euskaraz egin nahi duten andoaindarren zentsoa prestatzen ari

«Euskera gustokoa dut nik», ez ohizko Udal kanpaina Andoainen

«Euskera gustokoa dut nik» kanpaina antolatu du Andoingo Udalak, Udal eta hiritar euskaldunen arteko komunikazio idatziak euskaraz bideratzeko asmoz. Kanpaina honetan komunikazio hori euskaraz nahi duten andoaindarren zentsoa ari da burutzen. Esperientzia berri honek izan dezake segidarik gainontzeko Udal Euskara Zerbitzuen artean.

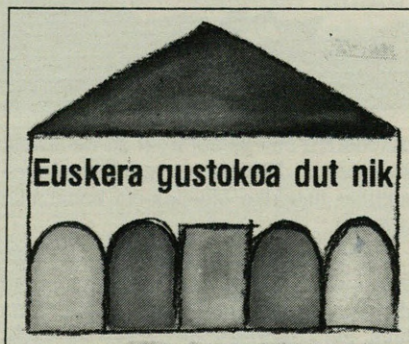
Hamasei mila eskas biztanleko herria dugu Andoain. Billabona eta Lasarte artean kokatutako herri honetan biztanlegoaren %40 deklaratu zen euskalduna 86ko erroldan, beste hainbeste agertzen zelarik erdaldun erabateko eta %20 'ia-euskaldun' moduan.

Udal Euskara Zerbitzuak bultzatuta «Euskera gustokoa dut nik» kanpaina ari dira burutzen, Udal eta andoaindar euskaldunen arteko komunikazio idatzia bideratzeko helburuarekin.

Ez da kanpaina indiskriminatua

«Kanpaina honetan alkateak euskaldun bakoitzari bidali dion eskujitza dugu lehen elemendua. Horrekin batera diptiko bat ere banatu dugu. Kanpaina honetan kartelada tipikoa egiteaz gain, panel batzuk jarri dizkiagu Udaletxearen atarian, tabernetan ere zabaldu dizkiagu kartelak eta irratiz ere egin dugu publizitatea» dio Euskara Zerbitzuko arduradun den Patxi Bastarririk.

Euskararen alde egiten diren kanpaina gehienak ez bezala «Euskera gustokoa dut nik» diskriminatua izan da bere hasieratik. «Testimoniai herri guztiari zuzentzea geneukan kanpaina, baina hemen egiten den apostua serioa denez, egin duguna da harreman horiek euskaraz edukitzeko gai direnengana bakarrik zuzendu. Esfortzuak hor kontzentratu. Euskaldun alfabetatuak, alfa-

%95a prest azaldu da Udalaren komunikazioak euskara hutsez jasotzeko.

betatugabeak, partzialki alfabetatuak eta ia euskaldun alfabetatuak».

Kanpaina hau hamasei urtetik gora euskaldunei zuzendu zaie, 6.118 andoaindarri hain zuzen.

Erantzun baikorra

Eskutitzaren ondoren galdegileak jarri ditu Andoingo Udalak etxe etxe erantzuna jasotzeko asmoz. «Oraindik ez zeuzkeagu datu guztiak, baina dagoeneko bilduta daudenetatik esatea zegok uste baino erantzun hobeagoa ari garela jasotzen. Une honetan 1.117 baieztok eta 29 ezeztok jaso dizkiagu. Honek esan nahi dik %95a prest dagoela Udalaren komunikazioak euskara hutsez jasotzeko».

Baina, nork ulertzen ditu euskaraz

idatzitako paper ofizialak? Euskaldun bati baino gehiagori etorriko zitzaion kezka hori Udalari erantzuterakoan. Erantzunak hain baikorrak izanik badi-rudi andoaindar euskaldunak prest dardela esfortzu hori egitera. Udala berriz ahalik eta euskararik errazenean idazten konprometitu da. «Eta norbaitek arazoren bat izanez gero Euskara Zerbitzuaren laguntza ere hortxe izango du» animatzen du Patxik. Horrezaz gain pentsaturik daukate testu zailtan hiztegia erabiltzea.

Administrazioa presionatu behar

Udalarekin euskaraz ihardun nahi duten andoaindarren zentsua bukatzerakoan, ordenatu eta kopia bana eman go diote udal-langile bakoitzari, honela idatziren bat bidali behar duen bakoitzean jakin dezan nori euskaraz bidali behar dion.

«Gure kanpainak eman dezake itxura euskara bigarren mailan jartzen dugula, euskaraz eskatu behar hori dela eta. Baina beste analisi bat egiten dugu guk. Ez dugu hori horrela ez denik esaten, baina euskara bigarren mailan dagoela, edota euskara eta gaztelania ez daudela maila berean sozialki errealitatean gertatzen den gauza da. Kontua da euskaraz aritzeko gai den biztanle goa mugiaraztea, euskararen aldeko duen jarrera hori positibatzeko eta aktibo bihurtzeko» erantsi digu Patxik, Arterren esaldi famatua gogoraraziz. «Konstatatzen dugu euskaldungoak ez duela presiorik ejerzitzen Administrazioak euskaraz funtzionatu dezan, nahiz eta herritarrek eskubidea eduki Administrazioarekin euskaraz jarduteko».

Andoaindarren esku dago erantzuna.

I.U.

DURANGO

**Bertakoak ez bagina,
gure kafea ez litzateke berria izango.**

Imagina ezazu unetxo batez BAQUÉ KAFIA, hemendik ia mila kilometrotara egongo balitz... Orduan, nahiz eta kafea egunero xigortuko bagenu ere, nahiz eta egiten dugun bezain ongi egingo bagenu ere, zuregana iristerako garraioak, biltegiak, bitartekariak eta abarrak direla medio, kafea zeharo zaharkiturik egongo litzateke eta lurrina bidean galduko luke kafea igortua geratuz, eta ez litzateke kafe berria izango. (Gertatu ohi da). Beraz, betidanik Durangon gaudenez gero eta gure kafea egunero xigortzen eta banatzen dugunez gero, argi eta garbi esan dezakegu, hemen, BAQUÉ KAFIA dela kafe berria.

CAFFE BAQUÉ
Hobe, berri-berria
bait da.

**BIDEO ETA FILMEEI AHOTS, HOTS ETA MUSIKA
EZARTZEKO PREST**

ZB SA
BIKOIZKETA GRABAKETAK

ARBAITZALDE ETXEA - SAN ROKE AUZOA Tf. : 46 29 64 - 45 96 29

Campsa monopolioaren amaiera 92rako iragarri

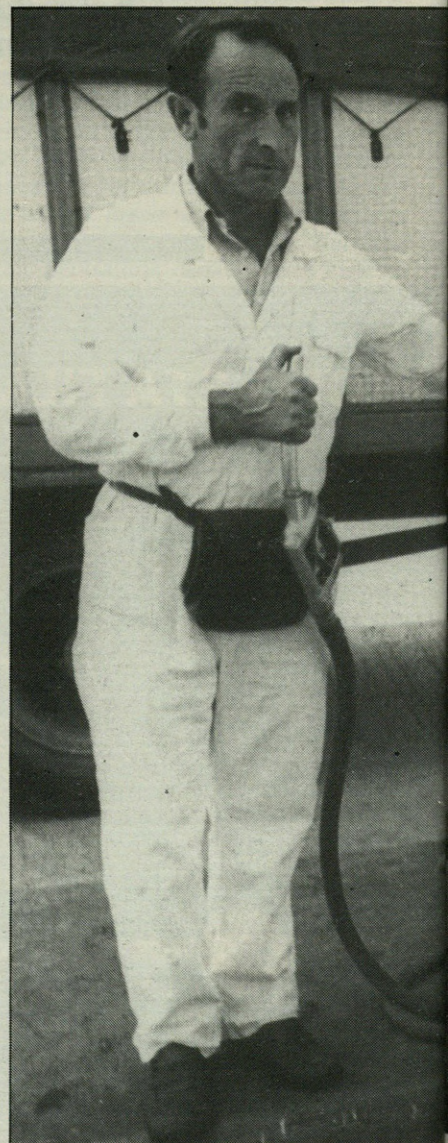
Gasolinaren usain berria

1992a urte olinpikoa izango dugu, eta baita olinpikoa ere urte horretan gauzatuko den merkatu liberalizatzeari esker gasolina munduan ikusgai dugun mugida. Horrela, desagertzeaz dagoen Campsa monopolioa ari da bere "lasterketa" egiten. Bestalde, gasolindegirik pribatuetan alarma hotsak jo du, batzu enbidia edukiaz, eta bestetzu oraindik lotan. Tartean: multinazionalak, distantzia murrizketa, birmoldaketa, langileen etorkizun iluna, prezioak...

Azken bolada honetan Campsak eta Repsolek horrenbeste zaldi beltz, iragarki ponpo eta estetika modernoa betaurrean jarriz gero, batek baino gehiago galde diezaioke bere buruari: zer dela'ta horrelako planta egitea? Horrela, galdera erantzun nahiean, koska topa dezakegu: Monopolio baten ahaleginak Europako legeen arabera egoera pribilegiatu horren derrigorrezko uztea, teoria mailan soilik gauza dadin.

Campsak dena lotua utzi nahi

Europar Elkarte Ekonomikoaren komisioak salatu duen bezala, monopolioaren kontzeptua eta merkatu librea ezin baititezke batera eman, estatu espainolean petrolioaren distribuzio monopolizatua zutik dirau. Hala ere 1992. urtean ardura hori utzi beharko dute

Kontzientziazio ezak dakarren lasaitasun leentzat bai estazioen ugazabentzat, gu

Gutxikako salmentak direla eta espazioen arteko distantziei dagokionean aurrerapausu haundiak eman dira sare paraleloa deituriko horretan.

ameskaizto bihurtuko da bai langi-

derrigor. Campsari eta Repsoli beraz, historikoki beraien eskutan eduki duten monopolio horretaz aldentzeko, hiru urte besterik ez zaizkie geratzen. Hiru urte soilik, halaz guztiz egokitze prozezu hori aspaldidanik hasita da. Espainiako sektore inportanteena izanik eta lehengo batean Campsa 100 estazioen jabea baldin bazen, orain, gerora begira, gasolindegia sare zabal baten jabe izatearen garrantzia ikusirik, Campsa hiru mila inguruko estazioen nagusi dugu (joan den urtean 400 eratuz diseinu berriarekin). Bestetik Bruselak emandako 6 urtetako epea jasota, estatuak berak Campsare bidez errefineriei, birjindegiei, protokolo bat sinatuarazi zion; estazio txikiak kontutan hartu gabe. Orain berriz, hauen premia ikusita eta gasolindegia hauen jabeak lotuaz, kontratuak eskaintzen dira kanpoko multinazionalen babes gisa.

Campsaren monopolioa, gutxi gora-behera, honetan datza: gasolio eta kerosenoen prezioak delegazioetan osatzean, inportatzaileei kondizioak jarztean, eta, bereak diren estazioak esplizitoki kontrolatzean, "contrato de abanderamiento" delakoetan (epe gabeko kontratoak) inplizitoki gobernatuaz. Alegia estatuan mugitzen den olio guztien kontrola. Bestaldetik estatuaren administradore bat izateak badakarzkio hainbat laguntza. (Expansión aldizkarian 88-11-22: "Gobernuak Campsak jasotzen dituen komisiok igoko ditu, horrela segurtatzen dira 1987. urtean izandako etekin kopuru bera") aldaketa estetikoetan, (Estatu Batuetatik ekarritako diseinua), publizitatean etabn. *xahututakoa* estaltzen da. Campsaren erloju kontrako lasterketa honetan badugu beste lagungarri bat: B.O.E.k ekai-

niak plazaratutako gasolina eta gasolioen salmenta eta banaketarako araudi berria.

Arautegi berria molde zaharretan

Merkatu libreko egoera berriari heldu nahiean, baina Campsaren monopolioa mantentzeko bidea emanez, nahizta gutxikako salmentetako arazoetan eta estazioen arteko distantzietaz aurrerapausu handiak eman, igazko ekainean Errege dekretoren bidez argitutaratu ziren olioaren salmenta eta banaketarako erreglamentu berria.

Araudi honen aportazio bat (Lehen zegoen Monopolioko banaketa sarea oraindik onartuz kamutsa geratzen dena) sare paralelo bat osatzea dugu. Beraz, une honetan bi sare izango ditugu: bata lehendik ezaguna genuen sarea monopolistikoa, nolabait aldatuta, hots, orain sare honen eragin funtzionala estatuko esparruan murrizten da, non lehen bezala bertako birjindegietatik ateratzen den petrolioaren kontrolatzen den, eta petrolio horren distribuzioa konzesionarioetara ailegatuko da —75 urteko kontratu baten bitartez—. Bestea sare paralelo berri bat izango genuke, zeinak esplota baitezake Europatik datorren olio —3 urtetako lotura batekin—. Ikusten da beraz, monopolio horren bukaera nola ez den gauzatuko.

Bestetik erreglamentu berri honek estazioen arteko tartea murriztuko eta arautu ditu —Europar eman den aldrebeskeria ez dedin gerta—. Murrizketa hau aldatzen da baldin eta zein gunean kokatuko den estazioa. Horretarako lau zonalde osatu dira: a) Hirialdea, b) Hirialde ondokoa, c) Gune berezia, d) Gai-

nontzekoak. Dena den, murrizketa hauek, oro har, lehen proposatutako tarteen erdibitze batetan datzate.

Azkenik arautegi honek istalazioen kokapen eta egituraketaz hainbat arau ematen ditu, baita lege hauste eta isunen zerrenda zehatza. Osotara, esan dezakegu 1992. urtean martxan jarriko den arautegi honek erasketa garrantzitsuak egiten baldin baditu, sare paraleloaren osaketa, etab, ezin izan du, edota ez du nahi izan Campsa-Repsol monopolioa ezabatu.

Samingarria izan daitekeen moldaketa

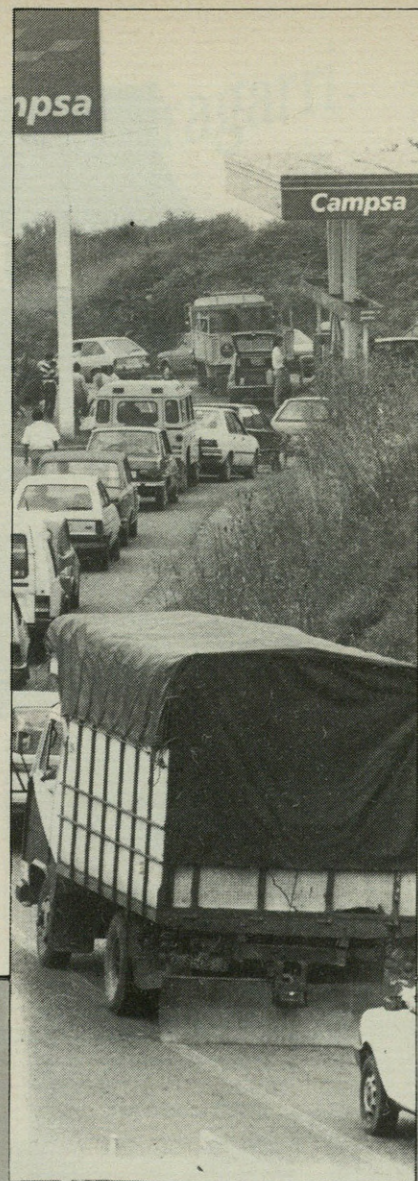
Hego Euskalerrian 219 gasolindegiz —Nafarroan 89, Bizkaian 48, Araban 35 eta Gipuzkoan 47— osatuta dagoen sektoreak (Gipuzkoan esaterako batz bestet 10 bat langile estazio bakoitzean) merkatu librean botatzen duen desafioa hartuz gero, (ezin bestez hartu behar), oso gogorra suerta daitekeen moldaketa baten aurrean aurki dezake bere burua. Irudikatze bezala hartzen badugu Europako zenbait estaturen egoera, honako koadro hau ikus genezakeen: 5 ez ba 6 urteko birmoldaketak urtero 10.000en bat gasolindegiz itxierazi ditu. Gehiegizko eskaintza, aurrerapen teknologikoa, ordaintze bitarteko berriak, automatizazioa. Beraz, berez gure

egoera atzeratuak behar duen berplanteiamenduari, zeina izan baitaiteke nahiko gogorra, lotuko bagenizkio Europak dakarren derrigorrezko "trajeria" situazio biziki samingarri baten barruan. Honetan arazoa zera litzateke, kontzientziario ezak dakarren lasaitasun faltsua, ameskaiztoa bihurtuko dena, bai langileentzat bai estazioen ugazabeentzat.

Europatik datorkigunari gehitzen baldin badiogu arestian aipatutako Campsa-Repsol eta abarreten jokaera prepotentea, izan ere amaitu beharreko monopolio hori ez omen zaie akituko, arautegiaren berma hortxe baitago. Bestalde merkatuak eta konpetentziak berak inposatuko duen dinamika, behar berri batzu ezarriko ditu, batetik, langileen espezializatzea —"mangera" dominatzea ez da nahikoa izango— eta bestetik nagusien aldetik estazioen moldaketa bat, serbitzu gehiago emanez —dendak, errekanbioak, mementuko errebisioak,...—.

Era batean izendatze arren, irabazle bakarra: bezeroa. Bera izango baita serbitzu horien hartzaile, eskaintza zabalago eta kalitate haundiagoko produktuak jasoaz. Etortzekoa den egoera berri horren aurrean eta "ezagunak" diren besteez babesteko lehen bait lehen jarrera aldaketa bat eragin behar.

JOXAN OIZ

Esergi: 'operadore' titulodun elkargoa

Europako Elkarte Ekonomikoaren eskutik 1992. urtean *ezagutuko* dugun merkatu liberalizazioak gasolindegiz pribtuei ekarriko dizkien ondorioez kezkatuta, orain dela 6 bat urte ESERGI (Estaciones de Gipuzkoa S.A.) izeneko enpresa sortu zen Gipuzkoako hogeiren bat enterpresari txiki batuaz. Izan ere, estatu espainolean merkatu librearen sistema sartuko zelakoan zenbait ugazabaren artean beldurra eta susmo txarrak barreiatu baitziren, batez ere European izandako esperientzi samina ikusiaz eta Campsako jokaera prepotentea pairatuz gero. Egun, ereindako hazia jasoaz, "operadore" titulua besapean daukate. Azal dezagun bada, positibotzat jo daitekeen esperientzi honen zenbait argitasun.

Ekaitza sumatuta atertu behar

Edozein merkatu libreko sistemak

dakarren konpetentzia edo elkar lehiatze horren abiadura European nahikoa sofrigaitza izan eta izaten bada ere, —urtero 10.000 bat estazio itxita—, eta Campsa-Repsol Madrilgo mutinazionalak aspaldiko partez, aldaketa estetikoak direla, promozio kanpainak direla, gasolindegiz eratze eta eskuratzekak direla —Hamar urte hauetan 100en batetik iadanik 3000ren jabe izatera pasatuaz—, egoera berri horren aurrean burutzen ari diren lasterketa hori ikusita; gasolindegiz jabe hauek larridura dei bat zabaldu zuten sektore honek izan zezakeen etorkizun beltza aldarrikatu amoz. Halere bakarrik gelditu ziren, beren kezka hori Gipuzkoa mailan soilik gauzatuaz, arestian aipatutako elkarteak sortuaz.

"Arma" bat bederen

Beharbada aurre egitearen honen ordain gisa, eta, nolabait, hemendik

bi urteetako borroka ekonomiko horretarako berma baliotsu bat bihurtuta, ESERGIk "operadore" deritzan titulua, makina bat oztopo gaindituta, eskuratu zuen igaz. Nola azaltzen zaigu panorama beraz? Alegia: bate-tik aurrean daukagu enpresa txiki eta "probintzietakoa" izanik, estatuan horrelako titulua jasotzen duen lehendabizikoa, orain arte multinazionalari eta Madril-Bartzelonako holding eta enpresa handiei soilik ematen baitzitzairen. Aurrepausua kualitatibo bat beraz. Eta bestetik, titulu horrek elkarte honi edozein produktu eskuratzeko ahalbidea emango dio, edonondik erosita, edonon gordez eta edonori salduaz, hots, inongo bitartekaririk eta inolako oztoporik gabe. Merkatuak berak inposatutako neurriez noski, baina garai batean monopolioek ezarritako jokamoldearen pisua ahaztuta.

J.O.

ARGIA

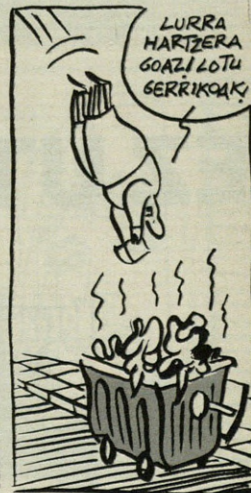
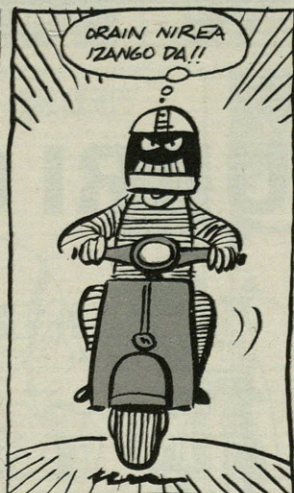
K O M I K I A

132. zenbakia

BOKARTA
MORALI + MATIN

MAFIA!!

3. ATALA: PAKETEA OHSTUTAKO HARE-
KRISNAKO BI TIPOEI SEGIKA DOA BO-
KARTA. KOTXE BATEK PAKETEDUNA JO DU.

ZINKUNEGI
O P T I K A

HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

**kirolzaleen
zerbitzutan**

m

miner

donostia

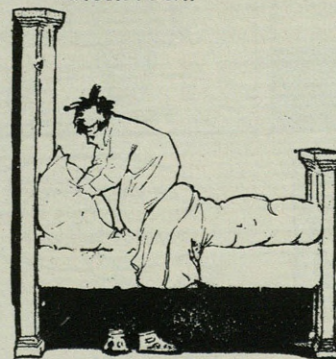
☎ 271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLE NEMO
WIN SOR MCCAY

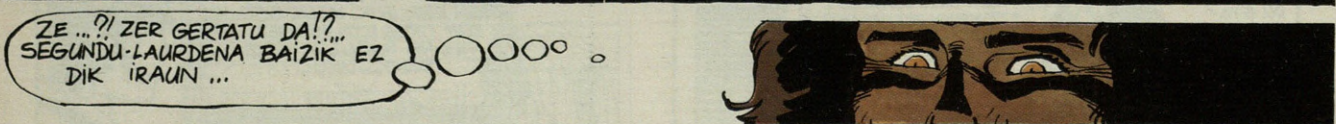
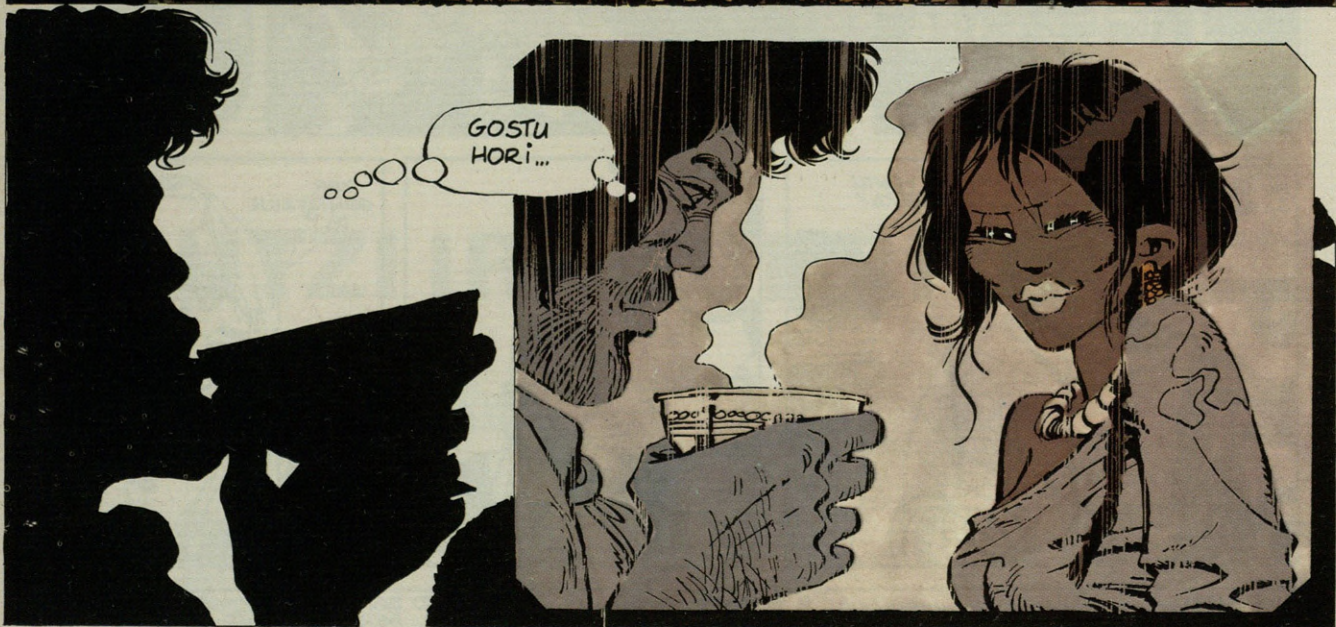
LITTLE NEMO
WIN SOR MCCAY

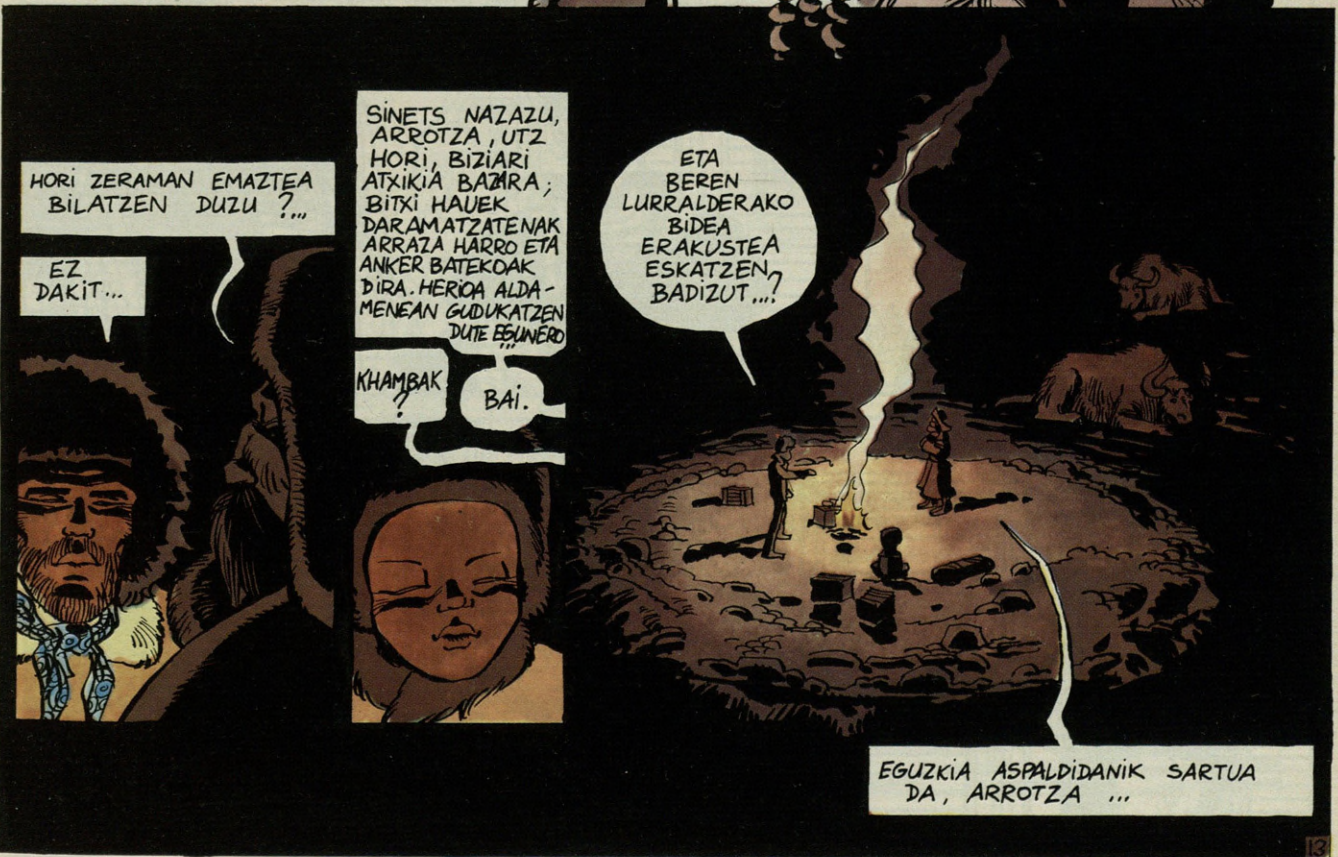

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

BAINA... HOBETO
EGONGO NAIZ ETXE
HONETAN, IRLA
HONETAN, ZER
GERTATZEN DEN
KONTATZEN
DIDAZUNEAN.

GUSTOA EMAN NAHIKO
NIZUKE, BAINA EZ DUT
ESKUBIDERIK... GAUZA
BAT SINISTEA BESTERIK
EZ DIZUT ESKATZEN, JUDE
LOKAAARTH EZ ZEN DENEK
ZIOTENA...

TXIKITAN EZAGUTU
NUEN ETA OSO ONA ETA
ESKUTABALA ZEN ETA
DENEK MAITE ZUTEN...
EZ DAGO BERA KONDE-
NATZEKO GAUZA DENIK;
JAINKOAK BAKARRIK
EPAI DEZAKE... SOLEDAD
LOKAAARTH OTE NINTZEN
GALDETU
DIDAZU...

...ETA ERANTZUN
DIZUT... BAINA
ENTZUTEN ARI
ZARA?

ZER?...O... BAI...
ORDUAK EMAN-
GO NITUZKE ZU-
RI ENTZUTEN...

ZERA... ESATEN ARI ZINEN
JUDE LOKAAARTH OSO
PERTSONA ONA
"ZELA". HILIK
DAGO ALA?

BAI... DUELA
DENBORA ASKO.

DUELA DENBORA
ASKO... ETA HALA
ERE HERIOTZAK
LEPORATZEN
DIZKIOTE
ORAINDIK.

NOLA AZAL-
TZEN DUZZI
HORI?

NIK EZ DUT DENA
AZALTZEKO ASMORIK.
JALINA. BARKATU
NIRE EZ JAKIN-
TABUNA.

GABON, IKU-
SI AL DUZU
JUDA
LOKAARTH?

LEHENGO
ABOTS
BERBERA
DA.

NOR ZARA ZU?
ZER NAHI DUZU?

IKUSI
AL DUZU
JUDA
LOKAARTH?

BADAKIZU
NON DAGOEN?

EA... ZATOK NIREKIN. EZ DITUGU
SOLEDADEN GONBITATIAK MO-
LESTATU BEHAR. GAINERA
ILUNTZEN ARI DU ETA GAUA-
REKIN... KARIBE IZUGARRIA
DATOR.

AIZU... ZER
KONTATZEN
DIOZU?

COLOMBIAR KO NTU ZAHAR
BAT ZINTZOA IZAN DA-
DIN. UME BAT BEZALA-
KOA DA... GABON.

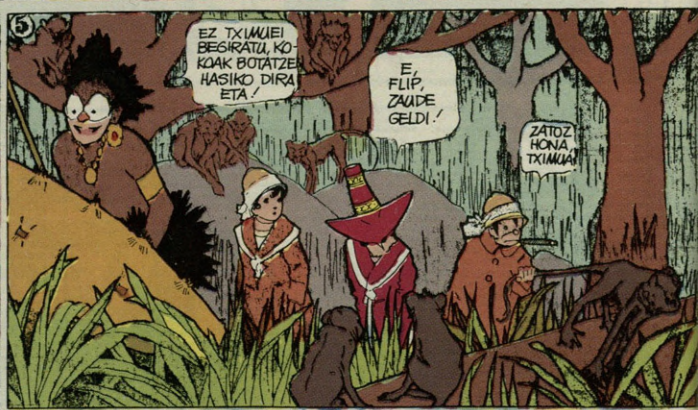
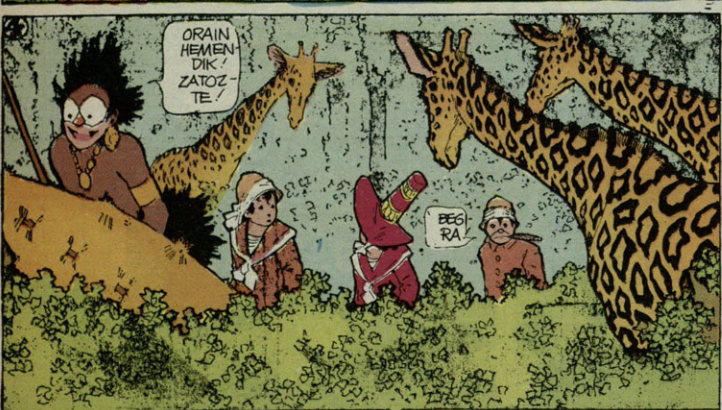

ZOROA ETA GAIXORIK...
GIXAJOA... BERAZ
BELTZ BIOLENTA
BAT, MISIOLARI
FRUSTRATU BAT,
FRAILE DOMINI-
KOA... ETA NEA
MEMORIA GAL-
DURIK. HORI BAI
KOADRILA.

JATEKO? JUDA
LOKAARTH ERE BAI?

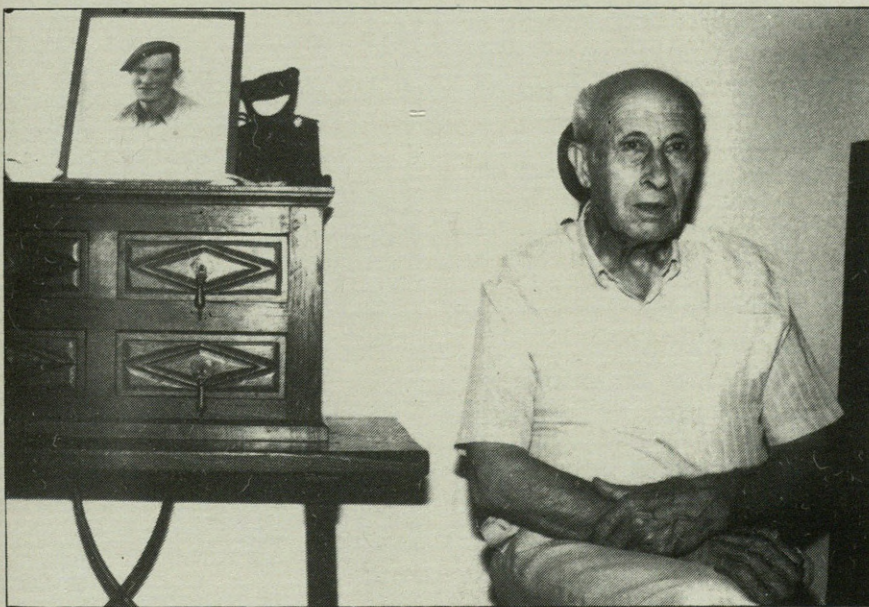
LITTLE NEMO IN SLUMBERLAND

Egun segitzen du funtzionatzen
1954ean sortutako proiektuak

Zuñiga, nekazal kooperatiben arloan lehen esperientzia

**1954. urtean abiatzen hasten da lehen nekazal kooperatiba izango zena Nafarroako Zuñiga herrian. Bi gizonez-
kok, Emilio Valencia eta Jesus Asarta, 44 lurjabe elkartu-
ko dituen projektua gauzatzen dute. Projektuan 330 hekta-
rea biltzen dituzte gari, garagar, arto, olo, tabako eta aba-
rren hazketara emanak.**

Emilio Valencia Arroniz, 'Santa Maria' kooperatibaren sortzaileetarikoa bat.

'Santa Maria' kooperatiba 1958. urtean gauzatu zen, garaian sortu zitzaizkien oztopo ugariak gainditu ondoren. Sasoi hartan Kooperatiba sortzeko ideia harrigarria bazen ere, ez zen gutxiagokoa izan 6 peoien kontratazioa langile industrialek zituzten eskubide berberekin. Oso txundigarri gertatu zen ere, inguruko herritako biztanleentzat, kreditu bitartez bi traktore erostea zeintzuk lana erraztu eta lurremaitza biderkatu bait zuten. Baina jendea gehien harritu zuen gauza, bertako zaharren hitzetan, zera izan zen: traktoreetan haizagai-

luak jartzea.

Guzti hau zela eta proiektuak aurrera zihoala ikustean, zenbait esamesa sortu ziren saiakuntza komunista bat egiten ari zirela esanez. Eta, noski, elkarte legezatu eta kredituak eskatzen hastearekin batera, botere frankistak ahal izan zituen oztopo guztiak jarri zizkien esperientzia bertan behera uzteko; dena den, eta esaten ohi den bezala, denbora zegoen lekuko eta azkenean Zuñigako herriak aurrera atera zuen gaurdaino dirauen esperientzia.

Kooperatibaren gauzaketa eta gara-

penean, aparteko eragina izan zuen Florentzio Ezkurra apaizak. Azken honen, herria eta klase politikoaren aurrean enbaxadore papera bete zuen, eta bere adorea kooperatibaren aurka sortu ziren esamesa guztiak ezabatzea lortu zuen.

Kooperatibako idazkariak, Idime Zabala jaunak, aipatu kooperatibak izan zuen arrakasta zela eta liburu bat argitaratu zuen. Liburuaren izenburua «Amasando Cooperativas» zen, eta honen ondorioz zenbait bixitari bertaratu zitzaizkien; hauen artean, Israelgo teknikari talde bat izan zuten bixitari, hauen helburua kooperatibaren esperientzia kibuts direlakoetan aplikatzea litzatekeelarik. Izan zituzten ere bixitari Estatu frantsez eta espainoleko eta bazter guztietako jendeak.

Dena den, 'Santa Maria' kooperatibaren mesedetan esan beharra dago, esperientzia hau beste lekuetara eramaten saiatu zirenak (Burgos, Zaragoza eta abar) porrot izugarriak ezgutu zituztela. Aipatu porrota beharbada, eta beste faktoreen artean, Zuñiga herriak izan duen traiektorian datza; ezen ezauna bait da herri honek izan duen administrazio ona, duela 30 urte goratik kaleak zolaturik dauzkana, baita telefono publiko eta herri osoa hornitzen duen zentral elektrikoa dituen ere.

Egun aipatu kooperatibak funtzionatzen segitzen du, eta honi esker sortzaileetarikoa batek, Emilio Valencia Arroniz-ek, gaur egun Donostian bizi dena, esperientzia zoragarri honen berri ematerik ahal izan du.

Bukatzeko, txalo bero bat gizon honentzat, eta ongizale eta aurrerabidea guztion batasun eta lanarekin lortzen direnaren ideian fidatu ziren guztientzat.

**PATXI ZARAUTZ
R. IRIARTE**

Tren Azkarraren kontratutik
zati bat eskuratu duen arren

CAF empresa esku loturik dauka Alsthom konpainiak

Abiadura Haundiko Trenari buruz hartu diren erabakiek hamaika kezka sortu du han hemenka, Tren Azkarraren erosteko kontratua dela batetik, eta osatuko den sarea bestetik. Alsthon konpainia frantziarra eta Siemens alemaniarren esku geratu da makinen gauzatzea azkenez, trenbidearen zabaleraren moldaketari dagokionean, Madrilgo Gobernuak hartu erizpideak bertan behera bota dituelarik Frantziak berriki.

1987an, Trenbide Garraiorako Plana zehaztu zuen PSOEek, bertan Abiadura Haundiko Trenari lehentasuna emanez. 2,1 bilioitako aurrekontua antzeman zen horretarako: 500 mila milioi materiale berria erosteko (25 tren eta 75 lokomotora); eta 1,4 bilioi sarea berritzeko, trenbidearen zabalera Europakoaren neurrietara jartzeko alegia.

Hurrengo pausoa makinen erosketa planteiatu zen, zeinean 3 konpainiek hartu zuten parte, Alsthom frantziarrak, Siemens alemaniarrek eta Mitsubishi japoniarrek. Ezbairik gabe, eta teknikoki aztertuta, Mitsubishi-k zituen irabazteko guztiak, halere, erabaki politiko soila bilakatu zen haseratik erosketa, Frantziak, egun Madrilgo Gobernuarekin dituen harreman ezin hobeak baliatuz, Alsthom-entzat eskatu bait zuen osoki kontratua. Guzti honen lekuko Michel Deleberre ministrariak egindako mehatxuak, eta berantago, Corcuera berak esandakoak, ETAko kupula ekarztearen truke gustora emango liokeela trena argudiatu zueneko hain zuzen.

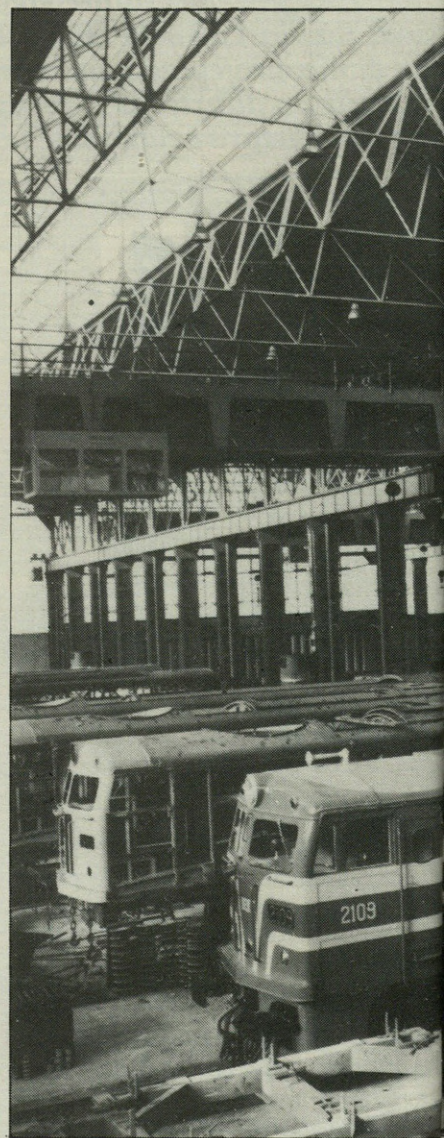
Azkenez, sare berriaren lehen ardatza Sevilla-Madrid-Barcelona izango zela erabaki ostean, Abiadura Haundiko Trenen erosketa 88ko abenduan xehe-tu zen: Alsthom-ek egingo ditu trenak eta Siemens-ek lokomotorak. Alema-

niak Espainia Europako Elkartean sartzeko egin ahaleginak ez zituen ahaztu beraz José Barrionuevo Garraio Ministriariak.

CAFek ez ditu tren osoak egingo

Kontratua eskutan, Alsthom eta Siemens-ek INIko Ateinsa eta Macosa eta MTM enpresa publiko defizitarioak altxatzeko konpromezua hartzen dute, horrezaz gain, CAF, Beasaingo enpresa pribatuak, frantziar eta alemaniarrekin elkar lanean, Abiadura Haundiko 20 tren eta 15 lokomotora egiteko eskaera jaso duelarik.

Azken urteotan RENFEren suministratzailerik nagusia izaki, puntako teknologian oso aurrera egin duen enpresa dugu CAF, eta Irun, Beasain eta Zaragozako pabeloietan egiten dituzten makinek merkatu zabala ezagutzen dute munduan zehar. Kontestu honetan ulertu behar da hain zuzen Tren Azkarraren proiektuan parte hartzea. Halere, puntu honetara iritsita, eta gure iturriek aditzera eman digutenez, gauzak ez daude batere argi. Are gehiago, zihurtatu daiteke Alsthom-ek CAF bere interesetara makurtu duela 20 tren horiek nola gauzatu erabakitzeko orduan.

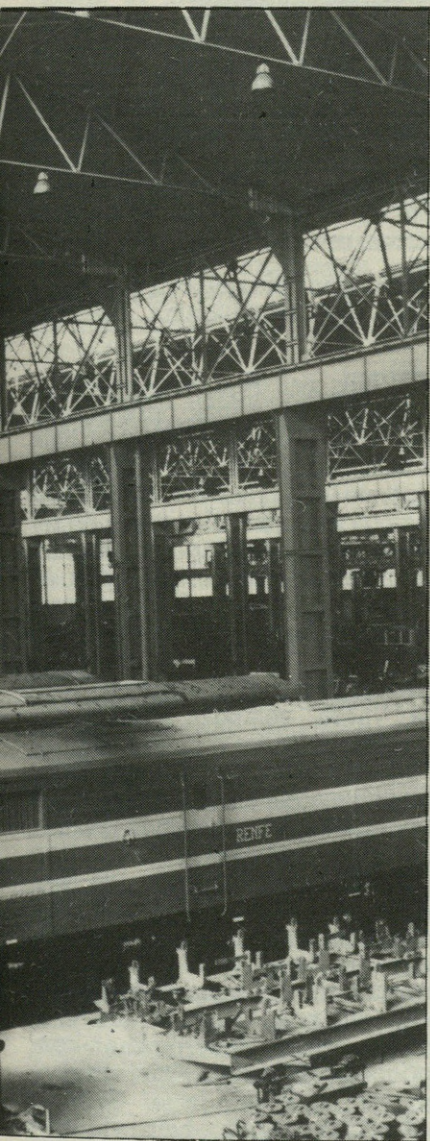

CAF, puntako teknologian oso aurreratua. Proiektuan erabat baztertuta aurkitu da.

CAFek ez ditu tren osoak egingo, tren horietatik zati batzuk baizik. Zer esan nahi du honek? Orain artean berderen, eta frantziarrekin hitzarmenduta duten arabera, bidaiarien bagoiak, kafetegiak, lan errezenak alegia, besterik ez. «Eta bistan dena, erabaki honek egundoko garrantzia du enpresaren etorkizunari bagagozkio, ze azken batean interesatzen dena Tren Azkarren teknologia menderatzea bait da, horretan protagonismoa edukitzea. Lan hori guk edo konpetentziak egitea arras desberdina da» dio Argiako iturriak.

Puntako teknologiatik ate

«INiren esku dauden enpresak berabildu egin dira Alsthom eta Siemens-en esku jarri direla, eta CAF berriz, horiek utzitako ogi apurrak jasotzen ari da. Egia da epe erdira lana izugarri izango dela, baina momentu honetan kontzertatua dagoen lana egiten bada oso gaizki ibiliko da aurreran-

enpresa pribatua izaki, Tren Azkarren

tzean, ze lehen esan bezala, konpetentziako enpresak askoz ere posizio hobeto aurkituko bait dira puntako teknologia menderatzen duten neurrian».

Kontutan hartu behar da guzti honen erdian, egun, teknologia berriei esker, eta batipat Frantziaren inizatibak bultzatutako sare europarra dela medio (hain zuzen ere Paris bilakatuko bait da etorkizuneko trenbide-trafikoaren erdigune), abiadura haundiko trenaren erabat konkurrentea bilakatu dela European. Alsthom konpainia proiektu sendoak garatzen ari den sasoi honetan ez zaio

inondik ere konpetentziarik gehitzea interesa, eta noski, CAFen itzalak izutzen du. «Azken batean, Tren Azkarri buruzko puntako teknologia heurrek dute. Hona, interesatzen ez zaien lana belditzen dute».

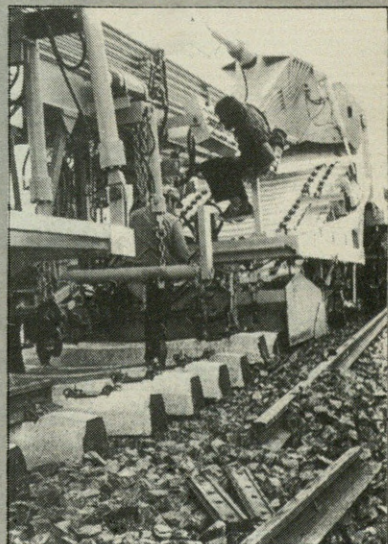
15.000 milioi eskuratuko omen CAFek eskeinitako lanaren ordain. Zifra hori oso airean geratzen da ordea. Tren Azkarren martxa hartzeko aukerarik ez badago zer dira 15.000 milioi?

J.J.PETRIKORENA

Hendaiatik dator Trena

«Hortxe dago datozen hilabeteetako jokia. Euskal Herriak Europari ekonomikoki eman diezaiokeena ez da ezinbestekotzat jo behar, inondik ere. Behin eskualdea ebitatzeko egiturazko baldintzak ipiniz gero, Euskal Herriaren eragina gutxituko da oso. Gure ekonomia are gehiago degrada dadin interesak leudeke. Espainiaren estrategia zabal honen azkeneko helburua euskal gizartearen barnean bertan krisis ireki bat eragitea litzateke» genion abenduan izkiriaturako artikuluan. José Barrionuevo Garraio Ministrariak erabakia zuen ordurako Abiadura Haundiko Trenen sarea Sevilla-Madrid-Barcelona ardatzean kokatzea, Irungo lotura baztertuz. Nolatan uler daiteke betidanik Europa espainiar Estatuarekin bezala Portugalekin eta Afrikarekin lotu dituen korridore nagusia, hala, derrentean baztertzea? Ze logikatan kabitzen da hori? Hain zuzen ere Madrid-Paris lotzeko bide zuzen-zuzena denean, eta aldiz Madrid-Barcelona-Paris korridoreak kasik bi aldiz kilometro gehiago duenean...

Urte berriarekin batera etorri da notizia Frantziatik: Trenbideetako zuzendaria den Jean Marie Metzter-ek esandakoaren arabera, 1990erako Hendaiaraino iritsiko da Tren Azkarra. PSOEren Sarearen Plana larru bizitan geratu da ondorioz. Entzun bestela, duela gutxi, Barrionuevo-k, Madrilgo Parlamentuan ze arrazoitan oinarrituz defendatu zuen mediterraneoko korridorea: «El nuevo trazado Madrid-Barcelona-frontera francesa en alta velocidad y ancho de vía internacio-

nal está justificado en la política ferroviaria francesa de llegar antes con la alta velocidad a las cercanías de la frontera con España por el este». Justu frantziarrek beste bidea aukeratu dutenean estraine-ko enlaze posible moduan!

Notizi on bezala neurtu dira Jean Mari Metzter-en hitzok Euskal Herrian. Nolabait, erabat agerian jarri direlarik atlantiar ardatza baztertu nahi dutenen joku zikina edota bestela esanda estrategia politiko-ekonomikoa. Flujo ekonomiko haundiatarako trukaje korridore printzipalak irekitzen ari diren sasoi honetan Euskal Herria baztertu nahi dutena aski frogaturiko errealitatea da (hor CAFen adibidea bestalde, Alsthom-en mende kontratu 'txar' bati lotuta), baina oraingoan, frantziarren 'logika' inposatu zaio PSOEko Gobernu 'azkarrari'. Hendaiatik dator trena...

*Joxe Luix Lekuona, 'Lexoti',
1925. urtean jaio zen
Oiartzunen. 17 urtetatik pioi,
baso lanetan, kirolari,
apostulari, kalegarbitzaile... eta
bertsolari ororen gain.
Txirritaren eskola berean
ikasia, sagardotegian alegia,
pertsona zirikatzaile, malizioso
eta xelebrea dugu 'Lexoti',
txispa eta ironiaz jantzia,
bapatekotasun apartekoa,
tabernako bertsolaria. Kasta
zaharrekoa. Bertsolarien
Elkarteak eskaini dion
omenaldiarekin batera
argitaratu duen liburuan dioen
legez «bere bizitza osoa eta bere
inguru guztia dema iraunkor
batetan bihurtzen du». Egun,
Ereñozun bizi da, erretiroan,
garai batekoak utzita, bestela.*

J.L. Lekuona, 'Lexoti': «Nuen abilidadea baino gehiago egiten nuen kanpeonatuetan»

GALDERA: Bertsolaritza mundua piska bat aztertzen hasteko zure bertsolaritzaren hasera ikusi beharko genuke. Nola sartu zinen bertso mundu horretan?

ERANTZUNA: Gaztetik hasia nintzen sagardotegietara joaten; Oiartzunen baziren piska bat aritzen ziren baserritarak eta gustatu egin zitzaidan eta haiekin batera hasi nintzen. Baziren 10 bat edo bertsotan aritzen zirenak, zein baino zein txarragoak. Gero onak ere baziren, Mitxelenaoren osaba bat, bestea 'Xenpelar' esaten ziotena, gaizki esaka aritzeko aparta, eta harek ere kontrarioa nik harapatzen ninduen gogor. Gero, barrioan bazeuden bi, ordurako onak, Joxe Mari Iriarte, 'Frantsesa' esaten geniona, eta Joxe Mari Mitxelena, eta haiekin...

GALDERA: Noiz eta nola hasi zinen etxetik kanpo bertsotan kantari?

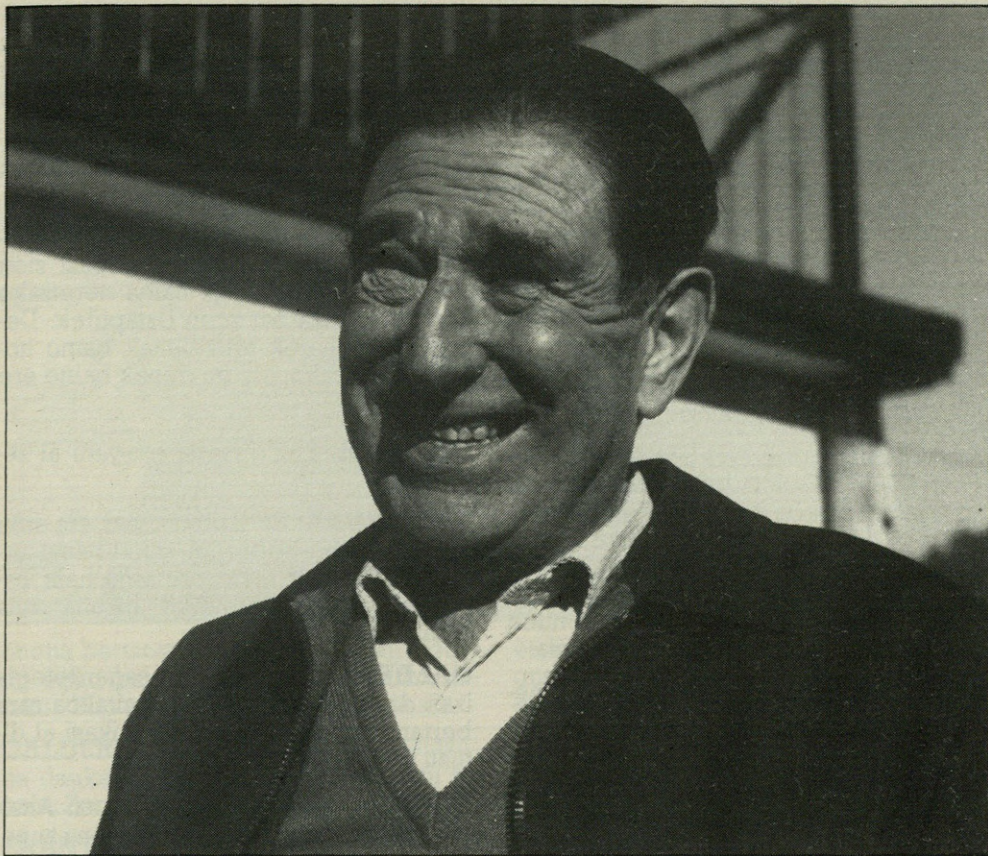
ERANTZUNA: Ni, barrioan, 18 urterekin hasi nintzen kantatzen, eta ez nintzen barriotik atera 47ra arte. Lehendabiziko kanpeonatoa Donostian egin nuen arte hain zuzen, Perlán, 22 urte nituela. Inazio Berasategi 'Elio'ri irabazi nion orduan, eta handik aurrera hasi nintzen bueltaka. Lehendabizikoz Donostiara etorri eta nik ez nuen pentsatzen aurrena ateratzea, ezta gutxiago ere.

GALDERA: Donostia non zen arrastorik gabe joan eta txapelarekin bueltatu etxera.

ERANTZUNA: Bai. Han zen Jose Mari Iriarte izeneko bat, denak nere aldean bertsolari ona juzgatu zuten eta hala izango zen, baina kanpeonatu hartan atzean geratu zen. Han zen Arozarena ere, 8 baino gehiago izango ziren denera, eta nik 'Elio'rekin enpate egon nintzen eta juraduak 'cara o cruz' bota zuen eta neri tokatu. Irabazi ez nion egin, 'cara o cruz' irabazi nion, hala esan zidaten behintzat.

Donostian izaten zen horrezaz gain 'Semana Vasca' zelakoan egiten zen kanpeonato bat ere eta hura ere beti nik irabazi nuen seiren bat urtean. Gero, beste txapelketa bat jarri zuten, Agirreri irabazi niona, orduan ere jende guztiak Agirreren alde egiten zuen baina neri tokatu zitzaidan hura irabaztea ere. Ondoko ibiltzen nintzen, abilidadea nuena baino gehiago egiten nuen kanpeonatu, estuasunean iraindik eta gehiago ateratzen zitzaidan, ez nintzen ikaritzen.

Gogoan dut nola Ordiziara ere joan nintzen 1960. urtean, han ere nituen kontrario gogorrenak Lazkao Txiki, Imanol Lazkano eta Lizartzako Itsua. Goizetik lauak klasifikatu ginen, baina Lazkao Txiki bentaja haundiarekin bera aurre-

na, eta gero, ez dakit, basoerdi batekin edo besterekin deskuidatu zela edo, arratsaldean harek deus ez zuen egin eta nik goizean baino hobeto berriz, eta neri eman zidaten.

GALDERA: Bazkalondoan hobeto ibiltzen zinen beraz goizetik baino?

ERANTZUNA: Beti. Arratsaldeaz hobeto. Kobarde samarra izango nintzen eta, bazkal ostean bi edo hiru kopa edaten nituen eta haiek luzatzen zidaten mingaina, neri bai behintzat. Halere orduan ez nintzen mozkortzen, gero bai bainan gaztetan ez nintzen mozkortzen.

GALDERA: Eta zu bertsotan aritzen zinenean 'Elio' al zenuen laguna edo Mitxelena eta horiek zenituen bertsolari lagunak?

ERANTZUNA: Nik 'Elio' rekin gutxi kantatu nuen, gehiena Mitxelenarekin. Halere ez naiz ni asko ibili, Nafarroan ibili izan naiz asko, 4 egunetarako joanda Andres Narbarte Goizuetakoa zenarekin, Mitxelenarekin... Harekin Ezkurrara joan 2 egunetarako eta 4 ere pasa izan nituen, pagatzen ziguten eta! Mitxelenarekin berriz, Berastegira 2 egunetarako joan eta amerikano batek beste biko pagatu eta hantxe pasa genituen. Guk poz haundia hartzen genuen holakoetan. Irunen ere asko ibilia naiz, dozena erdi bat urte edo zortzitan.

GALDERA: Hainbestetan ibilita ere elkarrekin, Mitxelena eta zu zeharo diferente izango zineten ba?

ERANTZUNA: Gorputzez bai! Bertsotan ondo etortzen ginen elkarrekin; esan bai elkarri, asmatzen ziren haundienak, nik behintzat, eta hura defendatzen zen. Mitxelenak ere esaten zizkidan ederrak! Behin, Berastegin ginela, Mitxelenak burla egin zidan mutil zaharra nintzelako eta nik harei andrea bai baina familiarik ez zuelako: *Emaztegaian bila 'Lexoti' sarritan iten da saia/ hontaz aurrera topatzen honek/ izango du oso zaila/ andregai eske pasatu ditu/ Errenteri eta Pasaia/ behin hontaz gero hartuko'ioite/ aker zarraren usaia.*

Eta nik berari: *Behin behar eta dispareateak/ gaur kantatzen Mitxelena/ gaizki esanda trankiltzen baita/ zenbait gizonen barrena/ balio ez duna gauza izatia/ nik hortan hartzen det pena/ honek etsian alperrik dauka/ nik txertatuko nukea.*

GALDERA: Taberna giroan berotuta kantatutako gehiago ere izango duzu buruan.

ERANTZUNA: Beste bi baditut gogoan Jose Mari Iriarterekin kantatutakoak. 25 urte edo izango nituen nik, eta pleuresiarekin egon ostean, sendatutakoan, tabernara joan nintzen eta Jose Mari Iriar-

**«Arratsaldeaz
hobeto aritzen
nintzen
bertsotan.
Kobarde
samarra izango
nintzen, eta
bazkal ostean bi
edo hiru kopa
edaten nituen
eta haiek
luzatzen
zidaten
mingaina»**

**«Bertsolaritza
utzia daukat,
utzia; bertso
zahar batzuk
etortzen zaizkit
burura eta
haiek kantatzen
ditut baina
lehenago nuen
afizioa ez.
Lehen saltzeko
izan nuen baina
orain ez»**

te hori gaizto-gaizto eginda hor zegoen eta ederra kantatu zidan: *'Lexoti' honek pasa omen du/ oso min klase luzia/ eoteko martxaz apenas dago/ oaindikan ere hasia/ gandul guztien txapeldun dago/ alper ta erdi pasia/ ta sendatutzen ez da erreza/ honek daukan min klasia.*

Eta nik hari: *'Lexoti' kuai alperra esanda/ ustez egin du grazia/ beare opiziale on ez dela/ dago ondo ikusia/ alperrak mina berekin dula/ hi'aiz kontatutzen hasia/ hik ordun minez pasatu behar-kok/ hire denbora guzia.*

GALDERA: Zu ere zer zinen Mitxelena-ren estilokoa, denbora luzez aritzekoa?

ERANTZUNA: 3 edo 4 bertsotan baino 40tan hobeto! Guk baditugu, Mitxelenak eta biak, pena da haiek galduak direla, baina bi ordutako saioak askotan egiten genituen. Gu ari ginela taberna bete-betea eta isil-isilik gainera jendea. Han orduan ere afizioa zen. Hori bai, izan nuen bertsoa oso aisa asmatzen nuen sasoi.

GALDERA: Uztapiderekin ere kome-riak eginga omen zara.

ERANTZUNA: Askotan harekin ere. Oso ona zen. Nik nere denboran adituta-ko haundienak harek esanda aditu ditut. Gogoan dut nola behin joan nintzaion *'bertsotan egingo al dugu saio bat'* esanez; eta berak *'ez, ez, hirekin nere kate-goria galtzen diat eta...'* erantzun, baze-ken zein nintzen eta. Orduan andre-gaiarekin zegoen eta halaxe kantatu nion: *22 urtekua/ dauka andregai/ be-ronek 44/ badaduzka ia/ behin ere bila-tzekero/ bazenun garaia/ demonio itsusi/ belarri haundia.* Aditu nituen han-dik aurrerakoak! Nere sudurraekin eli-zarako kandelak itzaltzeko gantxoia egin-go zuela lehendabizikoa, eta handik aurrera...

Entzun beste hau: Uztapide etorri zen behin Oiartzungo Zuberoa tabernara Mitxelenaren bila, elurra ari zuen eta Mitxelenak etorri zai han zegoen, eta ni ere sartu nintzen, alkatea ere han zen, hura zen tabernako nagusia; hor hasi ginen txitxarroa jokatzeko musean. Batean Uztapidek: *'Parisen teila adina enbido haundira'.* Alkateak berriz: *'gure etxeko platanak adina tanto enbido txikira'*, tira, eta tira... Uztapidek berriro: *'Parisen teila adina enbido paretara'*; jokorik ez, ez, eta ez, eta nik esan behar zerbait eta *'gure etxean mila duro adina enbido'*; eta Uztapidek: *'bale, bale, paso esan nahi zian honek'*.

Behin, Xanixtebanak zirela, hemen geunden bazkalduta trankil moduan eta han sartu zen medikua. Goizean bertso-tan aritua nintzen haren alabak nituela andregaiak esanez eta halaxe esan zi-dan: *'hau dek sua ederra'*; eta nik: *'le-*

henago nintzen, utzi nuen zure alaba ho-ri'; eta Uztapide zaharrak bazterretik: *'izoratu dek ederki'*. Medikua: *'zer ba?'*; eta Uztapidek berriz: *'honek nahi ez duena zeinek hartuko dizu'*.

GALDERA: Zuretzako ezagutu duzun bertsolari onena zein zen?

ERANTZUNA: Uztapide, konparazio ga-berik gainera. Mitxelenak irabazi zion urte batean Uztapideri baina neretzako berezko gauza bat zuen Uztapidek. De-nak zituen harek Mitxelenak baino ho-beak neretzako, eta gu denak baino ere bai.

GALDERA: Zuk Txirrita ezagutu al ze-nuen?

ERANTZUNA: Ez. Sailburu bai, eta aritu ere berarekin bertsotan, gutxi baina ari-tu bai. *'Txapela'* rekin ere aritu naiz, ha-rek errespeto haundiko gizona zela ematen zuen.

GALDERA: Zure eskola sagardotegia izan da, asko entzun eta ikasitakoa zara bertan. Bertso zaharrak asko ikasi al di-tuzu zure bizitzan?

ERANTZUNA: Ez, asko asko ez. Aitak zekizkien. Harek memoria oso ona zuen, letzen oso gutxi zekien baina aditzen zuena dena gogoan gelditzen bait zuen, baina harek ez zuen sekula afiziorik izan honela bertsotako. Aitona ere bertsola-ria genuen, hura gehiago esaten zuten, eta osaba ere bai, osaba Manuel, baina nik ezagutu nitueneko gutxi egiten zu-ten. Gure etxean gutxi egiten zen, igual nahiago zuten ni ez ibiltzea baina nik afi-zioa banuen eta...

GALDERA: Orduan bazegoen halako afizio berezi bat Oiartzunen, ezta?

ERANTZUNA: Herri bertsolari bat izan da beti Oiartzun. Orain ez da aditzen ba-denik baina orduan bai, ni eskolata-koengana eta urtero joaten naiz kopa ematera eta han ez dago muestra due-nik bi edo hiru urteotan. Neska koskor bat uste nuen dezentea, Lasarteren ilo-ba batena, baina beste horietan, gaia emanda, Jesus gizarajoak! asko sufritzen dute bertsoa botatzen. Nik lehenago hasten nuen garai batean! Mitxelenak ere bai! Oiartzunen gure artean egon den onena Mitxelenak zen.

GALDERA: Orain zure burua bertsotan erabiltzen al duzu ala utzia daukazu?

ERANTZUNA: Ez, utzia, utzia... Bertso zahar batzuk etortzen zaizkit burura eta haiek kantatzen ditut baina lehenago nuen afizioa ez. Lehen saltzeko izan nuen baina orain ez. Akordatzeko naiz nik nere denboran egin dudana saiorik

onena bertsotan dudala egina San Agustín egun batean Errenderiko goiko kalean, 'Elio'rekin. Hura akordatzen naiz.

GALDERA: Gaiaz piskat aldatuz, entzuna daukagu Urtain preparatzen aritu zirela. Zertan da kontu hori?

ERANTZUNA: Urtain Oiartzunen egoten zen, Lizarrazuk hartu bait zuen eta hura oiartzuarra da, eta berarekin bertsotan eta aritzen nintzen ni, eta han izaten zen Urtain. Neronek ez nion Urtaineri lagundu, ez nuen laguntzeko, bera zen hura bizkor ostia eta! Ni orduan barrero ibiltzen nintzen. Egundoko sasoa zuen orduan, ezin zuen zutik ibili garai hartan! Neretzako halere txikitxoak zen bozeadore haundi horien kontra joateko. 92 kilo eta besteak ordea 100dik gora, eta akaso gor-gorra ez zen Uzku-dun bezala. Harek nik bezelaxe hutsa zuen farranda gustatu egiten eta deportista ona izateko...

Nik ere afizioa banuen harriarekin baina indar gutxi. Behin atera nintzen herriko kanpeonatoan, eta 3 minututan 17 aldiz edo altxa nuen 100 kilokoa. Gaur Ostolazak minutu batean gehiago altxako luke nik orduan 3 minututan baino. Errenederiko goiko kalean ere nafar bati jokatu nion aizkoran, Erasunen osabari, eta galdu aisa, baina 100 duro emango zizkidaten, eta haiek onak bait ziren neretzako! Polipaso ere aizkoran neregatiki hasi zen.

GALDERA: Korredore bezala ere ibilia zara, ezta?

ERANTZUNA: Laguntzen bi urtetan edo, finkak eta terrenoak harrapatzen. Gogoan dut nola behin *'hara hemen korredor sin dinero'* burla egin zidan Julian izeneko batek. Handik bi hilabetera

etorri zen inuxente eguna eta gure nagusiari esan nion: *'gaur Juliani inuxente egin behar diot'*. Joan nintzen bere etxera eta han hasi nintzen terrenoak neurtzen zintarekin, eskribitzen eta, eta hara non azaldu zen Esteban: *'zertan ari zara 'Lexoti'?''*; eta nik: *'hementxe, etxe honen jabeak hau saldu egin behar duela erantzi eta neurtzen ari naiz eskeintza egiteko'*; *'lehendabizi ni naiz'* esan zidan orduan berak; *'orain ikusiko dugu zeinek daukan dirua'* nik berriz. Nik aldegin nuenean hantxe abiatu zen nagusiarengana kaka eginda eta nagusiak ezer jakin ez.

GALDERA: Omenaldi honek zer nolako poza eman dizu?

ERANTZUNA: Poza, poza haundia, ze badira bertsolariak ni baino hobeak izandakoak eta omenaldia egin ez zaionak, Zepairi ez zioten egin, eta Sailbururi ere ez dut uste, 'Txapela'ri ere ez...

GALDERA: Eta gure gaurko saioa bukatzeko kantatuko al zenituzke gaurko honetan bertso batzuk?

ERANTZUNA: Bai, bai: *Omenaldia laster dalata/ bertso bat dizutet kantako/ gauz gatzuek eukiko ditut/ hemen garbi esateko/ lehen baino gehiago gizon jatorrak/ nik zaituztet zuek maiteko/ mila zorion guziori orain/ oroitu zaretelako.*

Pozaren pozez nago zuekin/ hemen bertsotan jarduna/ bikote bat aurrian daukat/ oso jende euskalduna/ istimatzeke beti izaten da/ guk honelako laguna/ guziok ondo pasa dezagun/ omenaldiko eguna.

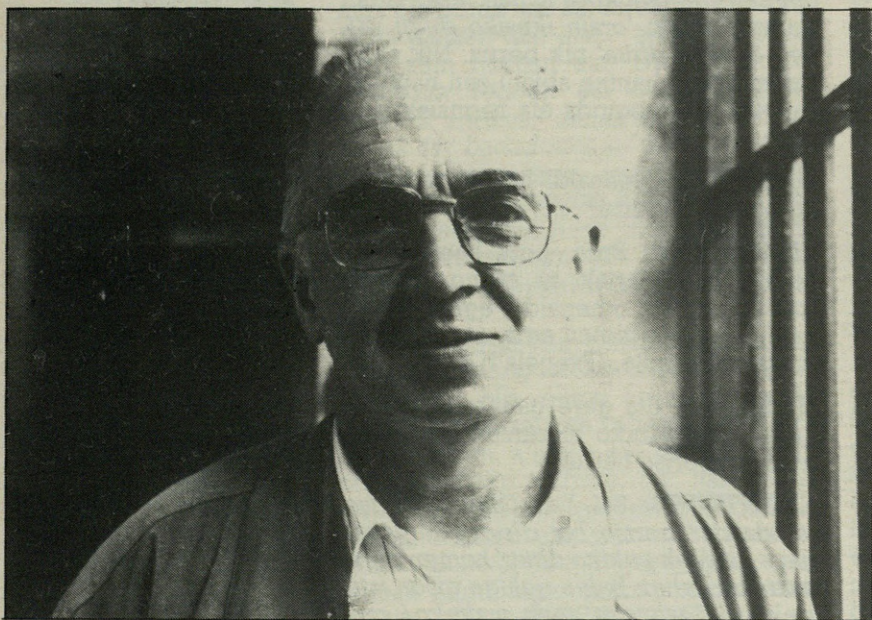
LAXARO AZKUNE
PELLO ZUBIRIA

«Mitxelena eta biok askotan egiten genituen bi ordutako saioak tabernan sartuta. Bertsotan ondo etotzen ginen elkarrekin; esan bai bata besteari asmatzen ziren haundienak, nik behintzat, eta hura defendatzen zen»

Felix Bergara, Euskal Herriko
Apaiz Koordinakundeko partaidea:

«Euskal Herrian dagoen kontraesan nagusia arazo nazionala da»

Felix Bergara, eibartarra, 58 urte, Eibarko Azitain auzoko parrokoa aspaldi honetan. Gaztetan fabrikan ibilia, 24 urte zituela seminariara sartu zen eliza lanetan hasteko asmoz. Giza Zientzietan lizentziatua, bere sorreratik Euskal Herriko Apaiz Koordinakundeko partaide dugu. Koordinakundearen historiaz orohar eta azken txostenaz zehazki mintzatu zaigu segidako lerrootan.

«Gure teologia Europarako paradigma bezelako bat izan daiteke».

ARGIA.— Euskal Herriko Apaiz Koordinakundeak ba al du ofizialtasunik Elizaaren barnean?

FELIX BERGARA.— Ez dugu inoiz ofizialtasunik eduki, lege zibil aldetik ez gara onartuak, eliza ofizialean ere ez, horregatik ez gaude legezatuak, baina 76.aren ekainaren 8an Euskal Herri osoko —Iparraldeko nahiz Hegoaldeko— apaiz multzo handi batek lruñean egin genuen asanblada batetan hasi gi-

nen lanean. Gure gutxieneko oinarriak ipini genituen eta gure lanak nondik nora joan behar zuten zehaztu. Urte hartan, martxoaren 3an, Gasteizen suertatu ziren 5 hilketak erreferentziaz hartuz, gutun bat, 1055 apaizek sinatutakoa, idatzi genien apaiz guztiei, gertaturikoaren larritasuna aztertzeke asmoz.

Eskuarki okasio puntaletan biltzen ginen soilik, herrialde mailan eta, or-

duan koordinakunde antzeko baten beharra ikusi genuen, koordinakunde iraunkor baten beharra alegia. Hiru hilabetetako lanen ondorioz proiektu bat aurkeztu eta lehen aipaturiko lruñeko biltzar horretan oneritzia eman zitzaion.

A.— Zein da, Koordinakunde bezala, duzuen helburua?

F.B.— Gure helburua pastoral da. Gu apaizak gara eta pastoral ebangelizatzaile bat egitea nahi dugu gure Herrian. Eta gure Herria den bezala hartuz, Iparraldea eta Hegoaldea hartuz; horregatik beti azterketa politiko, sozialak, ekonomiko eta kulturalak egin behar izaten ditugu.

A.— Zuen Koordinakunde honek zein pisu du Euskal Herriko apaizgoaren artean?

F.B.— Herrialdeetako bileretara joaten garenak 130en bat apaiz izango gara baina gero ere begiko eta laguntzaile gahiago dugu. Jubilaturik dauden apaizak kontaturik gabe, hau da, pastoral lanetan dihardutenetatik hamarreko bat gara.

A.— Elizaa jerarkizatuarekin zein nolako harremanak dituzue?

F.B.— Ofizialki onartzen ez bagaituzte ere, talde gisa gotzai guztiengana jo izan dugu. Adibide gisa, preso eta errefuxiatuen egoera tamalgarria zela, hauen senide eta lagunekin joan ginen eliza ofizialak arazo honi ekiteko erakunderen bat sortu behar zuela eskatuz. Gotzai guztiengana banan bana joan ginen eta gure eskakizuna idatziz eman genuen arren, ez genuen inolako erantzunik jaso. Bagaudela badakite, baina ez dugu tokirik egitura ofiziale-tan.

Horrek ez du esanahi eliza paralelo bat edo garenik. Gu eliza ofizialaren

barne gaude, gure artean irakaskuntzan dabilenak badaude ere, gehinok parroketan egiten dugu lan, jendearekin. Horregatik, jendea hurbiletik sentitzen dugunez, elkartasun izpiritua oso zabaldua dago gure artean, betidanik; 70. urtean 300en bat apizek sinatutako eskutitz bat azaldu zelako zigortuak izan ziren, Gerate ostean, eta aurretik ere, apaiz euskaldunek gertutik ezagutzen zuten errealitatea eta solidaritateak lehentasuna zuen.

A.— Zuek hor zaudeten bezala, elizaren barnean beste korrante definiturik ba al dago?

F.B.— Momentuz ez ditugu ezagutzen. Lagun gisa eta, hainbat talde biltzen da baina ez dago gu bezala antolatua. Lehenago frankismo garaian eta postfrankismoan ere, "Hermandad sacerdotal española" zegoen, horrek bazuen Euskal Herrian talde bat, Estatu espainiarreko egituretan murgildua noski, baina oso zaharrak ziren eta egun ez dugu honelako besterik ezagutzen.

A.— Apaiz bezala bakoitzak bere parrokiari jendearekin beste kontakto moeta bat mantentzen saiatzen al da?

F.B.— Gure parroketan pastoral ofiziala egin beharra dugu, bataioak, mezak eta hiletak eman, ezkontzak, haurrei dotrina... baina, jakina, koordinakundeak garenok edukin ideologikoak azaltzerakoan eta hausnarketak egiterakoan zentzu kritikoago batez ematen ditugu.

Kontakto aldetik, objetiboki kristauak direnak nahiz subjektiboki ez sentitu, hauekin apaizak kontaktoak dauka, eta batez ere, herri mogimenduen bitartez, presoak direlak, edo euskaren ingurukoak direla, edo feministak direla, edo drogaren kontrako erakundeak direla... Hor bakoitzak bere kontaktoak dauka.

Guzti hau gure jarrera publikoetan ikus daiteke, eta aurrean, gabonetan, errepresioari buruz egiten dugu bat eta ia, pazkoan, negoziaketari buruzkoa egin genuen bestea. Orain hiru urte, gogorkeriar buruz egin genuen beste bat.

A.— Askapen Teologia euskal erara posible al da?

F.B.— Bai, eta edozein herritan, Afrikan, Asian... Hegoamerikan jaio da, han egoera sozio-ekonomiko berezia dute, gosea eta badago baina egun egoera berriak dakusatzate zeren han ere herri txiki zapalduak esistitzen dira. Askapen Teologiatik hori konpondu nahian dabilta, hala ere, gure arazoa beselakoa da, zeren herri arazoa dugu eta klase edo sozial arazoa nahasturik ere bai. Euskal Herrian dagoen kontraesan nagusia arazo nazionala da, Herri bezala, izaera kolektiboari ikututzen dion arazoa; hor kokatzen dira, gero, arazo ekonomikoak edo kapitalismoa, kultu-

Felix Bergarak dionez «gu abertzale gara ebanjelioaren bidetik, eta horratio ez dugu uste garbi jokatzea denik alderdi batekoa izatea».

ra...

Honela, Askapen Teologiak zapalduak, pobreak eta baztertuak dauden lekuetan tokia izango du, batez ere, Teologia hau praxi askatzaile batetatik hasten bait da, zapalduen protagonismoa onartua eta bultzatua. Eta hau Euskal Herria, herri zatitua, zapaldua ikusten dugu, nahiz Europan onartu nahi ez izan. Gure teologia Europarako paradigma bezalako bat izan daiteke.

A.— Galdera zuzena, denak Herri Batasunakoak zarete?

F.B.— Ez. Gure artean denetarik dago, eta egia esan askotan ETaren esku teologikoa garela, Herri Batasunakoak garela eta, adierazi zaigu eta ez da egia. Edonorentzako ateak zabalduak ditugu eta horretarako ez dago ideologia zehatz bati jarraitu beharrik. Gehienok Herri Batasunatik kanpo gaude baina bere lerro orokorrak eta beste erradikalenak ere onartzen ditugu, baina onarpen kritiko batetik. Kritika denei egiten diegu, HBri, EAJri, EA eta EEri.

Gu abertzale gara, eta abertzale bagera ebanjelioaren bidetik, profetismo bidetik, ez dugu uste garbi jokatzea denik alderdi batekoa izatea. Baina honekin batera, eliza ofizialean dauden apaizak zein talde politiko bultzatzen duten galdetu beharko genuke; hemen denok gaude posizionatuak, bai gu eta bai denok, era batetara edo bestera. Hemen denok egiten dugu politika; Setienek eta gotzaiek beren politika egiten dute; Jesukristok politika egiten zuen eta akusazio politiko bategatik eraman zuten gurutzera. Ebanjelio predikatzen bada ondorio politiko batzu —eta ekonomiko eta sozialak ere bai— dituelako da.

A.— Gabonetako dokumentuan gazteriaren egoeraz mintzo zineten. Egungo gazteria urrundun egin da elizatik.

F.B.— Bai, eta asko. Nik esango nuke eliza ofizialaren planteamendu askotatik. Sekularizazio bat badagoela aitortzen dugu eta hori neurri batetan ez da txarra. Kontzilioak berak aitortu zuen munduak bere baloreak badituela.

Justizia eta benetako pakearen atzetik dabilena, eta bere herriarekiko konpromezu sakonak hartzen dituenak... horren bizitzan jaungoikoa azaltzen da, jaungoikoaren izpiritua alegia. Ebanjelioa ez da kristauen patrimonio bat, humanidade osoarena baizik. Eliza ofiziala hor dago eta erakunde bat da; baina gero fededunen elkartea dago, eliza eta bere ardatza Jesus askatzailea da.

LUIS FERNANDEZ

Sustraietan arakatu behar

«Zergatik Herri baten helburu justuen kontrako borondate politiko hori? Zergatik edonolako bortxakeria legalak eta ez-legalak direla medio izan nahi duguna eragotzen zaigu? Zergatik herri borondatearen eskakizunen ukapen sistematiko eta eten-gabeko hori?»

Egoera endemiko honen sustraie-tan dauden kausak aurkitu eta salatu behar dira. Maiz, analisiak, gertakariak kausa inmediategatik esplikatzen dira. Arrazonamendu-azalke-riok edo faltsukeriok botere maneratzailaren aldeko tresna politiko dira eta gure egoeraren narrioren benetako kausen ezkutatze larria.

Horregatik ez da aski gertakariak salatzea. Beraien kausetara jo beharra dugu. Aurretik atera izan ditugun gure gutunen hildoari jarraituz, nahi duguna hau da: kausa horiek argitzearen gure lana eskaintzea eta Euskal Herriaren egoerak irtenbide zuzen bat izan dezan, kontzientziakuntzaren gehitze eta zabaltzeari lagundu.

EUSKAL HERRIKO APAIZ
KOORDINAKUNDEA

AZKENEAN!!! JONATHAN komiki famatua EUSKARAZ!

komikia,
opari bikain
eta egokia!

Bete eta hona bidal: ANTGETA ARGITALETGEA
14 PANNECAU KARRIKA
64100 BAIONA

IZENA..... DEITURA.....
HELBIDEA..... HERRIA.....
PROBINTZIA..... TFNA.....

(HIZKI HANDITAN BETE OTOI)

• Orain bertan liburu hau (ek) jaso nahi d(it)ut %10z merkeago, posta gastuak dohainik:

ZER

HAIZEAREN BIDAIAIAK T.1. «Neska bat untzian».....
HAIZEAREN BIDAIAIAK T.2. «Untzi kartzela».....
JAUNES T.1. «Errealitatearen mugetan».....
JAUNES T.2. «Gerard Deabrua».....
CORTO MALTESE. «Ethiopikoak».....
JONATHAN. «Oroit hadi Jonathan».....

PREZIOA

40 lib./800 pzt.....
40 lib./800 pzt.....
40 lib./800 pzt.....
40 lib./800 pzt.....
43 lib./850 pzt.....
40 lib./800 pzt.....

ZENBAT ALE

.....
.....
.....
.....
.....
.....

GUZTIRA

- Fitxa honekin batera txeke bat igortzen dut ANTGETAren izeneanlib./pztakoa.
- ANTGETA argitaletxearen kontura pezetatako ingroa egitea agintzen diot neure bankuari:
- Nire banku/aurrezki kutxa:.....
- Sukurtsala:.....
- Nire kontu zenbakia:.....

Baionako Kultur Etxeari alternatiba Pizkundeak

Iparraldeko hogeita hamarren bat kultur elkarte eta talde biltzen dituen Pizkundera erakundeak urteko bilera egin zuen urtarrilaren 6an Hazparneko Eihartzea Kultur Etxean. Urteko balantzea egin eta aurrekontuei errepaso emateaz gain, proiektu interesgarria mahaiaratu zen: Baionako Kultur Etxearen alternatiba izan nahi duen erakunde berri baten antolaztea.

Frantses administraritzako burua den Pierre Joxe-ren Iparralderako bixitaren ondotik, badirudi posible bilaka daitekeela euskal kulturgingtza sustatuko duen halako erakunde berri baten finantziamendua Pariseko diruz. Negoziaketan zai egon behar aurrerantzean, baina ohizkoa den legez, ezin esperantza handiegirik ukan Baionako Kultur Etxeak bere horretan iraun dezan asmoa duten bitartean.

Aste honetan

Eibarko Hizkuntza Ihardunaldiak

(46. orrialdea)

Iparraldeko irratiek dirulaguntzak jasoko

(49. orrialdea)

Joxan Goikoetxea soinu-jolaren diskoaz

(50. orrialdea)

Eukene Martin Sanpedrok hiru nobela

(51. orrialdea)

Kulturaren Aste Borrastea

(52. orrialdea)

Munduaren Zabaletik Kultura

(53. orrialdea)

J. AZPEITIA, M. LEKUONA, K. MITXELENA ETA «ORIXE»REN HAINBAT LANEZ OSATU

«Bidegileak» liburu bilduma kalera Hizkuntz Idazkaritzak

«Euskal Hitz» erakusketaren segidarekin batera, «Bidegileak» izeneko lehendabiziko liburua kaleratu berri da, lau idazleren obra bilduma egiten duena.

Iazko abuztutik gaur artean Baskongadetak 26 herrietan barrena paratu da «Euskal Hitz» erakusketa ibiltaria, eta hemendik aurrera beste 20 herri bixitatuko ditu, tartean di-rela Nafarroako Altsasu, Lizarra eta Tafallako herriak ere.

Erakusketarekin batera, oraintsu argitaratu berri da, halaber, «Bidegileak» lehen bilduma liburua, non agertzen bait dira Julene Azpeitia, Ma-

nuel Lekuona, Koldo Mitxele-na eta Nikolas Ormaetxea «Orixe»ren zenbait lan. Helburua, belaunaldi gazteei idaz-leon berri ematea litzateke, eta kaleratu diren bi mila aleak ikastola eta udal liburutegietara zabalduko dira.

Hurrengo bildumak Oxobi idazlea eta Nafarroako euskararen inguruko lanak jasoko omen ditu.

Donostiako Kontserbatorioan saltsa

Kexu dira Donostiako Musika Kontserbatorioi-ko irakasleak, egundoko nahastea darabilkitela eta pedagogiari dagokionez nondik nora jo jakin ezean. Eta saltsa pil-pilean jarri da azken asteotan.

Irakaslegoak bere gozoz kontra hartu behar izaten omen du egungo metodologia; egitasmoen berrikusketarik egiteko ahalmenik ez dute; pedagogia alorrean beren partaidetza zuzena aldarrikatzen dute, eta arazo guzti hauek eskatzen duten berregituraketa lehen bait lehen burutu dadila.

EIBARREN OSPATU «HEZKUNTZA / HIZKUNTZA» IHARDUNALDIETAN
FINLANDIA, LAPONIA, KATALAN ETA EUSKAL HIZKUNTZALARIAK

Herri dinakima bultzatu behar dute euskaldunek hizkuntza gizarteko esparru orotara heda dadin

Eibarren burutu ziren lau egunetan zehar «Hezkuntza / Hizkuntza» deituriko ihardunaldiotan parte hartu zutenetarikoa zenbaitekin minzatu gara: Txepetx, Vallespir, Misse i Ferran eta Timor Rihio eta Marjut Aikio-rekin. Bertan jorratutako gaien artetik honoko hauek jaso ditugu.

Euskal Herriko Unibertsitateko Zorroagako Filosofi eta Hezkuntz zientzien fakultateak eta Eibarko udaleko Euskara Batzordeak antolatu dituzte honako ihardunaldi hauek, era honetako ekitaldietan gertatzen den bezala, inolako laguntza ofizialik jaso ez dutela. «Zorionez edo zorritzarrez, batek dakin», dio antolatzaile lanetan aritu den Fito Rodriguez Bornaetxeak, «ez du honek Hizkuntz Politikarako Idazkaritzaren babesa lortu, eskatu baldin bada ere».

Gutxiagotasun konplexua gainditu beharra

Ihardunaldietan bilduriko hizkuntzalarien artean, Txepetx izan genuen Euskal Herriaren kasua sakonkien aztertutakoa, honetarako bere tesian oinarritu zelarik.

Euskadik hune honetan jasaten duen egoerari irtenbidea emateko, honako bi bide hauek jorratzea ezin bestekoa dela proposatzen du Txepetx.

Sánchez Carrión «Txepetx».

petxek: transmisio naturala eta kultur transizioa. «elebitasuna eremu guztietara ailegatzen ez bada, gutxiengoa izango da gehiengoaren hizkuntza ikasiko duena. Hone-laguntza gutxiengoa gutxiengoa gi-

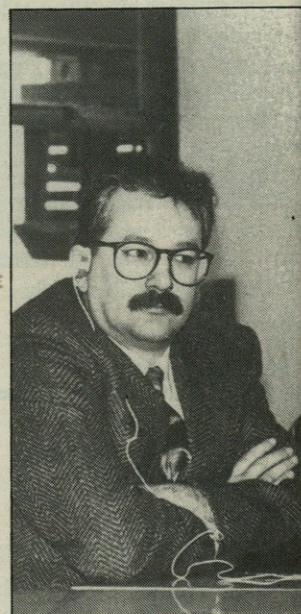
zarte nortasuna galdu daiteke, hiztunari gutxiagotasunezko konplexua sortu da kiokelarik».

Banakakoak gizartearen esparru guztietan eduki behar du bere hizkuntzan mintzatzeko aukera. Aldiz, Txepetx ustez, hizkuntz berreskuratze prozesu bat geldi dezaketena gako nagusiak honako hauek dira: sendia, lana eta herria. «Euskaldunek gizarte dinamika bultzatu beharra daukate, esparru linguistiko hauetako bakoitzean irabazle sueratatzen».

Egin beharreko indar kolektibo honez gain, gizabanakoaren aldatzea ere beharrezkoa ikusten du Txepetxek: «desoreka gainditzeko, gizabanakoaren autokritika beharrezkoa da, hau da, eginko erruen jabe izan behar dugu. Benetazko egoeraz jabetu beharra dago, bai gizabanakoari hiztun bezala eta bai gizabanako guztien gehiaketari dagokionez, hots, osotasunari dagokionez».

Katalunian joera baikorra nagusi

Katalanaren ikerketari bi ikuspegi desberdin eskeini zaizkio ihardunaldi hauetan: Mallorkako Pedagogi Fakultateko irakaslea den Jordi Vallespirrek eskeinitakoa batetik eta Kataluniako Generalitateko hizkuntz politikarako zuzendaritza orokorreko udal koordinatzailea den Josep Misse i Ferranek eskeinitakoa bestetik, bi ponentziak

Jordi Vallespir.

katalaneraz aurkeztu zituzte larrik.

Katalanerak Balearetakoa uhartetan jasaten duen egoerari dagokionez, Jordi Vallespirren iritziz azpimarragarriena politikarien iniziatiba eskasa da. «Historiaren zehar lehen aldiz, uhartetan jaiotako jende multzo bat dago soilik gaztelezaz mintzatzen dena. Honez gainera linguistikoki integratzen ez diren inmigranteen talde garrantzitsu bat dago. Iniziatiba ezak eraman gaitu gaur egun bizi dugun egoerara». Honako egoera gutxiagotu batean aurkitzen den hizkuntza batentzat, bi irtenbide dakusa Vallespirrek: ordezkapena edo normalizazioa.

Ponentzia honen ostean,

Marjut Aikio: «Laponiarrak bilakatu dira suomierazko elebakarrak»

Eibarren ospaturio ihar-dunaldiak eskeinitako giroaren barne, Marjut Aikio hizkuntzalari laponiarrarekin hitzegiteko aukera izan genuen, Timor Rihio finlandiarrak eginiko itzulpenaren bitartez, suomieratik euskarara hain zuzen.

ARGIA.— Zein da saamieraren egoera?

MARJUT AIKIO.— Ikerketa gutxi egin dira, eta hiztunen kopuru zehatza ez da kigu. Saamitarrek gutxi gorabehera 70.000 dira, baina saamieraz erdiak bakarrik mintzatzen dira. Gainera kontutan eduki behar da dialekto desberdin asko daudela.

A.— Nolako izan da zure

tesian aztertzen duzun samieraren ordezkatzeko prozesua?

M.A.— Nere ikerketa 70. hamarkadan kokatzen da, eta bertan suomierazko, saamierazko eta talde elebidunen arteko harremanak aztertzen dira. Finlandiako hegoaldeko bost herritan kokatzen dut azterketa, han bizi bait gara. Hizkuntz hautapenaren oinarriak defendatzeko metodo batzuk aurkitu nahi nituen, besteak beste, nolakoak diren kriterioak, eta nolakoak aldaketak.

A.— Ze ondorioetara ailetu zara?

M.A.— Azterturiko 84 pertsonen artean bi pertsonak

bakarrik bizitza guztian zehar hizkuntza bera erabili zuten, gainontzekoak alda-

tu egin dute. Pertsona baten bizitzan zehar, aldaketa hori normalki ez zen oso handia baina belaunaldi batetik bestera aldaketa oso handia zen. Azken bi belaunaldietan suomierazko elebakar izatera pasa dira gehienak.

A.— Zein izan da arrazoi nagusia?

M.A.— Finlandian saamierak ez du legebidezko posizioirik, dekretu batzuetan zerbait aipatzen da, baina gauza gutxi eta gainera oso berriak dira. Beraz esan daiteke ordezkapen prozesua beste muturreraino ailegatu dela.

I.G.

Josep Misse i Ferran aritu zen bere ikuspuntua azaltzen. Bere ponentzia azaldu ondoren, berarekin hitzegiteko aukera izan genuen, katalanerak oraindik bide ugari jorratzeke dauzkala ikustarazi zigularik, nahiz eta nahiko baikor azaldu. «Katalanerak aldeko jarrera pasiboa kata-

lanen %90an ikus daiteke».

TV3, Kataluniako TV eta irakaskuntza normalizazio bidean funtsa izaki, bada azken honen baitan katalaneraren aurkako joera azaltzen duten hainbat irakasle, hauek normalizaziorako bidean gainditu beharreko oztipoa bihurtu direla. «Nahiz eta bai gura-

soek eta bai ikasleek katalanerazko hezkuntza eskatu, irakasle talde bat bada esku-bide hau ukatzen duena, ez bait dira gai katalaneraz irakasteko». Dena dela, honelako fokoa batzuk agertu arren, baikor agertu zen Ferran: «lanaren bitartez, katalanez bizi den %60eko jende kopuru hori gaindituko dugu».

Hizkuntz berreskurapenean eredu

Gure herrian zenbaitzuek euskara ikasteko ezintasuna behin eta berriz azpimarratzen diguten bitartean, euskaraz aise hitzegiten duen finlandiar batekin topo egin genuen Eibarren: Timor Rihio.

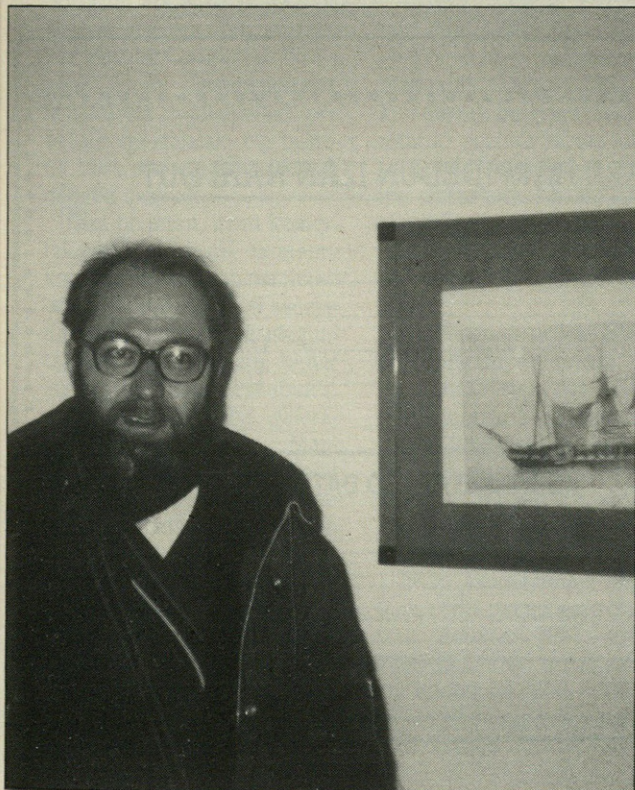
Finlandiako egoera linguistikoa anitza da, «suomieraz gain, Finlandia bertan, hizkuntz minoritate oso indartsu bat dago: suedieradunak (300.000 hiztun); eta beste minoritate bat, saamitarrek (5.000-6000 hiztun), ia esku-biderik gabekoak. Dena dela, estatuaren elebitasuna gizar-teko maila guztietan ikusten da».

Ehun urtetako autonomiaren ostean Finlandiak independentzia lortu zuen, eta 1922. urtean hizkuntzaren

normalizazioa buruturik zuen. Baina bidea ez zen erraza gertatu. 1809an autonomia jazarri zenean, suediera hizkuntza ofizial bakarra zen, eta baita 'goiko mailako' zibilazioaren hizkuntza nagusia ere. 1856. urtetik aurrera estatu autonomoaren funtzionariak ere suomiera ezagutu behar zutela erabakiko zen. 1863an lehen hizkuntz legea eman zuen enperadoreak: suediera hizkuntza ofizia bakar gisa geratzen zen, baina probintzi suomiarretan suediera eta suomiera praktikan berdin erabiltzen hasten dira; 20 urteko epea eman zen egoera normaltzeko. 1883an emaniko dekretuan, komunitate autonomoaren banaketa linguistikoa egin zen, suomierako probintzietan, suomiera ofizialtasunera heldu zelarik. 1917an independentzia lortu zen eta 1922an parlamentuan lehen hizkuntz legea onartu zen. Honen arabera udal bakarra da elebakarra, suomierazko edo suedierazko hizkuntz minoritatea %8a baino gutxiagokoa denean, beste kasuetan elebiduna da.

Berreskurapen honen gaikoari buruz galdezka joan gataztaonean, eskolaren garrantzia azpimarratu du inolako ezbairik gabe.

I. GOIKOETXEA

Timor Rihio finlandiar hizkuntzalaria ezaguna gure artean.

ARRATE IRRATIA

FM — 101,5
Eibar

**Goizeko 9etatik
gaueko 11ak arte**

**Irratsaio denak
euskaraz**

ARRATE IRRATIA EUSKAL SINTONIA

HAR EZAZU
ASTERO
ZURE ETXEAN
BETE
TXARTELA
LEHENBAIT
LEHEN

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK.....
HELBIDEA.....
HERRIA..... D.P.....
HERRIALDEA..... TLF.....

KOBRAKETARAKO DATUAK

BANKU/AURREZKI KUTXA.....
SUKURTSALA.....
KONTUAREN ZENBAKIA.....

R.P.R.KO GOBERNUAK ETEN EGIN ZITUEN BERE AGINTEAN

Iparraldeko hiru euskal irratiek dirulaguntzak baliatuko berriro

Baionako «Gure Irratia», Mauleko «Xiberoko Botza» eta Baigorriko «Irulegi Irratia»k, frantses estatuko beste irratia asoziatiboan gisa berean, eskubidez dagozkien eta Chirac-en gobernuarekin eten ziren dirulaguntzak jasoko dituzte berriro Pariseko administrazioaren eskutik.

Duela bost bat urte legeztatu ziren frantses estatuan irratigintzako entrepresen nortasun eta egoera fiskalak, horren arauera hiru motatako irratia esistitzen direla gaur egun: instituzionalak (estatal eta munizipalak), pribatu komertzialak, eta beste-tik libre edo eta asoziatiboak deitzen direnak.

Gisa honetan, irradi komertzialek beren iturri ekonomikoa publizitatean oinarritzen duten bitartean, irradi asoziatiboak direlakoek dirulaguntza sistemara lerratu behar izan zuten lege eskubidez, publizitaterik egitea galerez ukanik. Pierre Mauroy-ren gobernupean ipini zuen martxan sistema hau komunikabideen arduradun zen Georges Fillioux ministro sozialista ohiak.

Hilabetez hilabete, irradi komertzialek inpostu antzeko bat ordaindu behar izaten dute publizitatea egin ahal izateko aukeraren trukean, eta partida horietatik banatzen zaie irradi asoziatiboek dagozkien dirulaguntzak.

750.000 libera

Iparraldeko irratientzat

Urtero berrikusi behar izaten ditu Gobernuak dirulaguntza hauen partiketarako erabakiak. Beraz RPRko eskuindarrak boterera heldu zirelarik, sozialistek sortutako subentzio sistema hau ez zuten aintzakotzat hartu komunikabideetarako, eta eten egin zien iturria publizitaterako aukerarik gabeko irradi orori.

Aurtengoan ordea, berriro ere aplikatu nahi izan dute legea sozialistek, eta itxuraz, dirulaguntzarik izanen dute Iparraldeko hiru euskal irratiek ere, Mauleko «Xiberoko Botza»k, Baigorriko «Irulegi Irratia»k eta Baionako «Gure Irratia»k alegia.

Irrati komertzialek inpostuak ordaintzeari ekin behar izan ziotenez 1987. urteko amaieran, 87ko urria, azaroa eta abenduko hilabetetakoek gainera 88. osokoak eskuratu ahal izango dituzte aurtengoan: 53.000 libera duela bi urteko hiru hilabetetakoak

Marcel Bedaxagar «Xiberoko Botza» irrastian.

eta 200.000 libera inguru iazkoak. Guztira, beraz, 750.000 bat libera iritsiko dira Iparraldeko euskal irratien kuxxetara.

Herri laguntza finantziabide

Hala eta guztiz, Iparraldeko irratien finantziabidea herriar euskaltzaleen laguntzaz bideratzen da, direla hilabeteroko bazkide kuoten bitartez direla urtean barrena apailatzen diren kanpaina eta festa egun berezien bitartez. Azken batean aipaturiko dirulaguntzek aurrekontu orokorren parte bat baino ez bait dute babesten. Esaterako, «Xiberoko Botza»ren aurrekontua, batz bestea, 350.000 liberetako litzateke; edo eta «Gure Irratia»rena, adibidez, 610.000 liberetako urteko.

Arestian eman berri ditugun xifren arauera ondorioztatu daiteke, Pariseko administrazioaren banaketak ez duela kontutan hartzen irradi bakoitzaren ez kalitatea ez aurrekontu ekonomikoaren zenbatekoaren erizpiderik, eta partiketak hainbana egiten direla, gero bakoitza bere kasa molda ahalko delarik bere gastuen borobiltzeko orduan.

Lan frango egiten diharduten hiru euskal irratiek ea urte berriarekin batera egoera eta baliabideak hobetzen dituzten. Dagoeneko entzun ahal izan dugu, bederen, bali-tekeela laster albiste berriak jasotzea «Irulegi Irratia»ren eskutik, Baigorriko egoitza txikitxo suertatu eta Donibane Garazira egingo omen dute-eta mudantza.

GORKA ARRESE

«LEHENENGO GELTOKIAN» PLAZARATU DUEN HERNANIAR GAZTEA

Joxan Goikoetxea: «Trikitixa, jazz, rock... akordeoiaren posibilitateak landu nahi ditut»

Joxan Goikoetxea hernaniarrak, beste musikagile eta taldeen laguntzen ibili ondoren —Ganbara, Kepa eta Motriku...— bere diskoa kaleratu berria du, beti ere akordeoi musikan oinarrituta: «Lehenengo geltokian», Elkar diskaetxearen eskutik.

Hogeiabat urteko gaztea da Joxan Goikoetxea eta hamaika urtetatik bizi da akordeoiari lotuta, Bikondoarekin hasita karrera Donostiako kontserbatorioan burutuz. Estatu Frantseseko Avignon-en ere ibilia da ikastaroak eginez. Donostiako Akordeoi Talde edo «Septeto»ko partaidea da, eta azken aldi honetan Anje Duhalderen taldean dabil. Bere lehen diskoan, Elkar disketxearen eskutik datorkiguna, Ganbarako Anjel Unzuren piezak, akordeoilari atzeritarrenak eta bereak sartu ditu.

Jazza eta frantsesen kutsua

«Akordeioa musika klasiko-tik erabat apartatua egon da: folkloreaki lotuta zegoen, instrumentu berria ere da... Errepertorio prolemak badira, alde horretatik, eta gainera urteroko lehiaketez nekatua nengo. Ganbarakoekin-eta folklorea landu nuen puskat, baita trikitixa ere, karrera bukatu ondoren: Hernaniko kontserbatorioan ematen ditut klaseak eta hemen ezagutu nuen Tapia. Gero Anje Duhalderekin rock musika... Akordeoiaren posibilitateak lantzen beti».

Euskal Herrian akordeoiaga-

nako zaletasuna ukatu gabe —Enrike Zelaiaren eta beste-
ren arrakasta ez da kasuala—
hemen tresna horrek daraman
atzerapena azpimarratu digu
Joxanek. Metodoak ez dira
aurreratu, eta hemen akordeoia
maila altu batera ez dela igo,
alegia. Kezka horiekin zebilela
Elkarrekoek diska bat egitea
proposatu ziotenean, «nik esan
nien herri musikan nahiko jende
ari dela, Esnao-

la-eta ere hor ari dira, gazteak,
eta beste zerbait egitea proposatu
nien. Hor duzu diska, eta ohartuko
zinen nahasketa bat bilatzen dela:
musika klasikoa, jazz musika piska
bat ere badago, estilo frantseseko
eragin bat ere bada hor». Diskan
soinu frantses hori nabarmena da.

Kutsu hori eta ikastaroak egitera
Avignon-era joatea ere ez dira kasu-
litateak. «Akordeoi munduan
Frantzia da puntal bat. Gehiago
kezkatu dira pedagogiaz, beste lekuetako
aurrerapenez. Sobiet Batasuna da
akordeoi mailan aurreratuen dagoena,
han daude konpositore gehienak, eta
Frantziak ere du hori jarraitzen du».

Trikitixaren berrikuntza

Baina trikitixa ere bazterteko ez dauka Goikoetxeak: aur-

tengo trikitilari txapelketan Pasaiko Mariñelarena panderojo-
learekin presentatu zen. «Lehenengo
bueltatik ez ginen pasa. Gero
finalean gertatu direnak ikusita,
ez dakit nere ez pasatzeko
horrekin loturarik ba ote duen.
Hala ere jende baten oso kritika
oa jaso genuen».

ARGIAko orriotan gertutik segitu
den txapelketa horretaz Goikoetxeak
badu eritzi bat. «Estilo berri bat
jaio da trikitixan, jende berriarekin.
Hogei urteko gazte batek normala da
entzuten duen musikaren influentziarekin
trikitixan ere beste gauzak egitea».

Kepa Junkerak ere behinola aipatu
zigun Astor Piazzola dalkarkigu
platerera Goikotxeak. «Asko
estudiatu dut musikari argentinar
hori, eta horrek tango munduan
berdintsu egin du. Orain hogei
urte Argentinan gaizki ikusia
zegoen, eta gaur tango mundua
aipatzean Carlos Gardel eta Astor
Piazzola ateratzen dira segituan.
Tangoa aldatu egin du, beste
erritmo batzuk sartuz, beste
instrumentazioa... modernizatu
egin du».

Diskoaren mamia zuzenean entzuteko
aukera gutti izanen dugu: jaialdi
gutxi dela eta gainera beste
lasaitasun bateko musika dela
kontutan hartuta, Goikoetxeak eta
bere lagunak beste leku batzuetara
hurbildu nahiko lukete, Donostian
«Be-Bop» edo «Altzerri» izan daitezkeen
bezalako piano-barretan. «Gero eta
gehiago funtzionatzen dute
holako lokalek», esan digu, eta
kazetariari hori azken hamar
urteotan etengabe entzun duen
errealitatea baino lilura ote den
zalan-tza geratu zaio.

Joxan Goikoetxea, informatika soinuari aplikatuz.

AGINA

«POLIFONIA», BERE HIRUGARREN NOBELAK AZKUE SARIA JASO DU

E. Martin Sanpedro: «Aitzaki eta mamuak uxatu, eta kritikoagoak izan behar dugu literaturaz»

Ezagutzen genizkion lehendanik Susak kaleratutako «Lau sasoitako zipristinak» eta «Amets bizia» Eukene Martin Sanpedrori. Izkiriatu duen hirugarren nobelarekin, «Polifonia», Azkue Saria eskuratu berri du. Bilbon lotu genuen elkar hizketa literaturaren inguruan mintzatzeko.

Batek baino gehiagok sarritan ahazten duen arren, euskal letretetan dexente dira dagoeneko emakumezko idazleak, urtetik urtera gainera oso kontutan hartzeko obrekin plazaratzen direnak. Eukene Martin Sanpedro bilbotarrak bi nobela ditu argitaratu emanak, eta idatzi duen hirugarrenaz Azkue Saria bereganatu zuen joan den abenduan.

ARGIA.—Ze eritzi duzu sariketa sistemaz?

E.MARTIN.—Bere alderdi onak eta txarrak ditu sariketa sistemak. Dirua inportantea da eta bidezkoa da idazle batentzat, beste pertsona normal batentzat bezala, helburu hori izatea. Euskal literaturan ez da erraza, eta nolabait aliziente bihurtzen da. Bestalde uste dut, ospea eta, batez ere, propaganda gisa oso baliagarria gertatzen dela, idazle berriontzat inportantea behintzat jendeak irakur zaitzan.

Aurrerago, propaganda behar hori gaintutua delarik, ez duzu behar izango sariketara aurkeztea. Baina, hala ere, konturatuko gara hori ere ez

dela egia, ze idazleok behar izaten bait dugu nola edo halako frogak bat bestean aldamenean kalitatea edo neurtu ahal izateko.

A.—Nahiko berantiarra gertatu da zure literaturarako sarrera.

E.M.—Nire familian denak

dira oso espresiboak eta kualitate handiak dauzkate adierazpen arloan zerbait egiteko. Nik txikitandik idazten nuen, eta buruan sartua neukan gainera idazle izan behar nuela, baina garai hartan gaztelerra. Aurrerago egin nuen euskararekiko apostua, bertan behera utziz hasierako asmo haiek. Euskaraz idazteari ekin diodanean ikusi dut, tarteka eta gaizki edo ondo, egin ahal dudala, eta berriro hartu dut orduko helburu hura.

A.—Emakumea konstante bat da zure lanetan.

E.M.—Bai, noski. Asko daukagu esateko, adierazteko, egiteko eta asmatzeko. Uste dut gainera denok ikusten dugula emakumeak jasa-

ten duen zapalketa egoera, eta gure eginahalak, arazoak eta desioak ezagutzera eman behar ditugu.

A.—Ze nolako balantzea aterako zenuke egungo euskal literaturaz?

E.M.—Inoiz baino hobeto gaudela pentsatzen dut. Baina nik ezin dut kendu burutik kendu inguruan dauzkagun literaturekiko konparaketak. Horregatik, marjinaltasuna gaintu behar dugu, gogorak izanez kritika eta epai-ketetan. Gehinetan ez gara batere kritikoak izaten geure buruarekin, eta aitzaki moduan jotzen dugu atzera pentsatzeko zerk baldintzatu izan gaituen historian zehar eta zergaitik gauden gauden egoeran. Bada ordua mamu horiek uxatzeko.

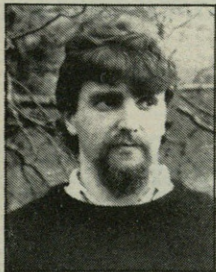
Ez dugu «Polifonia» irakurtzeko aukerarik izan, baina kontatu digu egitura bereziko nobela dela. Lau istorio desberdin tartekatu ditu istorio orokor baten barnean, ahots desberdinen ikuspuntutik kontatuak. Hortik datorkio hain zuzen izenburua nobelari. «Bakarka irakur daitezke», aipatu zigun, «baina laurak irakurritz gero, bostgarren batetaz ohartuko zara». Lau istorioetako a. «Bakarka bi hitz lauz aurkezten ditugu, hirugarren bat prosa poetikoaz, eta azkena antzerkiaren tankeraz. «Irakurtzeko aukera desberdinak, eta irakurlearena bostgarren ahotsa». Inprimatu eta laster irakurri ahalko dela espero dugu.

Eukeneren hirugarren nobela, «Polifonia», lau istorio lau ahots desberdinez kontatua.

LAURA MINTEGI

Paperetan idatziak

HIZKUNTZA KODIFIKATUA

Dela euskara edo kastellanoa, dela inglesa edo frantsesa, edo beste edozein... hizkuntza kodifikatuari amor ematen dion gizakia hipokrita zikin bat besterik ez da. Gaurregun, hitzaren gartzelan preso bizi garela imajinatzeak kapaz ez dena, gizarte zikinaren sare pozoinduetatik kanpo bere burua natural eta libre sekulan imajinatu izan ez duen ahul eta mixe-
rablea besterik ez da. Herria, historia, kultura, hizkuntza, literatura, defendatzea, menderik mende gure gogoan sarrarazi diguten faltsokeria eta prokeria ikaragarri bat defendatzea besterik ez da. (...) Hizkuntza kodifikatua, edozein dela ere, ez da inolaz ere mundua ikusteko modu berezia. Justu alde-
rantziz. Nork bere gisara mundua *ikus*, *sendi* eta *bizi* ez dezan inposatzen zaigun eragozpena baizik. Beste era batera esanez. Hitzegitean, hitzunik bere buruaren eta entzule gu-
zien libertadea ukatzen du; edota, idazterakoan, idazleak, be-
re buruaren eta irakurle guzien libertadea ukatzen du. Hori horrela da, eta horrela izango da hizkuntza kodifikaturik era-
bil dezagun artean.

Patxi Perurena, («El Diario Vasco», 89-1-4).

BIDEO ARTEA

Ni ohituta nago bideoan egindako lanak ikusten eta hala ere gauza batzuk aspertu egiten naute luzeak direlako edota emozio falta nabaria delako; nik bideo bat egi-
terakoan emozio hori lortu nahi izaten dut. (...) Lan hauek ez dira gehiegi kotizatzen eta gainera telebistak ere ez dio bi-
deo-arteari egin beharko liokeen adina kasu egiten.

Isabel Herguera, («Irudimena», lehen zenbakia).

HAURRAK ETA LITERATURA

Nire ustez haurrak ezin ditugu behartu go-
goz kontra irakurtzera, ez literatura irakurtzera behintzat. Irakurzaletasuna piztu behar dugu beraian, giroa sortu, etxeko eta ikastolako apaletan dauzkagun liburuei buruz ko-
mentarioak egin, erakargarriak iruditzen zaizkigun liburuak haurren eskutetan jarri. (...) Maria Luisa Gefaeel-en hitzetan: «Hauerrentzat liburu onak, oraindik barruan daramagun haur horren eskutik maitasunez, esijentziaz eta ofizioz idatzita-
koak dira».

Joxantonio Ormazabal, («Eguna», 88-1-5).

PAILAZOAK ETA MUSIKA

Orain arte ez dugu rockik sartu, baina gure egiteko mo-
duaren barruan sartzen da, interesa mantentzeko tankera askotako mu-
sika sartu behar da eta. (...) Gero eta gehiago (abesti) proioak ditugu, guk eginak eta musika zahar herritarra, egokitua, ez modernismoz, baizik eta haurtxoen martxara egokitua.

Txirri, Mirri eta Txiribito, («Hemen», 89-1-6).

M. Zalakainek puntua jarrita

Jon Basterrari

(Egin-eko kultur saileko arduraduna)

— Iazko kultura balantzea egitera-
koan Atxagaren «Obabakoak» gerra garaitik hona euskal prosak ezagutu duen obrarik bikainenetarikoa dela idatzi duzu Egin-en. Halako luzape-
nak adierazpentxo bat mereziko lu-
keelarik, egin ezazu orain 15 lerro-
tan ARGIArako.

IRAKURLE arrunta naizen aldetik, ez bait naiz kritikaria, gau-
zatu da neure baitan «Obabakoak» obraz daukadan estimo haundia. Badakit, bai euskararen erabilpenaren aldetik bai eriz-
pide literarioen aldetik, mila laudorio egin dakizkiokeela obra horri, baina beste guztien gainetik, neuk irakurlea liluratze-
ko, irakurlea maitemintzeko daukan gaitasuna azpimarratu nahi nu-
ke.

Atxagak, inoiz euskarari emanen zaion malgutasuna eta erre-
jistro aberatsez baliaturik, nobela edo liburua baino, mundu bat eraiki du, 'literaturtasunez' eta 'sorpresa sortarazteko ahalmenez' gainezka egiten duena. Hor ez dago ariketa huts bat. Hor dentsi-
dade haundiko obra dugu. Hor Europako punta-puntako edozein idazleren obra bikainenekin batere lotsarik gabe parekatu daite-
keen sortze lan ikaragarria plazaratu zaigu. Har itzazue bestela, espainolez dauden argitaraturiko nobelarik onenak, eta konpara-
tu. Ez dago batere erkaketa aguantatzen duenik.

Puntako argitalpenak

Donostiako «Hontza» liburudendak emandako datuak.

Literatur liburuak:

- 1.— «Marginalia», Joseba Sarrionandia. Elkar.
- 2.— «Obabakoak», Bernardo Atxaga. Erein.
- 3.— «Henry Bengoa Inventarium», Emak Bakia Baita. Elkar.
- 4.— «Poliki, poliki haizetan», Hightsmith / K. Navarro. Elkar.
- 5.— «New York, New York», Gotzon Garate. Elkar.

Orotarikoak:

- 1.— «Euskararen auzia», Luis Villasante. Arantzazu.
- 2.— «Euskal Pirineoa», Peña Santiago. Elkar.
- 3.— «Sinonimoen hiztegia». Elkar lanean. Adorez3.
- 4.— «Euskal Gramatika Praktikoa», Butron / de Pedro. Erein.
- 5.— «Bakarka Metodoa», J.A. Letamendia. UPV-EHU.

Jodorovsky Mexikon «Odol Saindua»ren errodaian

Poloniarra jatorriz, txilenoa berez eta Frantzian bizi bada ere, Mexikon ari da aste hauetan Alexandre Jodorovsky «Odol Saindua»ren errodaia burutzen. Ero baten istorioa eta errodaia eroa, berak dioen «gaurko errealismo urbano» baten ikuspegitik.

Alexandre Jodorovsky-ren boskarren film hau *Mendi Sakaratua* egin eta hamabost urtetara jarri da martxan. Azkenengo hura ere Mexikon egin zuen eta eskandalo ikaragarria suertatu zitzaion, errebolber baten mehatxua eta gartzela ere ezagutu zituelarik.

Oraingo honetan Mexikoko La Merced auzoan paratu du bere tresneria guztia. Zirkos oso bat eraiki du prostitutaz beteriko auzo horretako Elizondoan. «*Esan zidaten La Merced-en hil egiten zutela egunez ere. Hor ez errodatzeko. Eta jendea errespeto handikoa da hemen*».

Eraiki duen zirkoa eta kalea darabilta eskenategi moduan. Aktoreak, nagusiak landa, kaletik hartutako pertsonaiak ditu gehien batean. «*Bizitzan barne aurrera noan neurrian, nire ikuspegi pertsonala deusezten ahalegintzen naiz artean. Errealitatea hazten doan txanpinoi bat bezala hartzen saiatzen naiz*».

Hego-Amerika osoaren sintesi moduko bat da Jodorovsky-rentzat Mexiko. «*Hipergaratua delako agian. Munduko hiririk handiena da. Gaur egun biztanle gehien duena. Kutsaduraren erregina. Hona etorri nahi izan dut etorkizuna hemen dagoelako*».

70eko hamarkadan Mexikon gertatutako trama poliziala dauka *Odol Saindua*. Ero baten historia da. «*Mexikon hiltzaile bat ezagutu nuen. Egunkari batean egiten nuen lan orduan eta he-*

men bazen beste kazetari bat 30 andere hil zituena. Luze hitzegin nuen berarekin. Ezaguna da Mexikon eta ez dut bere izenik emango. Berak kontatu zidan nola hil zituen 30 andereak. Erotuta zegoen. Hamar urte pasa zituen psikiatriko batean eta gaur egun bizimodu arrunta egiten du kazetari eta abokatu moduan».

Historia hori bada ere horren aurreagotik hasten da film honetako istorioa. El Gringo, yankiak, tatuatutako anderea maiteminduko du. «*Hipnotizatu egiten du andere hau, hutsala bilakatzen du. Gringo pertsonaia herri aztekaren enbauradorea da, el Español. Rusoa Polonian, Txinarra Tibet-en, EEBB Hego-Ameriketara, juduak Palestinan... Herri enbauradoreak ez du ikusten; hipnotizatu eta ebatsi egiten du*».

Harreman horretatik sortuko da Fenix, 30 andereak hilgo dituen... baina aurrera jarraitu baino hobe pelikula bukatzen dutenean, eta hona badakarte, ikustea. Jodorovsky-k honela dakusa: «*Nire bizitzan hogeita hamarren bat emakume hilgo nituen, psikologikoki. Hogeita hamar gutxienez. Gutxienez hogeita hamar andereren bizitza txikituta utzi dut. Uste dut gure zibilizazioan gizon bakoitza emakume hiltzaile bat dela, eta bere barne jardinean daramatzala egindako katastrofeak*».

J.M. HERITZ

David Crosby (CSN eta Y) kantari berriro

Iragan abenduan kontzertu benefiko bat eskeini zuten Oakland-en Crosby, Stills, Nash and Young, Dylan, Chapman eta beste batzuk. David Crosby, Woodstock-eko belaunaldiaren leader-etako bat, diru gabe, droga kontuekin gartzelan egona... itzalia zegoen erabat. Orain bere «autobiografia» idatzi du Carl Gottlieb-ekin batera: *Long Time Gone*. Horrezaz gain, eta Neil Young-ek egindako promesa bati esker *American Dream* Lpa grabatu dute Stills eta Nash-ekin batera.

Strindberg-en «Julie andereñoa» berpiztu du Langhoff-ek Suizan

1888. urtean sortu zuen August Strindberg-ek *Froken Julie*, Suediako lehen tragedia naturalista adituen eritzirako. Ehun urteren buruan bertsiotako deskafeinatu asko eskaini izan badira ere Ginebran Matthias Langhoff-ek egin berri duen honek hasierako testuaren gordintasuna berreskuratu du, eskenaratze modu berriak erabiliz. Ikusi dutenek Europako antzerkiaren maila gorenean ipini dute *Learen* eskenaratzeagatik hainbat laudorio merezi izan zuena.

Iouli Daniel idazlea hil eta Siniavski itzuli Moskura

Urtarrilaren 2an hil da Moskuan 1925ean jaio-tako Iouli Daniel idazlea. Iaz, hogeitaz eta gero, ikusi zuten argia bere obrek. Bera hil eta handik bi egunetara Andrei Siniavski idazlea itzuli zen Moskura 17 urtez atzerrian egon ondoren. 1965. urtean atxilotu zituzten bi lagun hauek atzerrian liburuak argitaratzeagatik eta sobietar erregimenaren aurkako etsaie arma ideologikoak eskaintzeagatik.

Nijinsky dantzaria jaio zela 100. urteurrena ospatzen

1889. urtea hasi besterik ez eta Vaslav Fomitch Nijinsky dantzariaren mendeurrena ari dira ospatzen dagoeneko Parisen. Ikuskizun bat antolatu dute Kiev-en jaio zenaren omenez. Europa osoa bere oinetan ipini zuen aingeruen moduan dantzan egiten zuenak. Eta ondoren, 30 urte baino ez zituela, erotu egin zen. Beste hogeita hamar urte bizi izan zituen Jung, Freud, Forel eta espezialista mordo batek bisita egin zituelarik... Baina ez zen bere onera etorri gehiago.

Larrun

Hona gure alea,
euskal nazio
proiektu bati
buruz

Euskal haur literaturaren historia

Gure haur literaturarari buruz azpimarratu ohi diren hutsuneak ezagunak bezain aldarrikatuak izan dira aspaldi honetan: kritika eza, informazio leku eskasak, itzulpen politika serio baten beharraz, gazteentzako literatura-urritasuna eta abar.

Baina gaur eguneko egoera ulertzeko euskal haur literaturaren panoramika historikoaren beharrea aurkitzen ginen: nondik gatozen, nora jo beharko genukeen hobeto jakiteko, alegia.

Seve Calleja eta Xabier Monasteriok argitaratu berri duten «La literatura infantil vasca» liburua hustune hori betetzera dator, egileek euskal haur literaturaren ikuspegi historikoa aztertzeari ekin bait zioten orain dela urte pare bat edo, Jaurleri-tzaren dirulaguntza batez.

Jakin bagenekien emaitzak oso interesgarriak izango zirela, biak bait dirahaur literatur egile eta adituak, aspalditik haur literaturarekin konprometituak eta, Seve Callejaren kasuan, erdal eremuan dugun euskal haur literaturaren berriemaile ia bakarra.

Alde honetatik, haur literaturarekin interesatuak gaudenok ezin dugu beren lana txalotu gabe utzi, liburu horretan aurkitu bait deza-kegu gure haur literaturaren panoramika zabal eta era berean nahikoa exhaustiboa: lehenengo hastapenetatik

azken urteotako boom-a arte aztertzen dutelako eta erreferentzia bibliografikoez horniturik gainera.

Hala ere, harrigarria egin zait euskal haur literatura hori erdaraz irakurri beharra. Badakit, Xabier Monasteriok orrialde hauetan esandakoagatik, laster kaleratuko omen dela euskarazko bertsio osatuagoa, baina ene eritziz, logikoagoa izan zatekeen alderantziz gerta izana...

«Historia de la literatura infantil vasca» liburuaren egileek azterketa historikoa-ri hasiera ematen diote oinarritzko galdera bati erantzunez: zer da haur literatura?

Ez da galdera erraza, nahikoa anbiguo eta nahasgarria baizik. Haurrek egindako literatura? Haurrentzat egindakoa? Haurrentzat egi-na izan gabe haurrek bereztat hartu duten literatura?... Eztabaida honek tradizio luze samarra du. Benedetto Croce-k, adibidez, haur literaturak sorketa literarioa mugatu eta desbideratu egiten zuela zioen. Ez zela benetazko artea, alegia.

Literaturtasun hori zalan-tzan jartzea ez da harritze-koa, historian zehar eta kul-tura ezberdinetan haur literaturari atxiki ohi zaizkion helburu moralizante-didaktiko-politikoak ikusirik. Hala ere, haur literatura literatur mota berezitzat konsideratzea da, egun, gehiengoaren eritzia. Zergatik berezia? Helduek haurrentzako egi-na delako, haurren egitura mental, baliabide espresiboak eta mundu ikuspegi be-rezi bat eskaintzen saiatzen delako.

Izan ere, euskal kultura-ren historian haur literaturak ezagutu dituen gorabe-heri buruzkoak dira liburuaren atal mardulenak. Hemengo haur literatura Euro-pako besteekin konparatzea izan da egileen lehen helbu-

rua, hemengo bereizkuntzak hobeto aztertu eta ulertze-aren, ziur asko. Zeintzuk izan daitezke euskal haur literaturaren ezaugarri histori-ko horiek? Egileen ustez, ez dira beste kultura hurbiletan eman direnak baino berei-ziagoak: kristautasun, aber-tsaletasun eta didaktismoek eragindako ezaugarriak dira gureak. Euskal folkloretik sortua, liburu didaktiko eta erlijioso bidez bideratua, abertzaletasun sentimen-duek bultzatua, geure haur literaturak azken urteotan bakarrik hartu duela nola-baiteko espezifikotasuna esan daiteke. Berez, euskal haur literaturari bereiztasun bakarra euskararen egoera diglosiko tamalgarririk eto-rriko litzaioke, euskal litera-turaren historian ikus daite-keen gauza bera.

Euskal haur literaturaren bilakaeran argitaletxeek izan duten lekuari ere azter-keta sakona eskaintzen zaio Seve Calleja eta Xabier Mo-nasterioren liburuan. Lopez de Mendizabal bezalako eus-kalzale porrokatuek egin zu-ten lan eskergagatik hasi eta egungo haur literatura bul-tzatu duten argitaletxeen emaitzak aztertu arte.

Azken atalean, euskal haur literaturgintzan ihar-dundako 20 egileren ezauga-rriak, bibliografia eta antolo-giatxoa eskaintzen dira, non haur lietatur egile on asko agertzen ez badira ere, ager-tzen garenok egokitasunez agertuak izan garela pentsa-tu nahi bait dut.

Hemendik aurrera ezin-besteko erreferentzia izango dela ziur nago.

MARIASUN LANDA

Bakearen-Usoa Zurriolan

Desberdintasun sozial hain handiak ditugun bitar-tean, ez dugu konbibentzia baketsurik izango, nahiz eta «Bakearen-Usoa» izeneko ho-ri itsas-ertzean izan. Alajai-na! Autobusen geltokietan aterpeak jartzea baino beha-rrezkoagoa al zen bada Baz-terretxearen eskultura Zu-rriola Pasealekuan jartzea? Herriarrek zergak honetara-ko ordaintzen al dituzte?

ZERGA ORDAINTZAILEA

Arrantzale zaharrarenak

Lea-Artibai I. Bertso Paper Lehiaketa.

Lehen saria.

Doinua: Amurizaren «Euskal Herritik aparte».

1

Denborarik inork al du?
Aukera ezin dut galdu.
Gogotik gaia hartu ta horri
nahi nioke heldu.
Oraindik ez naiz abaildu,
esperientzia dut bildu.
Bizimodua zelakoa den
nahi nuke azaldu.

2

Txikitako gurutzea:
hutsik zegoen eltzea.
Hamar urtekin gerta zitzaidan
niri gizontzea,
utzi behar ohantzea,
baita ere ikastetxea.
Hura zela ta pentsatu nuen
itsasoratzea.

3

Baporera, eupi ta igan;
lanean hasi segidan.
Arraina etxetik urre agertzeko
nengoen desiran.
Sareak arrainen jiran
ta ni txikotari tiran:
gazte gaztetik eskuak gogor
jarri zitzaizkidan.

4

Begirada eguzkian
itsasoa dut azpian,
kontsolatzen naiz era batean
uhin abestian;
hegan doan hegaztian;
zure oroimen eztian:
ez naiz geldirik egon, maitia,
bizitza guztian.

5

Ezkundu nintzen neguan.
Hiru seme segiduan.
Etxe txiki bat erosi nuen
moila inguruan.
Hoberik ez da munduan,
bertan nago soseguan,
aberats denak gaur egunean
nahi duten moduan.

6

Beti izan naiz apala
edonork esan dezala
ea noizbaiten nik egin dudan
inon astrapala.
Aurrean izanez kala:
lanean, denak bezala,
berrogeitamar urte luzetan
dastatzen kresala.

7

Sufrituz egundokoak,
beti gorderik malkoak,
otzaratxuaz beti lanera
utzita etxekoak.
Izan arren gogokoak
amuzki ta eskupekoak,
askoz hobeto bizi izan dira
Amorotokoak.

8

Ta oraingo egoera
lehengoa baino hobe da:
lagun zaharrekin eguerdi aldean
tragoak hartzera,
arratsaldean musera
ta andrarekin gero... zera,
kontutxo batzu esanda gero
bagoaz ohera.

9

Amaitu dut suertean
dudana eskuartean
bederatzi bat bertso botatzen
pozik aldartean.
Ehortzi arte lurpean
geroak zer lekarkean
ta osasunak berak laguntzen
digu bitartean.

JOSE KLAUDIO

Desertuan naufragio.— Pariseko portuan untziratu ziren. Ekipaia: kartografia bilduma preziatu eta garaiko brujularik sofistikatuena. Oinarrizko gauzen artean: janariak eta kupela galantak bete ur, erregaia, botikak, eta beste. Bidaia luzea aintza eta gloriaren konkistatzaileek trazatu zutena. Parisetik Dakarrera. Lehen egunak ez ziren hain aldrebesak gertatu, Europako lurraldeetatik zehar. Afrikan barrena abiatu bezain laster ordea, estraineko gaisoaldi, galera eta bajak. Behin behineko balantzea: hiru-lau natibo garbitu, beste hainbeste larriki zauritu. Hirugarren astean eguzkiak gogotik gaztigatzen zuen, eta inondik ere gerizarik ez, ezta arbola ximel baten itzalik. Aurrera egiteko larrialdia. Laugarren astea: botikak eskas, urik ez, eta erregaia ebaporatu egin da. Tripulazioa matxinatzeko zorian. Baina ez dago ez segitzerik ez atzera egiterik. Airean marrazoen itxurako putreak hegalaria. Espejismo itogarria. Bitakorako azken anotazioak izan litezke hauek.

MARTIN ARANA

KIMIKAKO KLASEAN

Irakaslea laborategian dago bere ikaslee-kin:

- Ea ba Igor. Nire urrezko eraztuna azitu honetan sartuko banu, urtu egingo al lizateke?
- Ez, irakasle jauna.
- Oso ondo, Igor, oso ondo. Eta zehaztuko al zenidake zergatik?
- Urte egingo balitz, ez zenukeelako sartuko.

ASTAKIRTENA

Gizon bat maternidadeko pasiloan, urduri baino urduriago... ezin zela erre eta hartzetako hazkazalak jaten, izerdi patsetan, altxa eta eseri, eseri eta altxa... Halako batetan ordea:

- Zorionak, Agirre jauna! Zorionak! Neska bat izan duzu!
- Hau poza! Gutxienez ez ditu pasa beharko nik pasa ditudan mementu larri hauek!

SARI BANAKETA

Duela gutxi Donostian ospatzen ari zen literatur lehiaketa ezagun baten sari banaketan zera hertatu omen zen. Irabazlea sarria jasotzen ari zen une berean, nire adiskide baten aldamenean zegoen gizon batek hala esan omen zion ondoan zuen emakumeari:

— Hau ez da ulertzeko modukoa! Nik ezagutzen dut idazle txaldar hori eta badaikit ipui inozoak idazteko besterik ez duela balio. Apostu egingo nuke epai mahaia erosi egin duela sari honetan bere izena agertzearen truke.

Bapatean aldameneko emakumeak erantzun hotz batez moztu egin zion hizketal-dia:

- Aizu, zuk ba al dakizu ni nor naizen?
- Ez... ideiarik ere ez.

Gizona zur eta lur geratu omen zen; aurpegia txuri-txuri eta zer esan ez zekiela.

— Aizu, eta zuk ba al dakizu ni nor naizen?

— Ez —erantzun omen zion emakumeak.

— Jainkoari eskerrak! —eta korrika aldegin omen zuen gizonak.

OSASUNAREN ARDURAZ

Drogen analisia ordubetea

BRITAINIAR ikertzaile talde batek tresna bat garatu du, narkotiko opiazeoen presentzia berehala atzemateko gai dena (heroina gernua, adibidez) eta pertsonal ez-trebatuak erabiltzeko diseinatu izan dena. Ekipo edo tresna hori, ELISA siglez ezagutzen diren hainbat produkturen modukoa (ekintza entzikotikozko anilisi immuno-zurgatzailea), Britainia Handiko ipar ekialdeko Sunderlandeko politeknikoaren eta Cambridge Life Sciences-en elkarlanaren fruitu izan da.

ELISA horrekin ordubetea lor daitezke emaitzak. Mostrari (pix egitea eskatzen zaio pretsonari) zenbait erreaktibo gehitzen zaizkio, eta 15 minutuko inkubazio denboraldi biren ondoren eta errebelatzailea bota eta gero, mostra kolorez aldatzen da. Irakurketa tresna batek emango digu azkeneko konfirmazioa.

Fred Roberts doktoreak honela dio: «Tresna hauen abantailak droga analisi bat egiteko ez dela aparailu konplikaturik behar, ez direla ezagutza espezializatuak preziso eta ekipoa edonon erabil daitekeela, kotxe bateria batek elikatu-ta». Poliziarentzako modukoa, alegia. Laborategi forentseetan eta toxikologian ere erabilgarria, ospitaleratu gabeko pazienteentzako departamenduetan, mediku orokorren kontsultan edo eta estupefazianteen erabileratik ikertu behar den beste edozein lekutan.

XABIER AGIRRE

Komeriak eta fartsa

OIHALAK estaltzen du eszena. Ilunpean isiltasun luzea. Ez dago sarrerarik. Ez akomodorerik, ez argirik kamerinoetan. Ez bait dago gaurkoan funtziorik. Eta urtetik urtera —hain bizkor iragaiten dira, lotsarik gabe askorentzat—, egunetik egunera, antzerki gutxiago jokoan. Eta atzo, eta berriro bihar «Fahrenheit» telebistako programan esan lezake Eusebio Larrañagak ikuslegoa de xente behitu dela, ausart arraioa; orain, ikusleon hobenez bait dago euskal antzerkigintza dagoen bezala. Barkatu, fartsante jauna, baina ez da behintzat gure irrika sekula baino eskari handiagoa egiten ari delako izango.

Euskal antzerkigintzaren egoera mixerablearen arrazoiak ikuslegoari leporatzeko atrebentziarik duen bakarrerenarikoa dugu Jaurilaritzako Kultur Sormen eta Zabalkundeko sailburua. Eta egoera tamalgarriarekiko ardurarik norbaitek beharko balu, lehenik bere aholkulari eta lankide taldeak dauka: gutxienik, antzoki azpiegitura, eskolak, zirkuitoak eta dirulaguntzen administratzeko kontuei dagokienez. Kultur politika, azken batean.

Gero letozke, antzerki talde eta konpainien euskal antzerkiarekiko erizpide, begirune, arreta, betebeharrak eta konpromezua; segidan, agian, aktoreen lan esfortzu eta kalitate maila. Eta azkenik —azkenik eta asko jota—, beharbada euskal ikuslegoa, oraindik antzerkigintza preziatzeko eta gozatzeko aski ikusi eta ikasteko paradarik ukan ez duena.

BASTIDOREEN arteko andantza eta mudantzak, tramankulu-lu-lu joan etorriak, eta gainerantzeko gorabeherak besteen ahotatik entzundakoaren arauera baino ezagutzen ez ditugun ikusleok badugu ordea gaiaren inguruan zer esateko, eta kasurik onenean aportatzeko, apurrik. Alegia, pasatu berri den urteko antzerkigintzaren balantzea *motela* suertatu omen dela-eta, komeria horien ingurukorik.

Estraineko inpresioa gisan jotzen du batek, euskal antzerkiaren esanahia zeharo usteldu arazi dela azken urteotan; izan ote den hemen egiten den antzerki espainolaren prepotentziaren kausaz, edo izan ote den subentzioak banatzeko erizpideen inertziak sortuagatik, edota izan den beren burua euskal antzerki talde (edo konpainia) bezala bataiatzen duten antzerki talde elebidunen jarreraren kariaz... auskalo! Baina ezin uka, egun, antzerki obra elebidunak euskal antzerki bailira normalizatu direla.

Hortik aurrera, itxuraz, denak balio du. Administrazioan ikaragarriak gertatzen dira: txanponak galdu, sobera geratu, modu sinesgaitzez banatu. Antzertiko langileak kalera botatzen dira —errekurtsoa, juizioa eta indemnitzatu beharra—; ondotik, kanpotarrak kontratatu, bi plaza libre oposiziotarako, mehatxuak azterketa orduan, 'saria' desertu utzi, eta azkenik jakiten da ez dela epaimahaia erabaki hori hartzeko ere bildu, edota aktak bederen ez direla sinatu. Arduradun guztien dimisioa eskatzeko modukoa.

ANTZERKI elebidunak konkistatu gaitu. Antzerki taldeak desagertzen ari dira, honez gero desagertu ez badira —kale antzerkia eta amateurak deituak aldebat—. Taldeen ordez, konpainia produktorak sortu. Aktoreak kontratatu behar, eta hauek beren eskubide profesionalak errebindikatu. Ondorioa, txanponaren bueltan datzala komeria, erremediorik ezean.

Muntaiak garestiak diren neurrian, halaxe katxetak. Ez dago hainbeste dirurik programatu ahal izateko. Zirkuito arrazionalik ez da ezagutzen. Gero eta emanaldi gutxiago. Gaztelarazko bertsioak egitea ez itotzeko salbaidasila bilakatu. Euskal antzerki topaketen goitik beherako bidea (Azpeitikoak nola Galarrotsak). Kanpotar antzerkiaren inbasioa. Konpetitu beharrez, are galantagoak muntaiak. Prestigioa, promozioa, publizitatea, ospea eta sona handia horra hor hitz majikoak. Kanpotar zuzendariak deitzen dira eta euskarazko dramaturgia inoren eskutan geratzen hasia da. Gaztelar bertsioak prestuago atonduak. Saldu egin behar, saldu. Eta herri honek bizi di-tuen baldintzak, antza, inork kontutan hartu nahi ez.

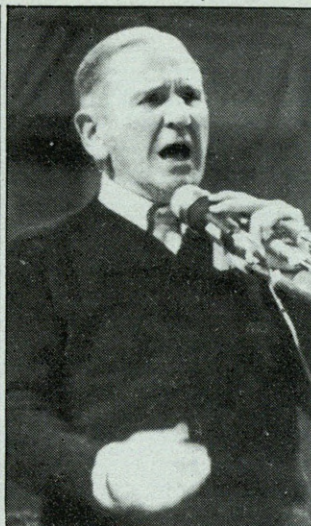
Oihalak estaltzen du taula. Ilunpean isiltasun luzea. Ez dago sarrerarik. Ez akomodorerik, ez argirik kamerinoetan. Ez bait dago gaurkoan funtziorik. Ikuslegoak du errua. Baina aspaldi honetan —kolega, utz nazazu pakean—, hala komeria nahiz drama nola fartsa guzti hauekin nekatuta... ikuslegoa tabernara doa.

GORKA ARRESE

TELESFORO MONZON

Hitzak eta Idazkiak

«Nere bizian, asko gizon balio haundiko ezagutu ditut. Gutik naute, Monzonek bezanbat lagundu, nere biziko jokabideen garbiki ikusten eta sakontzen» (Piarres Larzabal).

«Nik, benetako politika egitasunean oinarritzen dela sinisten dut»

«Biharko Euskal Herria euskalduntzen ez badugu, Euskal Herriaren hizkuntza, mintzaira, hizkera, bene benetan, beheko mailetik hasi eta goiko mailetaraino egiten ez baldin badugu, esan dezakegu hori ez dela Euskal Herria».

«Neretzat, bere lanaren merezimendu garrantzitsuena ez datza poetika teknikan, Monzonek ematen duen bere izpiritu egoeraren aitormenean baizik, gure herriak nozituriko astindu gogorretan, XX. mendearen lehen erdikadaren azkenetan suertatutako gertakarien kausaz. Orduan dator bere ahotsa beste poetenekin tartekatzerara, eta beraiekin batera, gure herriarren ahots bihurtzen da» (Jesus Maria Leizaola).

«Kultur arloan, non dihardudan lanean, kolaboratzaile kementsua izandu da Telesforo Monzon, giza mailan bihotz handiko gizona zen bezalaxe» (Jose Migel Barandiaran).

«Ez nuen behin ere ikusi edo entzun murmurika edota esamesa gaiztotan, nahiz eta gizagaixoak gorri-gorriak aditu eta irentsi. Horra hor egiazko gizatasuna» (Julen Madariaga).

Monzon egiazko askatasunaren izpiritua da; lau haizetara zabaltzekoa, erosotasun eta atsedenarekiko loturak apurtzekoa, gaur egungo borroka gazteei dagokielako pentsakera galgarrian lokartzea urteen poderioz...» (Alfonso Sastre).

INFORMAZIO GEHIAGO NAHI BADUZU
BETE EZAZU TXARTEL HAU ETA
HELBIDE HONETARA BIDALI:

JAIZKIBEL KULTUR ZERBITZUAK
Posta-kutxatila 3.175
DONOSTIA

Izena
Abizenak
Kalea Znb.
Herria Herrialdea
Telefonoa

Margarita Berroeta.

Ala 32/521.946-4 epe finkorako ezarpena

Inor ez da kontu korrente baten zenbakia. Aurrezki - libretarena ere ez. Ezta, eperako ezarpen edo kreditu batena.

Zenbakiak, zenbaki hutsak dira. Pertsonak ordea, pertsonak. Horregatik, zerbitzatzeko unean, zenbaki batek ez du ezer esaten. Eta horregatik ere, gure eguneroko lan nean, lan hori ondo egiteko asmoa baino gehiago jartzen dugu: pertsonalki zerbitzatzeko gogoia. Bezera bakoitzaren neurrian.

Bezera bat inoiz zenbaki bat bihur ez dadin.

Margarita Berroeta, Margarita Berroeta izan dadin beti.

Eta ez 32/521946-4 epe finkorako ezarpena.

// Izenak zenbakiak
baino garrantzi
handiagoa du. //

AURREZKI-KUTXA
MUNICIPALA

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL